วิทยานุสรณ์

เนื่องในการพระราชทานเพลิงศพ

พ.ท. อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ ศังขรัตน์

(หลวงรักษายุทธภัณฑ์)

ณ เมรุวัดจันทร์สโมสร
วันที่ ๒ เมษายน ๒๕๑๐

คำนำ

เนื่องจาก พ.ท. อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ ศังขรัตน์ เป็นผู้ที่รักษาศีลอุโบสถเสมอตลอดบั้นปลายของชีวิต ณ วัดจันทร์สโมสร จึงเป็นที่สนิทชิดชอบกับอุบาสก อุบาสิกา และเจ้าอาวาสวัดนี้ และเมื่อเจ้าภาพปรารภว่า จะจัดพิมพ์หนังสือเพื่อเป็นอนุสรณ์แด่ท่าน บรรดาอุบาสก และอุบาสิกา ก็แนะว่า ควรจะได้จัดพิมพ์หนังสือเกี่ยวกับการปฏิบัติทางธรรม การสวดมนต์ ทำวัตรเช้า ทำวัตรเย็น เจ้าภาพจึงได้ไปขอความช่วยเหลือจาก ท่านพระครู วินัยธร เจ้าอาวาสวัดจันทร์สโมสร ซึ่งท่านก็ได้กรุณารวบรวมให้ นอกจากนั้น ยังได้คัดบางเรื่องมาจากหนังสืออื่น ๆ เช่น "เรื่องการทำบุญเกี่ยวกับจารีตประเพณี" จากหนังสือประเพณีเกี่ยวกับชีวิต ของกรมศิลปากร ซึ่ง ค.ร.ฟ. พิมพ์แจกในงานฌาปนกิจศพนายประเสริฐ เชยนาค อดีต น.ส.น. เชียงใหม่ พ.ศ. ๒๔๙๖ และเรื่อง "แนวทางปฏิบัติธรรม" ของพระอาจารย์สมบุญ จิตปุญโญ ณ สำนักเขาวิมลบรรพตพุทธธรรม จังหวัดตราด และคำสวดมนต์ต่อจากการทำวัตรเช้าและทำวัตรเย็น จากหนังสือ ซึ่ง นายตุ และ นายบัว รัตนไพรวรรณ์ เป็นผู้รวบรวมไว้ กับทั้งยังได้เพิ่มเติม การนำถวายของต่าง ๆ ซึ่งบางโอกาสที่จำเป็นจะต้องใช้บางทีก็หาผู้รู้ไม่ได้ จึงได้นำมารวบรวมไว้ ซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าหนังสือเล่มนี้ จักเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่รับแจกไป และผู้ที่จะฝึกหัดท่องสวดมนต์ในการรักษาศีลอุโบสถ เจ้าภาพขอขอบพระคุณทุกท่านที่ได้ให้ความช่วยเหลือร่วมมือให้หนังสือเล่มนี้เป็นรูปเล่มขึ้นมา กุศลประโยชน์อันนี้ขออนุโมทนาแก่ทุกท่านด้วย กับขออุทิศเป็นผลบุญแก่ผู้วายชนม์ ขอท่านจงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ

ชาตะ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๓

มรณะ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๙

ประวัติ

พ.ท. อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ ศังขรัตน์ เป็นบุตรนายสังข์ นางขม ศังขรัตน์ เกิดเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๔๓๓ (ตรงกับวัน ๒ ๑๔ ๘ ค่ำ ปีขาล จุลศักราช ๑๒๕๒) ที่บ้านแหลมใหญ่แขวงเมืองสมุทรสงคราม

มีพี่น้องร่วมบิดามารดา ๓ คน คือ

๑. นายเพี้ยน ศังขรัตน์

๒. นางเช้า (ถึงแก่กรรม)

๓. พ.ท. อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ ศังขรัตน์ (ถึงแก่กรรม)

ทำการสมรสครั้งแรกเมื่อเป็นนายร้อยตรี กับนางพั้ง ศังขรัตน์ ซึ่งถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๓ มีบุตร ๒ คนคือ

๑. พ.ท. ยุทธพงศ์ ศังขรัตน์ (ถึงแก่กรรมเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๒)

๒. นาย ยงพัน ศังขรัตน์ (ถึงแก่กรรมตั้งแต่รุ่นหนุ่ม)

ต่อมาปี ๒๔๗๖ จึงได้ทำการสมรสกับนางวงส์กช รักษายุทธภัณฑ์ ศังขรัตน์ (คนปัจจุบัน) ไม่มีบุตรธิดาอีกเลย

ขณะนี้เหลือแต่หลานปู่ ซึ่งเป็นบุตรธิดาของ พ.ท. ยุทธพงศ์ ๕ คน

ได้รับการศึกษาชั้นต้นที่บ้านแหลมใหญ่ จังหวัดสมุทรสงคราม ในปี ๒๔๕๐ ได้เข้ารับราชการทหาร เป็นนักเรียนนายสิบ ในโรงเรียนนายสิบ มณฑลราชบุรี สอบไล่ได้ในโรงเรียนนายสิบได้ชั้นนายดาบ

ปี ๒๔๕๔ เข้าเรียนวิชาที่โรงเรียนนายร้อยชั้นมัธยม และได้รับพระราชทานยศนายทหารชั้นสัญญาบัตรดังนี้

๒๙ พ.ค. ๒๔๕๖ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยตรี

๒๕ เม.ย. ๒๔๖๕ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยโท

๗ พ.ค. ๒๔๗๐ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายร้อยเอก

๑ เม.ย. ๒๔๘๒ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันตรี

๑ ก.ค. ๒๔๘๗ ได้รับพระราชทานยศเป็นนายพันโท

ได้รับพระราชทานสัญญาบัตรยศพลเรือน

๗ พ.ค. ๒๔๗๑ เป็น ขุนรักษายุทธภัณฑ์ ถือ ศักดินา ๕๐๐

๓ มิ.ย. ๒๔๗๓ เป็น หลวงรักษายุทธภัณฑ์ ศักดินา ๘๐๐

ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทานพระบรมราชานุญาตให้ลาออกจากบรรดาศักดิ์ ตั้งแต่ ๒๑ ม.ค. ๒๔๘๕ ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์และเหรียญ

๒ ธ.ค. ร.ศ. ๑๓๐ ได้รับเหรียญบรมราชาภิเษก

๓๐ ธ.ค. พ.ศ. ๒๔๖๗ ได้รับเหรียญจักรมาลา

๒๕ ก.พ. พ.ศ. ๒๔๖๘ ได้รับเหรียญบรมราชาภิเษก (เงิน)

๖ พ.ย. พ.ศ. ๒๔๗๔ ได้รับเบญจมาภรณ์ช้างเผือก

๒๑ ก.ย. พ.ศ. ๒๔๗๗ ได้รับ(เหรียญพิทักษ์รัฐธรรมนูญ)

๒๐ ก.ย. พ.ศ. ๒๔๘๐ ได้รับจตุรถาภรณ์มงกุฎไทย

๒๐ ก.ย. พ.ศ. ๒๔๘๒ ได้รับจตุรถาภรณ์ช้างเผือก

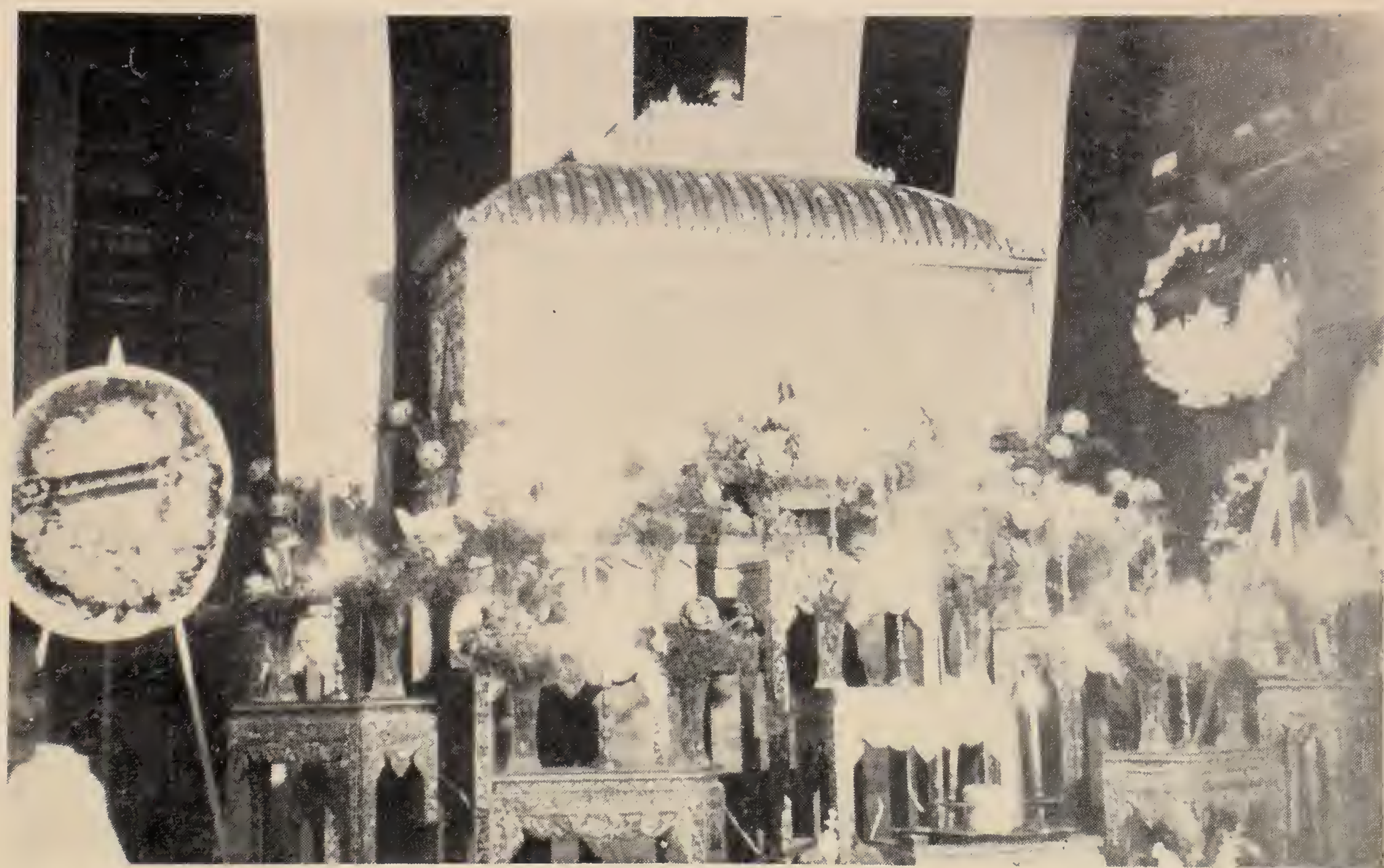
๒๐ ก.ย. พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้รับตริตาภรณ์มงกุฎไทย

ได้รับพระราชทานเงินเดือนขั้นสุดท้าย ก่อนปลดเกษียณอายุเดือนละ ๒,๕๐๐ บาท

๑ ม.ค. ๘๙ ออกจากประจำการเป็นนายทหารนอกราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญ สังกัด ยก. จทบ. ก.ท.

ถึงแก่กรรมด้วยโรคหัวใจวาย เมื่อ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๙ เวลา ๒๓.๕๐ น. รวมอายุ ๗๖ ปี

ตั้งศพบำเพ็ญกุศล ๗ วัน

คำไว้อาลัย

พ.ท. อยู่ ศังขรัตน์ (หลวงรักษายุทธภัณฑ์) ซึ่งเป็นที่นับถือรักใคร่ของอาตมาและพระภิกษุสามเณรในวัดจันทร์สโมสรนี้เป็นอย่างมาก เมื่อท่านได้จากครอบครัว — จากญาติ — จากมิตร และจากวัดจันทร์สโมสรไปในลักษณะเช่นนี้ ก็ธรรมดาอยู่เอง อาตมาก็อดที่จะรู้สึกเศร้าใจและเสียดายมิได้ เพราะการจากไปของ พ.ท. อยู่ ศังขรัตน์ ครั้งนี้นับว่าเป็นการสูญเสียกำลังและคนดีของวัดจันทร์สโมสรไปอีกคนหนึ่ง อาตมาภาพในนามของคณะสงฆ์แห่งวัดจันทร์สโมสร ขออานุภาพแห่งคุณงามความดีและบุญกุศลที่ พ.ท. อยู่ ศังขรัตน์ ได้บำเพ็ญไว้แล้วนั้น ขอจงดลบันดาลให้ พ.ท. อยู่ ศังขรัตน์ จงประสบแต่ความสุขความเจริญในคติภพที่สถิตนั้นเทอญ ฯ

พระครูวินัยธร (นวน)

เจ้าอาวาสวัดจันทร์สโมสร

คำไว้อาลัย

ของ

จอมพล ผิน ชุณหะวัณ

ด้วย นางวาด รักษายุทธภัณฑ์ คงขรัตน์ จะได้ขอพระราชทานเพลิงศพให้แก่ พันโท อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ คงขรัตน์ ณ วัดจันทร์สโมสร ในเดือนเมษายน ๒๕๑๐ นั้น ข้าพเจ้าใคร่จะเขียนคำไว้อาลัยแด่ผู้ที่วายชนม์เป็นครั้งสุดท้าย เพราะพันโท อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ คงขรัตน์ ได้เป็นเพื่อนร่วมทุกข์สุขมาตั้งแต่เด็ก คือเป็นนักเรียนนายสิบของกองพลที่ ๔ (เดิม) จังหวัดราชบุรี เมื่อเสร็จจากการศึกษาหลักสูตรนายสิบแล้ว เราทั้ง ๒ ต่างก็แยกรับการศึกษาคนละทาง โดยข้าพเจ้าเข้าศึกษาในโรงเรียนนายร้อยทหารบก และ พันโท อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ คงขรัตน์ เข้าศึกษาในโรงเรียนนายดาบทหารบก แม้เราทั้ง ๒ จะได้แยกทางเข้ารับการศึกษาดังกล่าวตลอดจนออกรับราชการเป็นนายทหารด้วยกัน ก็ยังคงมีความผูกพันและติดต่อกันอยู่เสมอตลอดเวลา และเรื่องที่สำคัญก็คือ เราทั้ง ๒ ยังได้ร่วมกันปฏิบัติในราชการสนามคราวสงครามอินโดจีน และสงครามมหาบูรพาเอเชียอีกด้วย นับว่าเป็นมิตรที่สนิทสนมกันมาทั้งเวลาปกติและเวลาสงครามเป็นเวลานานที่สุดเช่นนี้ ก็เป็นธรรมดาของมนุษย์ที่ซื่อสัตย์จะละเว้นความเศร้าสลด และความอาลัยเสียมิได้ที่ พันโท อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ คงขรัตน์ ต้องวายชนม์เสียครั้งนี้

เพราะฉะนั้น ข้าพเจ้ามีความปรารถนาอันแรงกล้า ด้วยความบริสุทธิ์ใจ ขออัญเชิญคุณพระศรีรัตนตรัย ได้แก่ พุทธานุภาพ ธรรมานุภาพ และสังฆานุภาพตลอดจนอานุภาพแห่งวิญญาณของบรรพบุรุษที่ได้เสียสละสร้างชาติมาแต่อดีต จงส่งเสริมให้ดวงวิญญาณของ พันโท อยู่ รักษายุทธภัณฑ์ คงขรัตน์ ซึ่งสิงสถิตในทิพยพิมานสถานแห่งใดในสัมปรายภพ จงบริสุทธิ์งดงามตามควรแก่คตินิยม สมตามปณิธานของข้าพเจ้าชั่วนิรันดรเทอญ.

จอมพล **ผ. ชุณหะวัณ**

(ผิน ชุณหะวัณ)

บ้านเลขที่ ๙๒ ซอยราชครู พระนคร

๑ เมษายน ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

ของ

พลโท พจน์ ชุณหะวัณ

พันโท หลวงรักษายุทธภัณฑ์ (อยู่ คงขรัตน์) เมื่อครั้งยังมีชีวิตได้มีความสัมพันธ์อยู่กับข้าพเจ้าอย่างใกล้ชิดและสนิทสนมกันเป็นอย่างมาก สมัยที่ข้าพเจ้ายังเด็กกำลังเป็นนักเรียนนายร้อยทหารบกอยู่นั้น ได้เคยร่วมกินอยู่หลับนอนในบ้านเดียวกัน ข้าพเจ้ามีความเคารพนับถือเสมือนหนึ่งเป็นพี่ชายของข้าพเจ้า ต่อมาเมื่อข้าพเจ้าสำเร็จการศึกษาออกรับราชการเป็นนายทหาร ก็ยังได้ร่วมรับราชการอยู่ในหน่วยเดียวกันอีก ที่กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ (ที่ตั้งกองพลทหารปืนใหญ่ต่อสู้อากาศยานขณะนี้) ในตำแหน่งสมุหบัญชี (พลาธิการ) กรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ ส่วนตัวข้าพเจ้ารับราชการในตำแหน่งนายทหารคนสนิทของผู้บังคับการกรมทหารปืนใหญ่ที่ ๑ รักษาพระองค์ ระหว่างที่รับราชการร่วมกันอยู่นั้นก็เป็นการเพิ่มความรักใคร่สนิทสนมกันยิ่งขึ้นทั้งในราชการและส่วนตัว

พันโท หลวงรักษายุทธภัณฑ์ เป็นผู้ที่มีอุปนิสัยโอบอ้อมอารีและสุขุมเยือกเย็น จึงเป็นที่ชอบพอรักใคร่ของบรรดาเพื่อนฝูงและเพื่อนร่วมงานเป็นอันมาก แม้ว่าการจากไปของ พันโท หลวงรักษายุทธภัณฑ์ จะได้เป็นไปตามอายุขัยก็ตาม ก็จะเว้นเสียซึ่งความเศร้าสลดใจและความอาลัยอาวรณ์เสียมิได้

ในโอกาสที่เจ้าภาพจะได้ประกอบพิธีพระราชทานเพลิงศพในครั้งนี้ ข้าพเจ้าขอตั้งจิตอธิษฐาน ขออำนาจแห่งกุศลบุญราศีทักษิณานุปทาน ที่บรรดาญาติมิตรได้บำเพ็ญอุทิศให้ในคราวนี้จงเป็นปัจจัยดลบันดาลให้ดวงวิญญาณของ พันโท หลวงรักษายุทธภัณฑ์ จงไปสู่สุคติในสัมปรายภพนั้นเทอญ

พลโท **พ. ชุณหะวัณ**

(พจน์ ชุณหะวัณ)

๑๓๐/๑ ซอยหม่อมแผ้ว ถนนพระราม ๖

๒๐ มกราคม ๒๕๑๐

คำไว้อาลัย

แด่

พันโท หลวงรักษายุทธภัณฑ์ (อยู่ ศังขรัตน์)

มรณกรรมของคุณลุง พันโท หลวงรักษายุทธภัณฑ์ นำความสลดใจเป็นอย่างยิ่งแก่ญาติมิตรและผู้ร่วมรับราชการตลอดจนผู้บังคับบัญชา ผู้ใต้บังคับบัญชาของท่านโดยทั่วไป ข้าพเจ้าเคยรับราชการร่วมกับท่านสมัยเมื่อข้าพเจ้ารับราชการเป็นนายทหารประจำแผนกที่ ๔ กรมช่างแสงทหารบก ตำบลบ้านม้า จังหวัดพระนครศรีอยุธยา คุณลุง หลวงรักษายุทธภัณฑ์ ไม่ใช่ญาติทางสายโลหิต แต่เป็นญาติโดย "วิสาสาปรมาญาติ" หรือเป็นญาติตามความหมายในพระราชนิพนธ์ล้นเกล้า ฯ รัชกาลที่ ๒ ตอนหนึ่งที่ว่า "สุดแต่ว่าจิตพิศวาส ก็นับเป็นวงศ์ญาติกันได้" คุณลุงได้ย้ายไปรับราชการเป็นนายทหารฝ่ายพลาธิการประจำแผนกที่ ๔ กรมช่างแสงทหารบก เมื่อปี พ.ศ.๒๔๘๐ หน้าที่ของคุณลุงทำทั้งหน้าที่พลาธิการและการเงินด้วยจึงเท่ากับทำทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อบำรุงความสุขแก่ข้าราชการ และทำให้การดำเนินงานของทางราชการเป็นไปได้โดยไม่ขัดข้องในการจัดหาสิ่งของและในการบริหารงานทั่วไปตามกำลังงบประมาณที่ได้รับเป็นประจำปี คุณลุงจึงเป็นเหมือนแม่บ้านของแผนก ๔ ในทางราชการ เป็นแม่บ้านของข้าราชการในทางสังคม ครั้งนั้นคุณลุงยังอยู่ในวัยหนุ่มท่านทำบุญฉลองอายุครบ ๔ รอบ เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ เห็นได้ว่าคุณลุงรับราชการมาด้วยความดีและความก้าวหน้า ท่านได้รับพระราชทานบรรดาศักดิ์เป็นหลวงเมื่อมีอายุยังไม่ครบ ๔ รอบ พวกเรานายทหารรุ่นอ่อนอาวุโสทั้งวัยและยศมีความรักและนับถือท่านเป็นพิเศษ เพราะนับแต่คุณลุงได้ไปร่วมรับราชการกับพวกเรา ท่านได้ให้ความสนิทสนมทำตัวเป็นประหนึ่งพี่ ให้คำแนะนำทั้งในทางส่วนตัวและในทางราชการ ให้ความร่วมมือทุกอย่าง เมื่อนอกเวลาราชการท่านก็ร่วมสนุกด้วย จะเป็นการกุศลเช่น ทอดกฐินหรือไปยิงนกตกปลา การดื่มสุรา หรือการเล่นกีฬากลางแจ้ง เช่นแบดมินตันและฟุตบอล ท่านก็ร่วมด้วย ท่านไม่ถนัดในทางฟุตบอล แต่เมื่อพวกเราจะไปแข่งขันฟุตบอลท่านก็เป็นกุลีกุจอจัดแจงเครื่องอุปกรณ์ตั้งแต่ชุดเสื้อกางเกง รองเท้า

ลูกฟุตบอล จัดยานพาหนะ ตัวท่านเองก็แต่งชุดนักฟุตบอลไปในการแข่งขันด้วย และเมื่อแพ้หรือชนะเขากลับมาท่านก็จัดเลี้ยงเป็นการใหญ่ทุกคราว ท่านรับราชการอยู่ที่แผนกที่ ๔ กรมช่างแสงทหารบกประมาณ ๒ ปี แต่เพราะความดีของท่านปรากฏว่าข้าราชการฝ่ายพลเรือนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาก็ให้ความรักและนับถือท่านเช่นเดียวกันกับพวกเรา จะเห็นได้ว่าเมื่อท่านทำบุญฉลองอายุครบ ๔ รอบของท่านนั้น มีข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ฝ่ายพลเรือนไปร่วมในงานของท่านเป็นอันมาก ทั้งที่ที่ตั้งของแผนกที่ ๔ ในครั้งนั้นมีทางคมนาคมอยู่ทางเดียวคือทางเรือ ซึ่งต้องใช้เวลาเดินทางจากจังหวัดพระนครศรีอยุธยาโดยเรือยนต์เป็นเวลาตั้ง ๑ ชั่วโมงเศษ

แม้ระยะเวลาที่ร่วมรับราชการกับท่านมีเพียงประมาณ ๒ ปี แต่ความรักและนับถือต่อตัวท่านและครอบครัวของท่านกับพวกเราส่วนมากก็ยืนยาวมาตลอดชีวิตของท่าน พวกเราได้ติดต่อไปมาหาสู่ท่านและครอบครัวเสมอมา และในบั้นปลายของชีวิตท่านได้ประกอบการกุศลเป็นอันมาก เช่น ทะนุบำรุงวัดอรัญญาราม จังหวัดเพชรบุรี อันเป็นบ้านเกิดของศรีภริยาของท่าน และท่านได้เข้าวัดบำเพ็ญธรรมและพักแรมที่วัดทุกวันพระ ตลอดเวลาพวกเราจึงได้รับข่าวแต่การประกอบกรรมดีของท่าน ซึ่งทำให้มั่นใจได้ว่าการจากไปของท่านเป็นการจากไปแต่รูปกาย ส่วนความดีของท่านยังสถิตอยู่ในโลกนี้

รูปํ ชีรติ มจฺจานํ นามโคตฺตํ น ชีรติ

รูปกายของสัตว์ย่อยยับได้ แต่ชื่อและสกุล (คุณความดี) ไม่ย่อยยับ

คุณ ลุงนาม "อยู่" ไซร้	"ศังขรัตน์" สกุลเอย
หลวง ท่านประทานชัด	ชื่อชี้
รักษา ซึ่งสมบัติ	พัสดุ ทหารแฮ
ยุทธภัณฑ์ นั้นนี้	ท่านน้อมนำหนุน

ขอบุญลุงส่งสร้าง เสริมสนอง
สู่สุคติภพลบอง เบิกแผ้ว
ความดีแห่งลุงผอง ผูกจิต ชนนา
ผู้มักคุ้นยิ่งแล้ว ร่ำร้องอาลัย

พลตำรวจตรี **จรัส วงศาโรจน์**
(จรัส วงศาโรจน์)
กองพิสูจน์หลักฐาน
กรมตำรวจ

คุณลุง เป็นผู้ที่กอปรด้วยคุณความดีอย่างยากที่จะหาผู้ใดเสมอเหมือน ทั้งในด้านราชการและด้านส่วนตัว สำหรับทางราชการ ท่านสมกับบรรดาศักดิ์ ที่ว่า "รักษายุทธภัณฑ์" เพราะท่านได้ดูแลรักษาสิ่งของต่าง ๆ ซึ่งเป็นของทางราชการโดยมิให้ขาดตกบกพร่องและเสียหาย ในระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง กรุงเทพ ฯ ถูกบอมบ์หนัก คุณลุงได้รับคำสั่งให้อพยพของหลวง (ขณะนั้นท่านดำรงตำแหน่งแม่กองยกกระบัตร) ไปอยู่วัดเขมาภิรตาราม ท่านก็ได้อพยพครอบครัวไปนอนเฝ้าของอยู่ที่นั่นเลย การขนส่งต้องขนใส่เรือเอี้ยมจุ๊นไปขึ้นที่ท่าวัด แล้วลำเลียงขึ้นไปเก็บไว้บนโรงเรียน "กลาโหมอุทิศ" ทุกคนในครอบครัวของท่านก็ต้องเป็นยามเฝ้าของไปด้วยในตัว ชีวิตราชการของท่านไม่เคยมีประวัติด่างพร้อยอันใดเลย ท่านออกจากราชการตามเกษียณอายุ ด้วยความภาคภูมิใจ ท่านเป็นที่รักและไว้วางใจของผู้บังคับบัญชา และเป็นที่รักเคารพนับถือของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา

ในด้านส่วนตัว ท่านเป็นผู้ยึดมั่นในคุณธรรมของฆราวาส ไม่เคยสร้างความเดือดร้อนใด ๆ ให้แก่ครอบครัวของท่านเลย ท่านให้ความรักใคร่ ปรานีแก่คนในอุปการะของท่านทุกคน ถึงแม้ท่านจะมีบุตรน้อย แต่ท่านก็ได้ให้ความอุปการะแก่เด็กชาย เด็กหญิง อื่น ๆ อีกหลายคน ซึ่งทำให้คนเหล่านั้นได้รับการศึกษา และมีอนาคตอันงดงาม เป็นพลเมืองดีของชาติ ประกอบกับท่านได้คู่ทุกข์คู่ยากที่เป็นคนอยู่ในศีลธรรมและเมตตาปรานีเช่นเดียวกับท่าน ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ชีวิตในครอบครัวของท่านมีความผาสุก และอบอุ่น ถึงแม้ท่านจะมีเงินเดือนไม่ใคร่มากนัก แต่ท่านก็ไม่เคยเดือดร้อน ซ้ำยังได้โอกาสอุปการะผู้ยากไร้ ถึงท่านจะจนทรัพย์ แต่ท่านมั่งคั่งในความผาสุกและสันโดษ

ยิ่งเมื่อท่านออกจากราชการแล้ว ท่านก็หันไปยึดมั่นทางธรรมมากขึ้นใช้เวลาว่างในตอนนี้ บำเพ็ญประโยชน์แก่พุทธศาสนา ท่านและภรรยาของท่านเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการหาทุนสร้างโบสถ์วัดอรัญญาราม และทำนุบำรุงวัดนี้อยู่เสมอ รายได้ของท่านเรียกได้ว่า ส่วนหนึ่งใช้ในการครองชีพ (พอควร) ส่วนหนึ่งใช้ในการบำรุง

ศาสนา ส่วนหนึ่งใช้เป็นทานแก่เด็กในอุปการะ จึงนับว่าชีวิตของท่านเป็นประโยชน์ต่อสังคมอย่างสมบูรณ์ เมื่อถึงวาระที่ท่านจะต้องจากไปจึงจากไปอย่างผู้ที่สวรรค์รับรู้ คือท่านสิ้นใจอย่างสงบในวันเพ็ญเดือนสิบสองเวลาสองยามพอดี สิ่งที่ท่านเหลือไว้ให้แก่ลูกหลาน คือการเป็นตัวอย่างอันดีในการดำรงชีวิต และความภาคภูมิใจเมื่อกล่าวถึงชื่อท่าน.

เด็กที่ท่านเคยอุปการะ

ภาพที่อยู่ในความทรงจำ

ตั้งแต่หลานจำความได้ ได้รับการบอกเล่าว่าคุณย่ามีบุตรที่มีชีวิตอยู่เพียงคนเดียวคือคุณพ่อ (พ.ท. ยุทธพงศ์ ศังขรัตน์) และมีหลานซึ่งเป็นบุตรของ พ.ท. ยุทธพงศ์ นี้อยู่ ๕ คน คือ

๑. นางทรงกลด อภิมณฑ์รักษา

๒. นายองค์การณ์ ศังขรัตน์

๓. นายบุลยศ ศังขรัตน์

๔. นางดวงใจ รักเจริญ

๕. นายเรืองฤทธิ์ ศังขรัตน์

หลานทั้ง ๕ คนนี้ไม่ค่อยได้อยู่กับคุณพ่อ เพราะคุณพ่อต้องย้ายไปต่างจังหวัดอยู่เสมอ จึงต้องอยู่กับคุณยาย บ้านของคุณยายและคุณย่าอยู่ติดกัน เท่ากับว่าอยู่ด้วยกัน เมื่อเวลาที่คุณยายออกไปธุระนอกบ้าน คุณยายก็จะฝากหลานๆ ไว้กับคุณย่า คุณย่าท่านก็จะคอยฟังคอยดู ถ้าพวกหลานๆ ซน ท่านก็จะตะโกนดุ บางทีก็ถือไม้เรียวมาเพื่อจะตีหลานๆ แต่ท่านไม่เคยตีเลย ไม่ว่าจะมีงานอะไรก็ตาม ท่านจะต้องคอยเป็นธุระจัดแจงเรื่องสถานที่ ความสะอาด ส่วนมากท่านลงมือทำเอง เพราะใครทำก็ไม่ถูกใจ ทำไปอธิบายไปว่าที่ถูกที่ควรเขาทำกันอย่างนั้นอย่างนี้ งานทุกอย่างจะต้องเตรียมทำให้เสร็จเรียบร้อยก่อนวันงาน วันสำคัญทั้งทางศาสนาและทางราชการ คุณย่าจะต้องคอยเตือนหลานๆ ให้ชักธงชาติหน้าบ้าน วันพระจะต้องไปวัด รับอุโบสถศีลและนอนค้างที่วัด วันรุ่งขึ้นจึงจะกลับ คุณย่าเป็นคนขยัน อยู่นิ่งไม่ได้ ไม่ใคร่ชอบใช้คนอื่น มักจะลงมือทำเอง กิจวัตรที่ทำอยู่ก็คือตื่นนอนเช้าจะต้องลงถอนหญ้าที่สนามหญ้าหน้าบ้าน ทำจนไม่มีหญ้าขึ้นเลย ถ้าเดินมาที่บ้านหลานๆ อยู่เห็นหญ้ารกก็จะต้องหยุดถอนอยู่พักหนึ่งจึงจะกลับ หลานๆ ก็วิ่งไปๆ มาๆ อยู่ระหว่างบ้านคุณยายกับบ้านคุณย่า เมื่อคุณพ่อยังมีชีวิตอยู่ก็เป็นผู้ให้ความอบอุ่นกับหลานๆ ในฐานะผู้ใหญ่ ต่อเมื่อคุณพ่อมาถึงแก่กรรมแล้ว หลานๆ ไม่มีใครนอกจากคุณย่าที่จะเป็นผู้ใหญ่ผู้ชายที่

จะให้ความปกปักรักษา ให้คำปรึกษาหารือกับหลาน ๆ เมื่อมีปัญหาแทนพ่อ เมื่อจะทำอะไรคุณปู่ก็จะเรียกหลานทุกคนไปหาชี้แจงอธิบายให้เข้าใจจึงจะทำ โดยเฉพาะหลาน ๆ ผู้ชายคุณปู่มักจะเรียกไปตักเตือนสั่งสอนอยู่เสมอ เมื่อก่อนที่คุณปู่จะถึงแก่กรรมเพียง ๒ วัน คุณปู่ได้เรียกหลานชายคนเล็กซึ่งเป็นนักเรียนนายร้อยไปคุยและสั่งสอนต่าง ๆ ในที่สุดก็สั่งว่า ให้น้องชายเลือกเป็นนายทหาร เหล่าทหารปืนใหญ่แทนคุณพ่อ

คุณปู่ล้มป่วยเดินไม่ได้เมื่อประมาณเดือนกรกฎาคม ๒๕๐๙ คุณย่าก็พยายามรักษาเยียวยา ทั้งแพทย์แผนปัจจุบันและแพทย์แผนโบราณ ไม่ว่าใครจะบอกว่ายาอะไรดี หมอที่ไหนดี คุณย่าก็จะหามาให้รักษา มาให้ทาน ยาไทยบางอย่างราคาแพงคุณย่าก็พยายามจัดหามาให้รับประทานเป็นประจำ หลาน ๆ ก็พยายามไปคอยเอาใจใส่ดูแลจนมีอาการดีขึ้นเรื่อย ๆ กระทั่งสามารถเดินได้ ถ้าคุณย่ามีธุระจะต้องไปต่างจังหวัด คุณย่าก็จะมาฝากหลาน ๆ ให้ช่วยดูคุณปู่ด้วยเป็นประจำเสมอ อาการของคุณปู่ก็ดีขึ้นเรื่อย ๆ เดินเก่ง สามารถเดินจากตัวบ้านข้างในออกมาถนนหน้าบ้านได้ ทุกคนก็เห็นว่าคุณปู่สบายดีแล้ว ไม่มีใครคิดเลยว่าคุณปู่จะมาด่วนจากไปอย่างกระทันหัน เช้าวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๙ คุณปู่ได้เดินออกมาที่หน้าบ้านมายืนเกาะรั้วล้อเหลนเล่นอยู่พักหนึ่ง หลานก็ถามถึงคุณย่าว่าไม่เห็นเลย จึงได้ทราบจากคุณปู่ว่าคุณย่าไม่อยู่ไปทอดกฐินที่เพชรบุรี แล้วคุณปู่ก็เดินกลับเข้าบ้าน หลานได้พูดกันว่าคุณปู่ดูสมบูรณ์อิ่มขึ้น หน้าแดง พอตกเย็นคุณปู่ก็เดินออกมาร้องเรียกเหลนเล่นอีก ทุกอย่างปกติดี อาหารเย็นคุณปู่รับประทานได้มากกว่าปกติเสียอีก ประมาณ ๒๑ น. ก็เข้ามุ้งนอน วันนี้เป็นวันกำหนดที่คุณย่าจะกลับจากทอดกฐิน ประมาณ ๒๑.๓๐ น. มีคนกลับจากทอดกฐินมาบอกคุณปู่ว่าคุณย่ายังไม่กลับ และเล่าเรื่องการทอดกฐิน รายได้ที่เข้าบำรุงวัด เป็นที่พอใจปลื้มปีติแก่คุณปู่มาก เสร็จแล้วก็เข้านอน ประมาณ ๒๒.๓๐ น. คุณปู่ก็ปลุกเด็กที่นอนอยู่

ด้วย ขอยาทาน บอกว่าหายใจไม่ออก เด็กก็ลุกขึ้นเอายาให้ทาน คุณปู่ก็เริ่มอึดอัด และมีอาการหอบ เด็กก็ออกไปเรียกหลานและไปตามหมอ หมอก็พอดีกลับมาจากออกไปข้างนอก หมอก็รีบมาที่บ้านทันที พอหลานไปก็เห็นคุณปู่หอบหนัก หมอก็พยายามให้ยาจนสุดความสามารถ ชั่วระยะเพียง ๑ ชั่วโมงที่มีอาการรู้สึกไม่สบายเท่านั้น คุณปู่ก็จากหลานไปอย่างสงบ ท่ามกลางความเศร้าสลดของหลานทั้งสองซึ่งเฝ้าอยู่ใกล้ชิดตลอดเวลาจนกระทั่งคุณปู่จากไป เมื่อเวลา ๒๓.๓๕ น. ของวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ซึ่งตรงกับวันเพ็ญเดือน ๑๒ รวมคนอื่น ๆ กำลังสนุกสนาน ท่ามกลางแสงจันทร์อันสว่างพระจันทร์เต็มดวง ซึ่งเป็นนิมิตดีว่าคุณปู่ของหลานจะต้องไปสู่สุคติอย่างแน่นอน.

สมเจตน์ อภิมณฑ์รักษา
ทรงกลด อภิมณฑ์รักษา

ทำบุญเกี่ยวกับจารีตประเพณี

คือบุญที่ทำตามประเพณีซึ่งมีมาแต่เดิม ตัวอย่างเช่นการ ทำศพ ทำบุญบ้าน ทำบุญอายุ และทำบุญเจ็ดวัน ร้อยวัน เป็นต้น

การทำศพ เมื่อญาติหรือใครคนหนึ่งคนใดตายลงแล้วก็ทำบุญอุทิศให้กัน เผาตามธรรมเนียม เมื่อพูดถึงวิธีทำบุญอันเกี่ยวแก่การทำศพ ข้าพเจ้าอยากจะอธิบายเรื่องการทำบุญเจ็ดวันร้อยวันรวมกันไปเสียทีเดียว ที่เป็นดังนั้น เพราะการทำบุญเจ็ดวันร้อยวัน ก็เป็นการทำบุญอุทิศผลให้ผู้ตายด้วยเหมือนกัน ซึ่งที่จริงการทำศพก็เป็นการอุทิศผลให้ผู้ตาย ผิดแต่ที่การทำศพหมายไปถึงการเผาศพตามธรรมเนียมด้วย

ในคราวทำบุญจำพวกนี้ โดยมากมีวิธีจัดหาอาหารมาถวายพระ อาหารที่จัดมาเรียกว่า "มตกภัตร" คือ "อาหารเพื่อผู้ตาย" ซึ่งเรามักนิยมทำในวันที่มีผู้ตาย หรือทำบุญครบ ๗ วัน ๕๐ วัน ๑๐๐ วัน และบางครั้งทำบุญตรงกับวันตาย มีคำถวายมตกภัตรไว้ว่าดังนี้

"อิมานิ อหํ (ถ้าหลายคนใช้ มยํ) ภนฺเต มตกภตฺตานิ สปริวารานิ ภิกฺขุสงฺฆสฺส โอโณ ชยามิ (ถ้าหลายคนใช้ โอโณชยาม) สาธุ เม (ถ้าหลายคนใช้ โน) ภนฺเต ภิกฺขุสงฺโฆ อิมานิ มตกภตฺตานิ สปริวารานิ ปฏิคฺคณฺหาตุ มม (ถ้าหลายคนใช้ อมฺหากํ) ทีฆรตฺตํ หิตาย สุขาย"

แปลว่า "ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าขอมอบถวายภัตรเพื่อผู้ตายพร้อมด้วยบริวารเหล่านี้แก่พระภิกษุสงฆ์ดีแล้ว ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับภัตรเพื่อผู้ตาย พร้อมด้วยบริวารของข้าพเจ้าเหล่านี้เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าตลอดกาลนานเทอญ"

มูลเหตุที่จะทำบุญชนิดนี้ มีเรื่องปรากฏว่า ธิดาของเศรษฐีผู้หนึ่งหนีตามผู้ชายไป เศรษฐีพ่อเข้าใจว่า ลูกสาวตายเสียแล้ว จึงได้จัดทำมตกภัตรส่งไปให้ เป็นธรรมเนียมเนื่องมาอย่างนี้

ทำบุญบ้านเป็นประเพณีนิยม ในคราวปลูกบ้านใหม่ คราวขึ้นบ้านใหม่ คราวบ้านเจียนจะพินาศด้วยอัคคีภัยหรือโจรภัย แต่รอดมาได้หรือทำบุญฉลองอายุบ้านที่ตั้ง

มาได้นานแล้วอย่างปลอดภัย เพื่อประสงค์ความสวัสดิภาพ ความมีโชคสะเดาะ-เคราะห์ให้โชคร้ายออกไป ให้มีแต่ความเจริญผาสุก

ทำบุญอายุ (ตามที่จีนเรียกว่าแซยิด) นิยมทำในคราวมีอายุครบ ๒๕ (เบญจเพส) ๕๐ (ถือว่ากึ่งอายุของมนุษย์) หรือทำในปีที่ตรงกับปีเกิด หรือในวันเกิดอย่างไรก็ได้ไม่จำกัด รวมทั้งที่ทำในคราวจวนจะดับชีพ ซึ่งเรียกว่า ต่ออายุ ทั้งนี้ก็เพื่อปรารถนาให้ชีวิตมีความเจริญและเพื่อต่ออายุให้ยืนยาว เป็นพิธีที่สมควรกระทำเป็นครั้งคราว

วิธีกระทำบุญเหล่านี้ เป็นจารีตของผู้นับถือพระพุทธศาสนา สมควรนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์เพื่อขับเข้าความชั่วร้าย เพื่อให้เกิดสิริมงคล แล้วต้องมีการถวายอาหารตามธรรมเนียม อนึ่งในการทำบุญครั้งหนึ่ง ๆ นี้ ทายกควรถือศีลห้าในวันนั้น และก่อนเวลาพระจะสวดมนต์ยังมีพิธีที่จะต้องอาราธนาเสียก่อนด้วย วิธีอาราธนาพระสวดมนต์นั้นเรียกว่า "อาราธนาพระปริต" และซึ่งถ้าเราปรารถนาจะมีเทศนาด้วยแล้ว ก็จำต้องมีการอาราธนาธรรมด้วยอีกอย่างหนึ่ง

คำอาราธนาพระปริต

วิปตฺติปฏิพาหาย
สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพทุกฺขวินาสาย
ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย
สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพภยวินาสาย
ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ
วิปตฺติปฏิพาหาย
สพฺพสมฺปตฺติสิทฺธิยา
สพฺพโรควินาสาย
ปริตฺตํ พฺรูถ มงฺคลํ

แปลว่า "ขอท่านทั้งหลายจงกล่าวมงคล เพื่อขัดเข้าความวิบัติ เพื่อความสำเร็จสมบัติทั้งปวง เพื่อความพินาศทุกข์ทั้งปวง ฯลฯ เพื่อความพินาศภัยทั้งปวง ฯลฯ เพื่อความพินาศโรคทั้งปวง"

คำอาราธนาธรรม

พฺรหฺมา จ โลกาธิปติ สหมฺปติ
กตญฺชลี อนฺธิวรํ อยาจถ
สนฺตีธ สตฺตาปฺปรกฺขชาติกา
เทเสตุ ธมฺมํ อนุกมฺปิมํ ปชํ

แปลว่า "ท้าวสหัมบดีพรหมผู้เป็นเจ้าโลก ได้กระทำอัญชลี ทูลอาราธนาพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระคุณอันประเสริฐ ว่า สัตว์ทั้งหลายตาบอดมีอยู่ในโลกนี้ ขอพระองค์จงแสดงธรรมเพื่ออนุเคราะห์สัตว์เหล่านี้"

สำหรับการทำบุญในประเภทนี้ มีข้อที่เราควรสังเกตอยู่ ๒ - ๓ ประการคือ

๑. การทำบุญตามปกติ เรานิมนต์พระมาฉันที่บ้านผิดกับสังฆทานซึ่งเราเอาของกินไปถวายที่วัด หรือนิมนต์พระมาที่บ้านรับเอาของกินไปโดยที่พระไม่ต้องฉันที่บ้าน

๒. การทำบุญเกี่ยวแก่การตายไม่ต้องมีสายสิญจน์ และไม่ต้องตั้งหม้อน้ำมนต์ การวงสายสิญจน์และตั้งหม้อน้ำมนตร์ใช้สำหรับการสวัสดิมงคลเท่านั้น

๓. เราอาจทำบุญเกี่ยวกับการตาย และการมงคลในวันเดียวกันได้ เช่นทำบุญร้อยวันศพที่เผามาแล้ว และนำเอากระดูกมาตั้งในที่ทำบุญ และโดยประสงค์จะทำบุญบ้านไปพร้อมด้วยกันทีเดียวก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ ให้วงสายสิญจน์และตั้งหม้อน้ำมนตร์ แต่ห้ามมิให้เอาสายสิญจน์ไปวงติดต่อกับโกศที่ใส่กระดูกเข้า จะเอาสายสิญจน์วงติดต่อกับที่ใส่กระดูกต่อเมื่อถึงเวลาจะบังสุกุลอีกชั้นหนึ่ง

๔. การบังสุกุล เป็นประโยชน์ของพระเอง ไม่ใช่ของคฤหัสถ์ผู้ทำบุญ คือเมื่อมีกระดูกหรือศพอยู่ ก็ให้พระได้มีโอกาสมาปลงให้แลเห็นว่าสังขารเป็นของไม่เที่ยง หรือแม้คนที่ยังเป็นอยู่ก็ให้พระบังสุกุลได้ อย่างที่เราเรียกว่าบังสุกุลเป็น ซึ่งมี

ข้อความที่พระจะต้องกล่าว ผิดกับบังสุกลตาย ผลบุญในการบังสุกลนั้น ตามหลักที่แท้จริงตกอยู่แก่พระ แต่เราถือกันว่าผู้ตายหรือคนที่ยังเป็นอยู่ที่ถกบังสุกุลนั้นได้รับผลบุญด้วย การถือเช่นนี้ก็ไม่ผิดอะไรเพราะการที่จะเป็นบุญหรือไม่เป็นนั้นอยู่ในใจ

๕. ตามธรรมดาในการทำบุญต้องมีพระพุทธรูปมาตั้งด้วย การตั้งพระพุทธรูปและการวางแถวพระสงฆ์นั้น ที่ถูกจะต้องให้พระพุทธรูปอยู่ข้างขวาพระสงฆ์ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า ต้องให้พระสงฆ์อยู่ซ้ายพระพุทธรูปและควรตั้งจากทิศตะวันออกไปหาทิศตะวันตก หรือจากทิศเหนือไปหาทิศใต้ ถ้าสามารถจะทำได้ ถ้าไม่สามารถจะทำได้ดังนั้นก็ถือหลักแต่เพียงว่า ต้องตั้งแถวให้พระสงฆ์อยู่ข้างซ้ายพระพุทธรูป

๖. สายสิญจน์ใช้ด้ายดิบจับ วิธีจับนั้นง่ายที่สุด คือทำบ่วงเข้าอันหนึ่งแล้วก็จับบ่วงเข้าเรื่อยมา เหมือนถักลูกไม้ ตามปกติต้องจับสองหน เพราะหนเดียวอาจไม่แข็งแรงพอ การวงสายสิญจน์ต้องหาที่ผูกที่ใกล้ ๆ ที่ตั้งพระพุทธรูป วงไปรอบ ๆ เรือนหรือรอบบริเวณบ้านตามแต่ความต้องการ แล้วเอามาพันที่ที่พระพุทธรูป ต่อลงมาพันหม้อน้ำมนตร์ แล้วเอาม้วนที่เหลือไว้ให้พระจับเวลาสวด พอพระให้ศีลจบก่อนจะอาราธนาพระปริต ก็เอาสายสิญจน์ถวาย

๗. ยังมีพิธีอีกอย่างหนึ่ง คือการกรวดน้ำ การกรวดน้ำมีความหมาย ๓ ประการ คือ (๑) เป็นการแสดงกิริยายกให้ คือของสิ่งใดที่ใหญ่โตเกินไป ที่จะหยิบยกให้ไม่ได้ ก็ใช้น้ำหลั่งใส่มือผู้รับหรือหลั่งลงบนแผ่นดิน เช่นเรื่องพระเจ้าพิมพิสารถวายสวนเวฬุวัน แก่พระพุทธเจ้าตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น (๒) เป็นการตั้งความปรารถนาขอให้ผลบุญที่ทำไปแล้ว อำนวยให้การสมผลที่ประสงค์ การกรวดน้ำในทำนองนี้ กรวดเมื่อเมื่อเวลารับพรของพระขึ้นต้นว่า "ยถาวาริ วหา ปรา ฯลฯ" ซึ่งแปลว่า ปรารถนาสิ่งไรขอให้เต็มบริบูรณ์เหมือนน้ำที่เต็มฝั่ง และ (๓) เป็นการแผ่ส่วนกุศลแผ่เมตตาจิตแก่ญาติมิตร และคนทั้งหลายขอให้ได้รับส่วนบุญที่ตนทำนั้นด้วยการกรวดน้ำมีคำในภาษาบาลีเหมือนกัน แต่ไม่จำเป็นเลย ตั้งจิตนึกเอาเองได้ คำที่นักปราชญ์แต่งไว้ในภาษาบาลีอาจไม่ตรงกับความต้องการของเราก็ได้

ประกาศอุโบสถ

(หัวหน้าเริ่มว่า)

อัชชะโภนโต ปักขัสสะ ปัณณะระสี ทิวะโส เอวะรูโป โขโภนโต ทิวะโส พุทฺเธนะ ภะคะวะตา ปัญญัตติตัสสะ ธัมมัสสะ วะนัสสะ เจวะ ตะทัตถายะ อุปาสะกะ อุปาสิกานัง อุโปสะถัสสะ จะกาโลโหติ หันทะมะยัง โภนโต สัพเพอิธะ สะมาคะตา ตัสสะภะคะวะโต ธัมมานุธัมมะปัตติยา ปูชะนัตถายะ อิมัญจะรัตติง อิมัญจะทิวะสัง อุโปสะถัง อุปะวะสิสฺสามาติ กาละปะริจฺเฉทัง กัตตะวา ตัง เวระมะณิง อารัมมะณัง กะริตตะวา อะวิกฺขิตฺตะจิตฺตา หุตฺตะวา สักกัจจัง อุโปสะถังคานิ สะมาทิเยยฺยามะ อีทิสัง หิ อุโปสะถะกาลัง สัมปัตตานัง อัมหากัง ชีวิตัง มา นิรันถะกัง โหตุ ฯ

(แปล)

ข้าพเจ้าขอประกาศ เริ่มเรื่องความในการที่จะรักษาอุโบสถตามกาลสมัย พร้อมด้วยองค์ ๘ ประการ ให้สาธุชนทราบทั่วกันก่อน แต่กาลสะมาน ณ บัดนี้ด้วยว่า วันนี้เป็นวันปัณณะระสีคือที่เคารพ ๑๕ ค่ำ แห่งศุกร์ปักข์ มาถึงแล้ว ก็แลวันเช่นนี้ เป็นวันที่จะฟังธรรมและรักษาอุโบสถ เพื่อประโยชน์แก่การฟังธรรมนั้น บัดนี้ ขอกุศลอันยิ่งใหญ่ คือ ตั้งจิตสะมาทานองค์อุโบสถทั้ง ๘ ประการนั้น จงเกิดมีแก่เราท่านทั้งหลายซึ่งมาประชุมพร้อมกัน ณ ที่นี้ จงตั้งจิตคิดกำหนดว่าจะรักษาอุโบสถ สิ้นวันหนึ่งคืนหนึ่ง ณ เวลาวันนี้ คือ เว้นจากการฆ่าสัตว์ที่มีชีวิตด้วยตนเองหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า ๑ เว้นจากการลักของๆผู้อื่นหรือใช้ให้ผู้อื่นลัก ๑ เว้นจากการประพฤติผิดอะสัทธรรม คือ กรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์ ๑ เว้นจากการพูดเท็จคำไม่จริงและล่อลวงอำพรางท่านผู้อื่น ๑ เว้นจากการดื่มกินซึ่งสุราและเมรัยสาระดักน้ำกลั่นน้ำดองของทำให้เมามีสุราเป็นต้น อันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท ๑ เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล คือ ตั้งแต่พระอาทิตย์เที่ยงแล้วไปจนถึงอรุณขึ้นมาใหม่ ๑

เว้นจากการฟ้อนรำ ขับร้อง ประโคมเครื่องดนตรีต่าง ๆ และดูการเล่นแต่บรรดาที่เป็นข้าศึกแก่กุศล และทัดทรงตบแต่งร่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ของหอม เครื่องทา เครื่องย้อมผัดผิว และเครื่องอาภรณ์อันวิจิตรงดงามต่าง ๆ ๑ เว้นจากที่นอนสูง มีเตียง และตั่งที่มีเท้าสูงเกินประมาณ และที่นอนอันใหญ่ ภายในใส่นุ่นและสำลี และเครื่องปูลาดอันวิจิตงามต่าง ๆ ๑ พึงกระทำการเว้น องค์ที่จะพึงเว้น ทั้ง ๘ ประการนี้เป็นอารมณ์ อย่ามีจิตฟุ้งซ่านส่งไปที่อื่น จงตั้งจิตสะมาทานองค์อุโบสถ ทั้ง ๘ ประการนี้ โดยเคารพเถิดเพื่อที่จะบูชาสมเด็จพระผู้มีพระภาคพระพุทธเจ้านั้นด้วยข้อปฏิบัติอย่างยิ่ง ตามกำลังของเราทั้งหลาย ซึ่งเป็นคฤหัสถ์ ชีวิตของเราทั้งหลายที่ได้ดำรงมาจนถึงวันอุโบสถเช่นนี้ นับว่าเป็นลาภอันประเสริฐ อย่าให้ชีวิตล่วงไปเสียเปล่าปราศจากประโยชน์นั้นเลย ฯ

(หมายเหตุ) ถ้าข้างขึ้นและแรม ๘ ค่ำ ว่า **อัฏฐะมีทิวะโส** ถ้าขึ้น ๑๕ ค่ำ ว่า **ปัณณะระสี ทิวะโส** แรม ๑๔ ค่ำ ว่า **จาตุตถะสีทิวะโส** ส่วนปักข์นั้น ข้างขึ้น ว่า **สุกรปักข์** ข้างแรม ว่า **กาละปักข์**

(โปรดเข้าใจตามนี้)

เมื่อหัวหน้าประกาศอุโบสถจบลงแล้ว พึงลุกขึ้นนั่งคุกเข่าพร้อมกัน และกล่าวคำนมัสการพระรัตนตรัยดังนี้ :—

อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ภะคะวา พุทธังภะคะวันตัง อะภิวาเทมิ. (กราบลง ๑ หน)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม ธัมมังนะมัสสามิ. (กราบลง ๑ หน)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สังฆังนะมามิ. (กราบลง ๑ หน)

เสร็จแล้ว

(กล่าวคำอาราธนาศีลอุโบสถพร้อม ๆ กัน)

มะยัง ภันเต ติสะระเณนะ สะหะ อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง อุโปสะถัง ยาจามะ (ว่า ๓ หน)

แปล

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขออุโบสถศีล อันมาตามพร้อมแล้วด้วยองค์ ๘ กับสะระณะสาม

"อาราธนาศีล ๕"

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะ สีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญ จะ สีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญ จะ สีลานิ ยาจามะ ฯ

เมื่อกล่าวคำอาราธนาศีลจบแล้ว พึงตั้งจิตสำรวมให้ดีเพื่อรับสะระณะกับศีลตามที่ขอจากท่าน เมื่อพระท่านกล่าวทีละบท ให้กล่าวรับพร้อมกัน ตามที่ท่านกล่าวเป็นระยะ ๆ ไป เริ่มตั้งแต่ท่านว่า นะโมไปจนถึงไตรสะระณะคมน์ เมื่อจบไตรสะระ-ณะคมน์แล้ว พระท่านจะกล่าวสรุปตอนท้ายว่า ติสะระณะคะมะณัง นิฏฐิตัง ฯ คณะอุบาสกอุบาสิกา พึงรับพร้อม ๆ กันว่า อามะ ภันเต และพระท่านจะกล่าวคำให้ศีลต่อไปดังนี้ :—

๑. ปาณาติปาตา เวระมะณี สิขาปะทัง สมาทิยามิ — ข้าพเจ้าสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือเว้นจากการฆ่าสัตว์ที่มีชีวิตด้วยตนหรือใช้ให้ผู้อื่นฆ่า

๒. อะทินนาทานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สมาทิยามิ — ข้าพเจ้าสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือเว้นจากถือเอาสิ่งของเขาไม่ได้ให้ ด้วยอาการแห่งขโมย และมิใช่ให้ผู้ใดผู้หนึ่งลักและฉ้อ

๓. อะพรัหมมะจะริยา เวระมะณี สิขาปะทัง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือ เว้นการประพฤติผิดอสัทธรรม คือ กรรมอันเป็นข้าศึกแก่พรหมจรรย์

๔. มุสาวาทาเวระมะณี สิกขาปะทัง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการกล่าวคำเท็จ คือคำที่ไม่จริง และล่อลวงอำพรางท่านผู้อื่น

๕. สุราเมระยะ มัชชะปะมาทัฏฐานา เวระมะณี สิกขาปะทัง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการดื่มกินซึ่งสุราและเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท

๖. วิกาลโภชนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการบริโภคอาหารในเวลาวิกาล คือตั้งแต่พระอาทิตย์เที่ยงไปแล้ว จนถึงอรุณขึ้นมาใหม่

๗. นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา เวระมะณี สิกขาปะทัง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากการฟ้อนรำขับร้องประโคมเครื่องดนตรีต่าง ๆ และดูการเล่น แต่บรรดาที่เป็นข้าศึกแก่กุศล และทัดทรงตบแต่ง ประดับประดาร่างกายด้วยระเบียบดอกไม้ ของหอมเครื่องทา เครื่องย้อมผัดผิวต่าง ๆ

๘. อุจจาสะยะนะ มะหาสะยะนาเวระมะณี สิกขาปะทัง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งสิกขาบท คือ เว้นจากที่นั่งและที่นอนอันสูง ซึ่งมีเท้าสูงเกินประมาณ ๘ นิ้วพระสุคต (๑๐ นิ้ว ๓ กระเบียด ช่างไม้เวลานี้) และที่นอนอันมีภายในใส่นุ่น และสำลี และเครื่องปลาดอันวิจิตรงดงามต่าง ๆ

ต่อจากนี้ไป พระท่านกล่าวว่า อิมัง-อัฏฐังคะสะมันนาคะตัง พุทธบัญญัต-ตัง อุโปสะถัง อิมัญจะรัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง สัมมะเทวะ อะภิรักขิตุง สมาทิยามิ

ข้าพเจ้าขอสมาทาน ซึ่งอุโบสถ อันประกอบด้วย ๘ ประการ ที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้เพื่อจะรักษาไว้ด้วยดี มิให้ขาดมิให้ทำลาย สิ้นวันหนึ่งคืนหนึ่ง ณ เวลานี้ ขอกุศลอันนี้จงเป็นนิสัยปัจจัยแก่พระนิพพานในอนาคตกาลโน้นเถิด ฯ

เสร็จแล้วพระว่าต่อไปอีก ดังนี้ :—

อิมานิอัฏฐะสิกขา ปะทานิอัจเจกัง รัตติญทิวัง อุโปสะถะสีละวะเสนะ สาธุกัง อาคันธังกัตวา อัปปะมาเทนะรักขิตัพพานิ

สิกขาบทแปดเหล่านี้ ขอให้ท่านทั้งหลาย จงรักษาไว้ด้วยดี สิ้นวันหนึ่งคืนหนึ่ง ด้วยความไม่ประมาทเถิด

คณะอุบาสกอุบาสิกา พึงรับว่า อามะภันเต พร้อมๆ กัน คือแล้ว ข้าแต่ท่านผู้เจริญฯ

ต่อไปนี้พึงตั้งใจฟังพระธรรมเทศนา โดยความเคารพจนกว่าจะจบ เมื่อพระท่านเทศน์จบแล้ว คณะอุบาสกอุบาสิกา พึงกล่าวคำประกาศตนเป็นอุบาสกอุบาสิกา อ้างตนถึงพระรัตนตรัย ดังนี้ :—

อะหังพุทธัญจะ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ สะระณังคะโต อุปาสะกัตตัง เทเสสิง ภิกขุสังฆัสสะสัมมุขา เอตังเมสะระณัง เขมัง เอตัง สะระณะมุตตะมัง เอตัง-สะระณะมะมาคัมมะ สัพพะทุกขาปะ-มุจจะเย ยะถาพะลัง จะเรยยาหังสัมมาสัมพุทธะสาสนัง

ข้าพเจ้าถึงแล้ว ซึ่งพระพุทธเจ้าด้วย ซึ่งพระธรรมด้วย ซึ่งพระสงฆ์ด้วย ว่าเป็นสะระณะที่พึ่งที่ระลึก ขอแสดงความที่ข้าพเจ้าเป็นอุบาสก ต่อหน้าพระภิกษุสงฆ์ นั่นเป็นที่พึ่งอันเกษมของข้าพเจ้า นั่นเป็นที่พึ่งอันอุดมของข้าพเจ้า ข้าพเจ้าอาศัยที่พึ่งนั่นแล้ว พึงพ้นทุกข์ ข้าพเจ้าขอประพฤติตามคำสั่งสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ตามสติกำลัง

ทุกขะนิสสะระณัสเสวะ ภาคี อัสสัง — พึงเป็นผู้มีส่วน แห่งความออกไปจากทุกข์ที่เดียวในอนาคตกาล เทอญ ฯ

(หมายเหตุ ถ้าอุบาสิกาตอนถึงคำว่า สะระณังคะโต ให้เปลี่ยนว่า สะระณังคะตา แทน คำว่า อุปาสะกัตตัง เปลี่ยนเป็น อุปาสิกัตตา แทน และคำว่า ภาคีอัสสัง เปลี่ยนเป็น ภาคินิสสัง แทน

เมื่อสมาทานอุโบสถ ถูกต้องตามวิธีสมาทานดังที่ได้กล่าวมาแล้ว พึงสำรวมระวังรักษาต่อไป ถ้าประสบกับเหตุการณ์อันใดอันหนึ่งเข้า ซึ่งอาจจะทำให้ศีลขาดหรือด่าง พึงวินิจฉัยตามองค์ที่ท่านจัดไว้ จึงจะทราบแน่ว่าศีลขาดหรือด่างหรือไม่ประการใด ดังต่อไปนี้ :—

องค์ศีลสำหรับตัดสิน

สิกขาบทที่ ๑ มีองค์ ๕ คือ

สัตว์มีชีวิต ๑ คนรู้อยู่ว่าสัตว์มีชีวิต ๑ จิตคิดฆ่า ๑ เพียรพยายามจะฆ่า ๑ สัตว์นั้นตายด้วยความเพียรนั้น ๑ จึงเป็นการฆ่า

สิกขาบทที่ ๒ มีองค์ ๔ คือ

ของนั้นมีเจ้าของหวง ๑ รู้อยู่ว่าของนั้นมีเจ้าของหวง ๑ จิตคิดจะลัก ๑ เพียรเพื่อจะลัก ๑ นำของมาด้วยความเพียรนั้น ๑ จึงเป็นการลัก

สิกขาบทที่ ๓ มีองค์ ๔ คือ

อัชฌาจะ ระณียะวัตถุ (วัตถุที่จะพึงประพฤติล่วง คือ มรรคทั้ง ๓) ๑ จิตคิดจะเสพในอัชฌาจะระณียะวัตถุนั้น ๒ ประโยคที่เสพ ๓ มีความยินดี ๔ จึงเป็นการล่วงข้ออะพรัหมจะริยา ฯ ทั้ง ๔ นี้มาในอรรถกถาขุททะกะปาฐะ แต่ในฎีกาพรหมชาละสูตร และกังขาวิตะราณีว่ามีองค์ ๒ คือ จิตคิดจะเสพ ๒ ทำมรรคต่อมรรคให้ถึงกัน

สิกขาบทที่ ๔ มีองค์ ๔ คือ

๑ เรื่องไม่จริง จิตคิดจะพูดให้ผิด ๒ พยายามพูดออกไป ๓ คนอื่นฟังเข้าใจในเนื้อความนั้น ๔ จึงเป็นการพูดเท็จ

สิกขาบทที่ ๕ มีองค์ ๔ คือ

ของทำให้เมามีสุราเป็นต้น ๑ จิตใคร่จะดื่ม ๑ พยายามดื่ม ๑ พยายามดื่มให้ไหลล่วงลำคอเข้าไป ๑ จึงเป็นการดื่มน้ำเมา

สิกขาบทที่ ๖ มีองค์ ๔ คือ

เวลาตั้งแต่เที่ยงไปแล้ว จนถึงอรุณขึ้นมาใหม่ ๑ ของเคี้ยว ของกินสงเคราะห์เข้าในอาหาร ๑ พยายามกลืนกิน ๑ กลืนให้ไหลล่วงลำคอเข้าไปในความเพียรนั้น ๑ จึงเป็นการล่วงข้อวิกาล ฯ

สิกขาบทที่ ๗ แบ่งองค์เป็น ๒ ตอน

ตอนที่ ๑ ซึ่งเว้นจากการฟ้อนรำขับร้อง และประโคมเครื่องดนตรีต่าง ๆ และดูการเล่นที่แสดงซึ่งเป็นข้าศึกแก่กุศลนั้นมีองค์ ๓ คือ การเล่นมีการฟ้อนรำขับร้องเป็นต้น ๑ ไปเพื่อจะดูหรือฟัง ๑ ดูหรือฟัง ๑

ตอนที่ ๒ มีองค์ ๓ คือ

เครื่องประดับตบแต่งร่างกายมีระเบียบดอกไม้ และของหอมเป็นต้น ๑ ไม่มีเหตุเจ็บไข้เป็นต้น ที่พระพุทธเจ้าทรงอนุญาต ๑ ทัดทรงตกแต่งเป็นต้น ด้วยจิตคิดจะประดับให้สวยงาม ๑

"สิกขาบทที่ ๘ มีองค์ ๓ คือ"

ที่นั่งที่นอนสูงใหญ่ ๑ รู้ว่าที่นั่งที่นอนสูงใหญ่ ๑ นั่งหรือนอนลง ๑

หมายเหตุ ที่ผู้รักษาศีลจะทราบได้ว่าศีลของตนจะเศร้าหมอง ด่างพร้อยขาดอย่างใด อย่างหนึ่ง

พึงวินิจฉัยตามองค์ของสิกขาบทนั้น ซึ่งท่านได้แจกไว้แล้ว

เมื่อเรากำลังรักษาอยู่ ขาดเข้าในระหว่างถ้ายังมีความพอใจในการที่จะรักษาต่อไปควรสมาทานวิรัติเสียใหม่ คงดีกว่าทิ้งไว้ให้ขาด ฯ

"ศีล ๕ เฉพาะข้อกาเมสุมิจฉาจาร มีองค์ ๔ คือ"

๑ วัตถุไม่ควรถึง (คือหญิง ๒๐ จำพวก) ๒ จิตคิดจะเสพในที่ไม่ควรถึงนั้น ๓ ประโยคที่เสพ ทำมรรคต่อมรรคให้ถึงกัน

"หญิง ๒๐ จำพวก"

๑ หญิงอันมารดารักษา ๒ หญิงอันบิดารักษา ๓ หญิงอันมารดารักษา ๔ หญิงอันพี่ชายน้องชายรักษา ๕ หญิงอันพี่สาวน้องสาวรักษา ๖ หญิงอันญาติรักษา ๗ หญิงอันชนที่มีสกุลหรือแซ่เดียวกันรักษา ๘ หญิงอันชนผู้ประพฤติธรรมร่วมกันรักษา ๙ หญิงอันสามีรักษา ๑๐ หญิงอันกฎหมายคุ้มครอง ๑๑ หญิงอันชายซื้อมาเป็นภริยา ๑๒ หญิงผู้อยู่ร่วมกับชายด้วยความรักใคร่กันเอง ๑๓ หญิงที่เป็นภริยาชายโดยโภคสมบัติ ๑๔ หญิงเต็มใจได้ผ้านุ่งผ้าห่มแล้วเป็นภริยา ๑๕ หญิงที่ชายขอมาเป็นภริยา ๑๖ หญิงอันชายช่วยปลงภาระอันหนักลงจากศีรษะแล้วอยู่เป็นภริยา ๑๗ หญิงคนใช้ที่เป็นภริยา ๑๘ หญิงผู้รับจ้างทำการงานที่เป็นภริยา ๑๙ หญิงเชลยที่เป็นภริยา ๒๐ หญิงที่อยู่ด้วยขณะหนึ่งและหญิงนั้นเข้าใจว่าชายนั้นเป็นสามีตน ถ้าชายใดล่วงอะคะมะนียะวัตถุ หญิงทั้ง ๒๐ จำพวกนี้ แม้จำพวกใดจำพวกหนึ่ง พร้อมด้วยองค์ตามที่กล่าวมาแล้ว ก็ขาดจากเบญจเวรวิรัติสิกขาบทที่ ๓ คือ กาเมสุมิจฉาจาร

ส่วนหญิงในสิกขาบทนี้ พึงกำหนดด้วยประเพณี คือถ้าหญิงร่วมสันถวะกับชายใดเป็นการไม่ชอบด้วยประเพณี ชายเช่นนั้น จัดเป็นอะคะมะนียะวัตถุของหญิงนั้น ฯ

การที่รักษาศีล ๕ หรือศีลอุโบสถดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นก็มีผลานิสงส์ตรงกันข้ามกับความชั่ว คือละความชั่วได้เท่าใด ก็เป็นผลความดีเท่านั้น ทั้งเป็นบาทเบื้องต้นที่จะให้เกิดสมาธิและปัญญา รู้อรรถลุ่มลึกต่อไปโดยลำดับ

การที่จะล่วงองค์อุโบสถทั้ง ๘ โดยย่อที่สุดมี ๒ อย่าง คือ ล่วงทางกายอย่างหนึ่ง ทางวาจาอย่างหนึ่งคือในองค์ทั้ง ๘ ประการนั้น ถ้าพร้อมด้วยเจตนา จึงจะขาดจากองค์ห้าไม่พร้อมด้วยเจตนาก็ไม่ขาด ในองค์ที่ ๑ และที่ ๒ จะทำเองหรือใช้ให้ผู้อื่นทำก็ตามคงเป็นอันขาดจากองค์ ตั้งแต่องค์ที่ ๓ ไปจนถึงองค์ที่ ๘ ทำเองจึงจะขาด ใช้ให้คนอื่นไม่ขาด ทำเองเรียกว่าสาหัตถิกะประโยค (ประโยคเกิดแต่การกระทำด้วยตนเอง) ใช้ให้คนอื่นทำเรียกว่าสาณัตติกะประโยค (ประโยคเกิดแต่การบังคับให้เขาทำ) เพราะฉะนั้น ผู้ซึ่งมีความสำรวมระวังไม่ล่วงองค์นั้นๆ จึงเรียกกันว่าเป็นคนมีศีล นักปราชญ์ท่านกล่าวว่า ศีลเป็นเครื่องทำกายวาจาให้บริสุทธิ์ เป็นอุบายที่จะกำจัดกิเลสอย่างหยาบ ซึ่งจะพึงเกิดทางกาย และวาจา

อุโบสถทั้ง ๘ องค์นี้ ว่าโดยโทษมี ๒ อย่าง คือ เป็นโทษที่ชาวโลกเขาควรเว้น เรียกว่าโลกะวัชชะอย่างหนึ่งเป็นโทษตามพระพุทธบัญญัติ เรียกว่าบัณณัตติวัชชะอย่างหนึ่ง คือล่วง ๕ องค์ข้างต้น ตั้งแต่ ปาณา จนถึง สุรา เป็นโลกะวัชชะ ถึงใครๆ จะรักษาศีลหรือไม่รักษาก็ตาม เมื่อประพฤติล่วงเข้าแล้ว คงเป็นโทษแก่ผู้นั้นเสมอไป ส่วนองค์ที่ ๖—๗—๘ ข้างท้ายนั้น ตั้งแต่วิกาละ ฯ ล ฯ จนถึงอุจจาสะยะนะ เป็นบัณณัตติวัชชะ ถ้าผู้รักษามีจิตคิดกระด้างฝ่าฝืนล่วงจึงเป็นโทษถ้าไม่แกล้งล่วงก็ไม่มีโทษ ถ้ากล่าวโดยเวรมี ๒ ประเภท คือเป็นเวรอย่างหนึ่ง ไม่เป็นเวรอย่างหนึ่ง ถ้าผู้ใดประพฤติล่วง ๕ องค์ข้างต้น ผู้นั้นต้องมีเวร กล่าวคือจะได้รับผลมีอายุสั้นเป็นต้น ล่วง ๓ องค์ข้างปลายไม่มีเวร ฯ

การทำวัตรตอนเช้านั้นโดยปรกติทั่วๆ ไปตามวัดในพระนครเมื่อถึงวันธรรมะสวนะ พระภิกษุสามเณรต้องลงโบสถหรือศาลาทำวัตรเสร็จแล้ว พวกอุบาสกอุบาสิกาที่มาฟังธรรมรักษาศีล ก็เริ่มทำ

ก่อนจะทำวัตรเช้าหรือเย็นพึงกล่าวคำนมัสการพระรัตนตรัยและบูชาพระเจดีย์ (หัวหน้านำ)

โย โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, สวากขาโต เยนะ ภะคะวะตา ธัมโม, สุปะฏิปันโน ยัสสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ตัมมะยัง

ภะคะวันตัง สะธัมมัง สะสังฆัง อิเมหิ สักาเรหิ ยะถาระหัง อาโรปิเตหิ อะภิปูชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภะคะวา สุจิระปะรินิพพุโตปิ ปัจฉิมาชะนะตานุกัมปะมานะสา, อิเม สักาเร ทุคคะตะปัณณาการะภูเต ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

แปล

พระผู้มีพระภาคพระองค์ใดเป็นพระอะระหันต์ ตรัสรู้ชอบเองแล้ว, พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคพระองค์ใด กล่าวดีแล้ว, พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาคพระพระองค์ ใด ปฏิบัติดีแล้ว, ข้าพเจ้าทั้งหลายบูชาโดยเคารพซึ่งพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ทั้งพระธรรมทั้งพระสงฆ์สาวก ด้วยสักการะเหล่านี้ ที่ข้าพเจ้ายกขึ้นไว้ตามควรแล้ว, ขอพระผู้มีพระภาคพระองค์นั้น ผู้ปะรินิพพานนานแล้ว, จงรับสักการะบรรณาการของคนยากเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย, ด้วยพระหฤทัยอนุเคราะห์ประชุมชนภายหลัง เพื่อประโยชน์เพื่อความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ.

ทำวัตรเช้า

(หัวหน้าเริ่มนำว่า)

หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส. — ขอเชิญเถิด เราจงทำความนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคเจ้าก่อน.

คำนมัสการ

(ว่าพร้อมกัน)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ. (ว่า ๓ จบ) — ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาค อะระหันตะสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น.

(ผู้เป็นหัวหน้านำว่า)

หันทะมะยัง พุทธาภิถุติง กะโรมะ เส

(แล้วสวดพร้อมกันว่า)

โยโสตะถาคะโต อะระหังสัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโรปุริสะทัมสาระถิสัตถาเทวะมนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ

โยอิมังโลกัง สะเทวะกัง สะมาระกัง สะพรัหมมะกัง สัสสะมะนะ-พราหมมะณิง ปะชังสะเทวะมะนุสสังสะยัง อะภิญญา สัจฉิกัตตะวา ปะเวเทสิ

โยธัมมัง เทเสสิ อาทิกัลยาณัง มัชเฌกัลยาณัง ปะริโยสานะกัลยาณัง

สาตถัง สัพพยัญชะนังเกวะละริปุณณัง ปะริสุทธัง พรัหมมะจะริยัง ปะกาเสสิ

ตะมะหังภะคะวันตัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหังภะคะวันตัง สิระสานะมามิ

(กราบลงพร้อมกัน)

(หัวหน้ากล่าวนำต่อไปอีกว่า)

หันทะมะยัง ธัมมาภิถุติง กะโรมะ เส

(แล้วสวดพร้อมกันว่า)

โยโสสวากขาโต ภะคะวะตาธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ

ตะมะหังธัมมัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหังธัมมัง สิระสานะมามิ

(แล้วกราบลงพร้อมกันหนหนึ่ง)

(หัวหน้าพึงกล่าวนำอีกว่า)

โยโสสุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโนภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโนภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน-ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ

ยะทิทังจัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะปุริสะปุคคะลา เอสะภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเนยโย อัญชะลีกะระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตังโลกัสสาติ

ตะมะหังสังฆัง อะภิปูชะยามิ ตะมะหังสังฆัง สิระสานะมามิ

(กราบลงพร้อมกันอีกหนหนึ่ง)

(หัวหน้าพึงกล่าวนำต่อไปอีกว่า)

หันทะมะยัง ระตะนัตตะยะปะณามะคาถาโย เจวะสังเวคะปะริกิตตะนะ-ปาฐัญจะ ภะณามะเส

(แล้วสวดขึ้นพร้อม ๆ กันว่า)

พุทโธ สุสุทโธ กะรุณามะหัณณะโว โยจันตะ สุทธัพพะระญาณะโลจะโน โลกัสสะปาปูปะกิเลสะฆาตะโก วันทามิ พุทธัง อะหะมาทะเรนะตัง ธัมโมปะทีโป วิยะตัสสะสัตถุ โน โยมัคคะปากามะตะเภทะ ภินนะโก โลกุตตะโร โยจะตะทัตถะทีปะโน วันทามิ ธัมมัง อะหะมาทะเรนะ ตัง, ฯ สังโฆ สุเขตตาภะยะติเขตตะสัญญิโต, โย ทิฏฐสันโต สุคะตานุโพธะโก, โลลัปปะหีโน อะริโย สุเมธะโส, วันทามิ สังฆัง อะหะมาทะเรนะ ตัง, ฯ อิจเจวะเมกันตะภิปูชะเนยยะกัง, วัตถุตตะยัง วันทะยาตาภิสังขะตัง ปุญญังมะยา ยัง มะมะ สัพพุปัททะวา มา โหนตุ เว ตัสสะ ปะภาวะสิทธิยา ฯ

อิธะ ตะถาคะโต โลเก อุปปันโน อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ ธัมโม จะ เทสิโต นิยยานิโก อุปะสะมิโก ปะรินิพพานิโก สัมโพธะคามี ชะราปี

ทุกฺขา มะระณัมปิ ทุกฺขัง, โสกะปะริเทวะทุกฺขะโทสะมะนัสสุปายาสาปิ ทุกฺขา, อัปปิเยหิ สัมปะโยโค ทุกฺโข, ปิเยหิ วิปฺปะโยโค ทุกฺโข, ยัมปิจฺฉัง นะ ละภะติ, ตัมปิ ทุกฺขัง ฯ สังขิตเตนะ ปัญจะปาทานักขันธา ทุกฺขา ฯ เสยฺยะถีทัง ฯ รูปูปาทานักฺขันโธ, เวทะนูปาทานักขันโธ, สัญญูปาทานักขันโธ, สังขารูปาทานักขันโธ, วิญญาณูปาทานักขันโธ, เยสัง ปะริญญายะ, ธะระมาโน โส ภะคะวา, เอวัง พะหุลัง สาวะเก วิเนติ, เอวัง ภาคา จะ ปะนัสสะ ภะคะวะโต สาวะเกสุ อะสาสะนี, พะหุลา ปะวัตตะติ, รูปังอะนิจจัง เวทะนา อะนิจจา, สัญญา อะนิจจา, สังขารา อะนิจจา, วิญญาณัง อะนิจจัง, รูปัง อะนัตตา, เวทะนา อะนัตตา, สัญญา อะนัตตา, สังขารา อะนัตตา, วิญญาณัง อะนัตตา, สัพเพ สังขารา อะนิจจา, สัพเพ ธัมมา อะนัตตาติ ฯ เต มะยัง, โอติณฺณามฺหะ ชาติยา ชะรามะระเณนะ, โสเกหิ ปะริเทเวหิ ทุกเขหิ โทสะมะนัสเสหิ อุปายาเสหิ, ทุกโขติณฺณา ทุกขะปะเรตา, อัปเปวะ นามมิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยา ปัญญาเยถาติ ฯ จิระปะรินิพุตัมปิ ตัง ภะคะ วันตัง อุทฺทิสสะ อะระหันตัง สัมมาสัมพุทธัง, สัทธา อาคารัสมา อะนะคาริยัง ปัพพะชิตา, ตัสมิง ภะคะวะติ พรัหมมะจะริยัง จะรามะ, ภิกขูนัง สิกขาสาชีวะสัมมาปันนา ฯ ตัง โนพรัหมมะจะริยัง อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกฺขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ สังวัตตะตุ ฯ

ถ้าคฤหัสถ์สวดมาตั้งแต่ อิธะ ตะถาคะโต จนถึง ปัญญาเยถาติ แล้ว สวดดังนี้ จิระปะรินิพพุตัมปิ ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คะตา, ธัมมัญจะ ภิกขุสังฆัญจะ, ตัสสะ ภะคะวะโต สาสนัง, ยะถาสติ ยะถาพะลัง มะนะสิกะ-โรมะ, อะนุปะฏิปัชชามะ, สา สา โน ปะฏิปัตติ อิมัสสะ เกวะลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ อันตะกิริยายะ วัตตะตุ ฯ

ถ้าสตรีสวดถึงคำ เต มะยัง นั้นให้เปลี่ยนเป็น ตา มะยัง ฯ

๑. ต่อทำวัตรเช้า

อาการ ๓๒ ของมนุษย์

อัตถิ อิมัสสมิง กาเย เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ มังสัง นะหารู อัฏฐี อัฏฐิมิญชัง วักกัง หะทะยัง ยะกะนัง กิโลมะกัง ปิหะกัง ปัปผาสัง อันตัง อันทะคุนัง อุทะริยัง กะริสัง ปิตตัง เสมหัง ปุพโพ โลหิตัง เสโท เมโท อัสสุวะสาเขโฬ สิงฆาณิกา ละสิกา มุตตังมัตถะเก มัตถะลุงคันติ.

๒. บทอะวิชชา

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา สังขาระปัจจะยา วิญญาณัง วิญญาณะ-ปัจจะยา นามะรูปัง นามะรูปะปัจจะยา สะฬายะตะนัง สะฬายะตะนะปัจจะยา ผัสโสผัสสะปัจจะยา เวทะนา เวทะนาปัจจะยา ตัณหา ตัณหาปัจจะยา อุปาทานัง อุปาทานะปัจจะยา ภะโว ภะวะปัจจะยา ชาติ ชาติปัจจะยา ชะรามะระณัง โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา สัมภะวันติ ฯ เอวะเมตัสสะ เกวลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ สะมุทะโย โหติ ฯ

๓. สะระณะคมน์

พุทโธ เม นาโถ ธัมโม เม นาโถ สังโฆ เม นาโถ

อิติปิ โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ ฯ สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

๔. พุทธชัยมงคลคาถา

พาหุง สะหัสสะมะภินิมมิตะสาวุธันตัง ครีเมขะลัง อุทิตะโฆระสะเสนะมารัง ทานาธิธัมมะวิธินา ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนี ได้ชนะพญามารผู้นิรมิต แขนมากตั้งพัน ถืออาวุธครบมือ ขี่คชสารครีเมขละพร้อมด้วยเสนามาร โห่ร้องก้องกึก ด้วยธรรมวิธี มีทานบารมีเป็นต้น

ตันเตชะสา ภะวะตุเต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

มาราติเรกะมะภิยุชฌิตะสัพพะรัตติง โฆรัมปะนาฬะวะกะมักขะมะถัทธะยักขัง ขันตีสุทันตะวิธินา ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนีได้ชนะอาฬวกยักษ์ ผู้มีจิตกระด้าง ปราศจากความอดทน มีฤทธิ์พิลึกยิ่งกว่าพญามาร เข้ามาต่อสู้ยิ่งนัก จนตลอดรุ่ง ด้วยวิธีทรมานเป็นอันดีคือพระขันติ

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลายจงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

นาฬาคิริงคะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง ทาวัคคิจักกะมะสะนีวะ สุทารุณันตัง เมตตัมพุเสกะวิธินา ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนี ได้ชนะช้างตัวประเสริฐ ชื่อนาฬาคีรี เป็นช้างเมายิ่งนัก แสนที่จะทารุณ ประดุจไฟป่า และจักราวุธ และสายฟ้า ด้วยวิธีรดลงด้วยน้ำ คือพระเมตตา

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

อุกขิตตะขัคคะมะติหัตถะสุทารุณันตัง ธาวันติโยชะนะปะถังคุลิมาละวันตัง อิทธีภิสังขะตะมะโน ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนี มีพระหฤทัยไปในที่จะกระทำอิทธิปาฏิหาริย์ ได้ชนะโจรชื่อองคุลิมาล (ผู้มีพวงคือนิ้วมือมนุษย์) แสนร้ายกาจ มีฝีมือ ถือดาบวิ่งไล่พระองค์ไปสิ้นทาง ๓ โยชน์

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

กัตวานะกัฏฐะมุทะรัง อิวะ คัพภินิยา จิญจายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะ ทุฏฐะวะจะนัง ชะนะกายะมัชเฌ สันเตนะ โสมะวิธินา ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนี ได้ชนะความกล่าวร้ายของนางจิญจมาณวิกา ทำอาการประหนึ่งว่ามีครรภ์ เพราะทำไม้มีสัณฐานอันกลมให้ประดุจมีท้อง ด้วยวิธีสมาธิอันงาม คือความระงับพระหฤทัยในท่ามกลางหมู่ชน

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

สัจจัง วิหายะมะติสัจจะกะวาทะเกตุง วาทาภิโรปิตะมะนัง อะติอันธะภูตัง ปัญญาปะทีปะชะลิโต ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนี รุ่งเรืองแล้วด้วยประทีป คือปัญญาได้ชนะสัจจกนิครนถ์ ผู้มีอัชฌาสัยในที่จะละเสียซึ่งความสัตย์ มีใจในที่จะยกถ้อยคำของตนให้สูงดุจยกธง เป็นผู้มืดมนยิ่งนัก ด้วยเทศนาญาณวิธี คือรู้อัชฌาสัย แล้วตรัสเทศนา

ตันเตชะสา วะภะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

นันโทปะนันทะพุชะคัง วิพุธังมะหิทธิง ปุตเตนะเถระพุชะเคนะ ทะมาปะยันโต อิทธูปะเทสะวิธินา ชิตวา มุนินโท

จอมพระมุนีโปรดให้พระโมคคัลลานเถระ พุทธชิโนรสนิรมิตกายเป็นนาคราชไปทรมานพญานาคราช ชื่อนันโทปนันทะ ผู้มีความรู้ผิด มีฤทธิ์มาก ด้วยวิธีอันให้อุปเท่ห์แห่งฤทธิ์ แก่พระเถระ

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

ทุคคาหะทิฏฐิภุชะเคนะ สุทัฏฐะหัตถัง พรัหมมัง วิสุทธิชุติมิทธิพะกา ภิธานัง ญาณาคะเทนะ วิธินา ชิตวา มุนินโท

พระจอมมุนี ได้ชนะพรหม ผู้มีนามว่า ท้าวพกาผู้มีฤทธิ์ มีอันสำคัญตนว่าเป็นผู้รุ่งเรืองด้วยคุณอันบริสุทธิ์ มีมืออันท้าวภุชงค์ คือทิฏฐิที่ตนถือผิดรัดรึงไว้แน่นแฟ้นแล้ว ด้วยวิธีวางยาอันพิเศษ คือเทศนาญาณ

ตันเตชะสา ภะวะตุ เต ชะยะมังคะลานิ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่านด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

เอตาปิ พุทธะชะยะมังคะละอัฏฐะคาถา โย วาจะโนทินะทิเน สะระเตมะตันที หิตวานะเนกะวิวิธานิ จุปัททะวานิ โมกขัง สุขัง อะธิคะเมยยะนะโร สะปัญโญ

นรชนใด มีปัญญาไม่เกียจคร้าน สวดก็ดี ระลึกก็ดี ซึ่งพระพุทธชัยมงคล ๘ คาถา แม้เหล่านี้ทุก ๆ วัน นรชนนั้นจะพึงละเสียได้ซึ่งอุปัทวันตรายทั้งหลาย มีประการต่าง ๆ เป็นอเนก ถึงซึ่งวิโมกขสิวาลัยอันเป็นบรมสุขแล

๕. ชัยปริตร

มะหาการุณิโก นาโถ หิตายะ สัพพะปาณินัง ปูเรตวา ปาระมี สัพพา ปัตโต สัมโพธิมุตตะมัง

พระพุทธเจ้า ผู้เป็นที่พึ่งของโลก ทรงมีพระกรุณาใหญ่ทรงบำเพ็ญพระบารมีทุกประการ เพื่อเกื้อกูลแก่สรรพสัตว์ ทรงบรรลุพระสัมโพธิญาณ อันสูงสุดแล้ว

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง ชะยันโต โพธิยา มูเล สักยานัง นันทิวัฑฒะโน เอวัง ตะวัง วิชะโย โหหิ ชะยัสสุ ชะยะมังคะเล อะปะราชิตะปัลลังเก สีเส ปะฐะ

ด้วยการกล่าวคำสัตย์นี้ ชัยมงคลจงมีแก่ท่านเถิด ขอท่านจงเป็นผู้มีชัยชำนะในพิธีชัยมงคล เหมือนดังองค์พระทศพล ขวัญใจแห่งชาวศากยะ ทรงมีชัยชำนะมาร ณ มูลสถานโพธิพฤกษ์ ทรงถึง

วิโปกขะเร อะภิเสเก สัพพะพุทธานัง อัคคัปปัตโต ปะโมทะติ

ความเป็นเลิศ (คือได้ตรัสรู้) แล้ว ทรงบันเทิงอยู่บนอปราชิตบัลลังก์ ณ ผืนแผ่นดิน อันเป็นจอมดินซึ่งเป็นที่อภิเษกแห่งพระพุทธเจ้าทุก ๆ พระองค์

สุนักขัตตัง สุมังคะลัง สุปะภาตัง สุหุฏฐิตัง สุขะโณ สุมุหุตโต จะ สุยิฏฐัง พรัหมะจาริสุ ปะทักขิณัง กายะกัมมัง วาจากัมมัง ปะทักขิณัง ปะทักขิณัง มะโนกัมมัง ปะณิธีเต ปะทักขิณา ปะทักขิณานิ กัตวานะ ละภันตัตเถ ปะทักขิเณ

กายกรรม วาจากรรม มโนกรรม ความปรารถนาของท่าน เป็นประทักษิณ (คือเป็นสุจริต) (ในวันเวลาใด วันเวลานั้น) เป็นฤกษ์ดี มงคลดี แจ้งดี รุ่งดี ขณะดี ครู่ดี และการบูชาอย่างดีในพรหมจารีทั้งหลาย คนทำกรรมอันเป็นประทักษิณ (คือสุจริต) แล้ว ย่อมได้ประโยชน์อันเป็นประทักษิณ (คือเจริญดี)

๖. โส อัตถะลัทโธ

โส อัตถะลัทโธ สุขิโต วิรุฬโห พุทธสาสะเน อะโรโค สุขิโต โหหิ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ

ท่านนั้น (ชาย) จงเป็นผู้ได้ประโยชน์ถึงซึ่งความสุข งอกงามในพระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้ สำราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวง

สา อัตถะลัทธา สุขิตา วิรุฬหา พุทธสาสะเน อะโรคา สุขิตา โหหิ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ

ท่านนั้น (หญิง) จงเป็นผู้ได้ประโยชน์ถึงซึ่งความสุข งอกงามในพระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้ สำราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวง

เต อัตถะลัทธา สุขิตา วิรุฬหา พุทธสาสะเน อะโรคา สุขิตา โหถะ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ

ท่านทั้งหลาย (ทั้งชายและหญิง) จงเป็นผู้ได้ประโยชน์ถึงซึ่งความสุข งอกงามในพระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้ สำราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวงเทอญ

๗. มงคลจักรวาลน้อย

สัพพะพุทธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง
สัพพะธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง
สัพพะสังฆานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง
พุทธะระตะนัง ธัมมะ ระตะนัง สังฆะระตะนัง ติณณัง ระตะนานัง	ด้วยอานุภาพแห่งรัตนะ ๓ คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ
อานุภาเวนะ จะตุราสีติสะหัสสะ ธัมมักขันธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมขันธ์ ๘ หมื่น ๔ พัน
ปิฎะกัตตะยานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระไตรปิฎก
ชินะสาวะกานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระสาวกของพระชินเจ้า
สัพเพ เต โรคา	สรรพโรคทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต ภะยา	สรรพภัยทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต อันตะรายา	สรรพอันตรายทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต อุปัททะวา	สรรพอุปัทวะทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต ทุนนิมิตตา	สรรพนิมิตร้ายทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต อะวะมังคะลา	สรรพอวมงคลทั้งหลายของท่าน
วินัสสันตุ	จงพินาศไป
อายุวัฑฒะโก	ความเจริญอายุ
ธะนะวัฑฒะโก	ความเจริญทรัพย์
สิริวัฑฒะโก	ความเจริญสิริ
ยะสะวัฑฒะโก	ความเจริญยศ
พะละวัฑฒะโก	ความเจริญกำลัง
วัณณะวัฑฒะโก	ความเจริญวรรณะ
สุขวัฑฒะโก	ความเจริญสุข

โหตุ สัพพะทา	จงมี (แก่ท่าน) ในกาลทั้งปวง
ทุกขะโรคะภะยา เวรา	ทุกข์ โรค ภัย และเวรทั้งปวง
โสกา สัตตุ จุปัททะวา	ความโศก ศัตรู และอุปัทวะทั้งหลาย
อะเนกา อันตะรายาปิ	ทั้งอันตรายทั้งหลายเป็นอเนก
วินัสสันตุ จะ เตชะสา	จงพินาศไปด้วยเดช
ชะยะสิทธิ ธะนัง ลาภัง	ความชนะ ความสำเร็จ ทรัพย์ ลาภ
โสตถิภาคยัง สุขัง พะลัง	ความสวัสดี ความมีโชค ความสุข กำลัง
สิริ อายุ จะ วัณโณ จะ	สิริ อายุ และวรรณะ
โภคัง วุฑฒี จะ ยะสะวา โภคะ	ความเจริญและความเป็นผู้มียศ
สะตะวัสสา จะ อายู จะ	และอายุยืน ๑๐๐ ปี
ชีวะสิทธี ภะวันตุ เต	และความสำเร็จกิจในความเป็นอยู่ จงมีแก่ท่าน
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน
รักขันตุ สัพพะเทวะตา	ขอเหล่าเทวดาทั้งปวงจงรักษาท่าน
สัพพะพุทธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง
สะทา โสตถี ภะวันตุ เต	ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน
รักขันตุ สัพพะเทวะตา	ขอเหล่าเทพดาทั้งปวงจงรักษาท่าน
สัพพะธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง
สะทา โสตถี ภะวันตุ เต	ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน
รักขันตุ สัพพะเทวะตา	ขอเหล่าเทพดาทั้งปวงจงรักษาท่าน
สัพพะสังฆานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง
สะทา โสตถี ภะวันตุ เต	ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

๘. อภัยปริตร

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ

ลางร้ายอันใด อัปมงคลอันใด เสียงนกที่น่าตกใจอันใด เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่น่าปรารถนาอันใด ขอความร้ายทั้งปวงนั้น จงถึงความเสื่อมสูญไปด้วยพุทธานุภาพ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ

ลางร้ายอันใด อัปมงคลอันใด เสียงนกที่น่าตกใจอันใด เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่น่าปรารถนาอันใด ขอความร้ายทั้งปวงนั้น จงถึงความเสื่อมสูญไปด้วยธรรมานุภาพ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง สังฆานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ

ลางร้ายอันใด อัปมงคลอันใด เสียงนกที่น่าตกใจอันใด เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่น่าปรารถนาอันใด ขอความร้ายทั้งปวงนั้น จงถึงความเสื่อมสูญไปด้วยสังฆานุภาพ

๙. คาถานมัสการพระ

เย จะ พุทธา อะตีตา จะ, เย จะ พุทธา อะนาคะตา, ปัจจุปปันนา จะ เย พุทธา, อะหัง วันทามิ สัพพะทาฯ เย จะ ธัมมา อะตีตา จะ ธัมมา อะตีตา จะ, เยจะ ธัมมา อะนาคะตา, ปัจจุปปันนา จะ เย ธัมมา, อะหัง วันทามิ สัพพะทาฯ เย จะ สังฆา อะตีตา จะ, เย จะ สังฆา อะนาคะตา, ปัจจุปปันนา จะ เย สังฆา, อะหัง วันทามิ สัพพะทาฯ

๑๐. สักกัตวา พุทธะระตะนัง

สักกัตวา พุทธะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง หิตัง เทวะมะนุสสานัง พุทธะเตเชนะ โสตถินา นัสสันตุ ปัททะวา สัพเพ ทุกขา วูปะสะเมนตุ เต	เพราะทำความเคารพพระพุทธรัตนะอันเป็นโอสถอันประเสริฐ เป็นประโยชน์แก่เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย จงฉิบหายไป ขอทุกข์ทั้งหลายของท่านจงสงบไป (โดยสวัสดี) ด้วยเดชแห่งพระพุทธเจ้า
สักกัตวา ธัมมะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง ปริฬาหูปะสะมะนัง ธัมมะเตเชนะ โสตถินา นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ภะยา วูปะสะเมนตุ เต	เพราะทำความเคารพพระธรรมรัตนะ อันเป็นดังโอสถอันอุดมประเสริฐ สำหรับระงับความกระวนกระวาย ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย จงฉิบหายไป ขอภัยทั้งหลายของท่านจงสงบไป โดยสวัสดี ด้วยเดชแห่งพระธรรม
สักกัตวา สังฆะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง อาหุเนยยัง ปาหุเนยยัง	เพราะทำความเคารพพระสังฆรัตนะอันเป็นดังโอสถอันอุดมประเสริฐ ควรเพื่อวัตถุ อันเขานำมาบูชา ควรเพื่อวัตถุอันเขาต้อนรับ
สังฆะเตเชนะ โสตถินา นัสสันตุ ปัททะวา สัพเพ โรคา วูปะสะเมนตุ เต	ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย จงฉิบหายไป ขอโรคทั้งหลายของท่าน จงสงบไป โดยสวัสดี ด้วยเดชแห่งพระสงฆ์

๑๑. นัตถิ เม สะระณัง

นัตถิ เม สะระณัง	ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง	พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง	ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง	ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
ธัมโม เม สะระณัง วะรัง	พระธรรม เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า
เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ	ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง	ขอชัยมงคล จงมีแก่ท่าน
นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง	ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
สังโฆ เม สะระณัง วะรัง	พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า
เอเตนะ สัจจวัชเชนะ	ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
โหตุ เต ชะยะมังคะลัง	ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน

๑๒. ยังกิญจิ ระตะนัง

ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก	รัตนะอันใดอันหนึ่งในโลกมีมากหลาย
วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ	อย่าง
ระตะนัง พุทธสะมัง นัตถิ	รัตนะนั้นเสมอด้วยพระพุทธรัตนะ ย่อมไม่มี
ตัสมา โสตถี ภะวันตุ เต	เพราะเหตุนั้น ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่าน
ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก	รัตนะอันใดอันหนึ่ง ในโลก
วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ	มีมากหลายอย่าง
ระตะนัง ธัมมะสะมัง นัตถิ	รัตนะนั้นเสมอด้วยพระธรรมะรัตนะย่อมไม่มี
ตัสมา โสตถี ภะวันตุ เต	เพราะเหตุนั้น ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

ยังกิญจิ ระตะนะ โลเก	รัตนะอันใดอันหนึ่งในโลก
วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ	มีมากหลายอย่าง
ระตะนัง สังฆะสะมัง นัตถิ	รัตนะนั้นเสมอด้วยพระสังฆรัตนะย่อมไม่มี
ตัสมา โสตถี ภะวันตุ เต	เพราะเหตุนั้นขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

๑๓. ขึ้นบทมงคลจักรวาฬใหญ่

สิริธิติมะติเตโชชะยะสิทธิมะหิทธิมะหาคุณาปะริมิตะปุญญาธิการัสสะสัพพันตะรายะนิวาระณะสะมัตถัสสะภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะทะวัตติงสะมะหาปุริสะลักขะณานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้อรหันต์ผู้ตรัสรู้แล้วเองชอบ ผู้มีปุญญาธิการอันกำหนดมิได้ด้วยพระฤทธิอันใหญ่และพระคุณอันใหญ่ อันสำเร็จด้วยพระสิริ พระปัญญา เครื่องตั้งมั่นปัญญาเครื่องรู้พระเดชและพระชัย ผู้สามารถในอันห้ามเสียซึ่งสรรพอันตราย
อะสีตะยานุพะยัญชะนานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระอนุพยัญชนะ ๘๐
อัฏฐุตตะระสะตะมังคะลานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งมงคล ๑๐๘ ประการ
ฉัพพัณณะรังสิยานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระรัศมีมีพรรณ ๖ ประการ
เกตุมาลานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระเกตุมาลา
ทะสะปาระมิตานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระบารมี ๑๐ ประการ
ทะสะอุปะปาระมิตานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระอุปบารมี ๑๐ ประการ
ทะสะปะระมัตถาปาระมิตานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระปรมัตถบารมี ๑๐ ประการ
สีละสะมาธิปัญญานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่ง ศีล สมาธิ ปัญญา
พุทธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระพุทธรัตนะ

ธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรมรัตนะ
สังฆานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระสังฆรัตนะ
เดชานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระเดช
อิทธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระฤทธิ์
พะลานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระกำลัง
เญยยะธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระเญยยธรรม
จะตุราสีติสะหัสสะธัมมักขันธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรมขันธ์ ๘ หมื่น ๔ พัน
นะวะโลกุตตะระธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งโลกุตรธรรม ๙ ประการ
อัฏฐังคิกะมัคคานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ
อัฏฐะสมาบัตติยานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระอภิญญา ๖ ประการ
จะตุสัจจะญาณานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระญาณมีสัจจะ ๔
ทะสะพะละญาณานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระญาณมีกำลัง ๑๐ ประการ
สัพพัญญุตะญาณานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระสัพพัญญุตญาณ
เมตตากะรุณามุทิตาอุเปกขานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระเมตตา พระกรุณา พระมุทิตา พระอุเบกขา
สัพพะปะริตตานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตรทั้งปวง
ระตะนัตตะยะสะระณานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพ แห่งอันระลึกถึงพระรัตนตรัย (ที่กล่าวมานี้)
ตุยหัง สัพพะโรคะโสกุปัททะวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา วินัสสันตุ	แม้เหล่าโรค โศก อุปัทวะทุกข์ โทมนัส อุปายาส ทั้งปวง ของท่านจงสิ้นสูญไป
สัพพะอันตะรายรายาปิ นัสสันตุ	แม้เหล่าอันตรายทั้งปวงจงสิ้นสูญไป

สัพพะสังกัปปา ตุยหังสะมิชฌันตุ

สรรพความดำริทั้งหลายของท่าน จงสำเร็จด้วยดี

ทีฆายุตา ตุยหัง โหตุ

ความเป็นผู้มีอายุยืน จงมีแก่ท่าน

สะตะวัสสะชีเวนะ สะมังคิโก โหตุ สัพพะทา

ท่านจงเป็นผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยความเป็นอยู่สิ้น ๑๐๐ ปีทุกเมื่อ

อากาสะปัพพะตะวะนะภูมิคังคามะหาสะมุททา อารักขะกา เทวะตา สะทา ตุมเห อนุรักขันตุ

เทพเจ้าทั้งหลายผู้คุ้มครองสถิตอยู่ในอากาศและบรรพตไพรสณฑ์ ภูมิสถาน แม่น้ำคงคา มหาสมุทร จงตามรักษาท่านทั้งหลายทุกเมื่อ เทอญ

๑๔. เทวตาอุยโยชนคาถา

ทุกขัปปัตตา จะ นิททุกขา ภะยัปปัตตา จะ นิพภะยา โสกัปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิโน เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ

ขอสัตว์ทั้งปวง ที่ประสพทุกข์ จงหมดทุกข์ ที่ประสพภัย จงปราศจากภัย ที่ประสพความโศก จงสร่างโศก เทอญ

สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา ทานัง ทะทันตุ สัทธายะ สีลัง รักขันตุ สัพพะทา ภาวะนาภิระตา โหนตุ คัจฉันตุ เทวะตาคะตา

ขอเทวดาทั้งปวง จงอนุโมทนาบุญสมบัติที่ข้าพเจ้าทั้งหลายสร้างสมแล้วเพียงเท่านี้ เพื่อความสำเร็จแห่งสมบัติทั้งปวงเถิด

ขอเทวดาทั้งหลายจงให้ทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนา ด้วยศรัทธาทุกเมื่อ เทวดาที่มาชุมนุม ณ พิธีมณฑลนี้ ขอเชิญกลับเถิด

สัพเพ พุทธา พะลัปปัตตา
ปัจเจกานัญจะ ยัง พะลัง
อะระหันตานัญจะ เตเชนะ

ข้าพเจ้าผูกการคุ้มเกรง
รักษาไว้ทุกประการ ด้วย
เดชแห่งพระกำลังของ

รักขัง พันธามิ สัพพะโส

พระพุทธเจ้าทั้งปวงผู้ทรงพระกำลัง ด้วยเดชแห่งกำลังของพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลาย และด้วยเดชแห่งกำลังของพระอรหันต์ทั้งหลายด้วย

๑๕. ขอสมาพระ

โย โทโส โมหะจิตเตนะ พุทธัสมิง ปะกะโต มะยา ขะมะถะ เม กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง วินาสสะตุ, กายะกัมมัง วาจากัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินาสสะตุ

โย โทโส โมหะจิตเตนะ ธัมมัสมิง ปะกะโต มะยา ขะมะถะ เม กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง วินาสสะตุ, กายะกัมมัง วาจากัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินาสสะตุ

โย โทโส โมหะจิตเตนะ สังฆัสมิง ปะกะโต มะยา ขะมะถะ เม กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง วินาสสะตุ, กายะกัมมัง วาจากัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินาสสะตุ.

๑๖. กำแพง ๗ ชั้นกันทุกข์ โรค ภัย

พุทโธ เม สัตตะปาการัง สัพพะทุกขัง วินาสสะติ ฯ ธัมโม เม สัตตะปาการัง สัพพะภะยัง วินาสสะติ ฯ สังโฆ เม สัตตะปาการัง สัพพะโรคัง วินาสสะติ ฯ

พุทโธ เม อัมหากัง สัตตะปาการัง สัพพะทุกขัง วินาสสะติ ฯ ธัมโม เม อัมหากัง สัตตะปาการัง สัพพะภะยัง วินาสสะติ ฯ สังโฆ เม อัมหากัง สัตตะปาการัง สัพพะโรคัง วินาสสะติ ฯ

๑๗. คาถาเทวธรรม

หิริโอตตัปปะสัมปันนา สุกะธัมมะสะมาหิตา สันโต สัปปุริสา โลเก เทวะธัมมาติ วุจจะเร ฯ

๑๘. ไหว้พระเจดีย์พระบรมธาตุพระบาท ๕ แห่ง

วันทามิ เจติยัง สัพพัง สัพพะฐาเนสุ ปะติฏฐิตัง สารีริกะธาตุมะหาโพธิง พุทธะรูปัง สะกะลัง สะทา ฯ วันทามิ พุทธัง ภะวะปาระติณณัง ติโลกะเกตุง ติภะเวกะนาถัง โย โลกะเสฏโฐ สะกะลัง กิเลสัง เฉตะวานะ โพเธสิ ชะนัง อนันตัง ฯ ยัง นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน จะ ตีระ, ยัง สัจจะพันธะคิริเก สุมะนา จะ ลัคเค, ยัง ตัตถะ โยนะกะปุเร มุนิโน จะ ปาทัง, ตัง ปาทะวะรัญชะนะมะหัง สิระสา นะมามิ, สุวัณณะมาลิเก สุวัณณะปัพพะเต สุมะนะกูเฏ โยนะกะปุเร นัมมะทายะ นะทิยา, ปัญจะปาทะวะรัง ฐานัง อะหัง วันทามิ ทุระโต อะหัง วันทามิ ธาตุ โย อะหัง วันทามิ สัพพะโส ฯ สีสัง เม ปะทุมัง กัตะวา ทีปัญจะนะยะนาทะวะยัง วะจะสาธูปะกาเรนะ มะนะสา จะตุคันธะคาระวะตา พุทธะคาระวะตา ธัมมะคาระวะตา สังฆะคาระวะตา สิกขาคาระวะตา สะมาธิคาระวะตา อัปปะมาทะคาระวะตา ปะฏิสัณฐาระคาระวะตา กัลยาณะมิตตะตา โสวะจัสสะตา, อะหัง ภันเต พุทธะรักขิโต ยาวะชีวัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ, อะหัง ภันเต ธัมมะรักขิโต ยาวะชีวัง ธัมมัง สะระณัง คัจฉามิ, อะหัง ภันเต สังฆะรักขิโต ยาวะชีวัง สังฆัง สะระณัง คัจฉามิ ฯ

๑๙. วันทาพระ

วันทามิ พุทธัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ ธัมมัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ สังฆัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ อาราเม พัทธะเสมายัง โพธิรุกขัง เจติยัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ ครูอุปัชฌายาจาริยะคณัง

สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ ภันเต ภะคะวา โลกะนาถัง, อะตีตัง เม โทสัง, อะนาคะตัง เม โทสัง, ปัจจุปปันนัง เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต สาธุ สาธุ สาธุ อะนุโมทามิ

อามันตะยามิ โว ภิกขะเว ขะยะวะยะธัมมา สังขารา อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถาติ ฯ พุทธะคุโณ อะสังเขยยัง ธัมมานัง สัตตะโกฏโย อะสังเขยยัง วีสะติกัปปานิ อะนันตัง พุทธะวันทะนัง นิพพานะ ปัจจะโย โหตุ

อิจเจวะมัจจันตะนะมัสสะเนยยัง นะมัสสะ มาโน ระตะนัตตะยัง ยัง, ปุญญาภิสันธัง วิปุลัง อะลัตถัง ตัสสานุภาเวนะ หะตันนะราโย ฯ

๒๐. เมตตาใหญ่

เมตตายะภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พหุลี กะตายะ ยานี กะตายะ วัตถุ กะตายะ อนุฏฐิตายะ ปะริ จิตายะ สุสะ มารัทธายะ เอกาทะสา นิสังสา ปาฏิกังขากะตะเม เอกาทะสะ

๑. สุขัง สุปะติ
๒. สุขัง ปะฏิพุชฌะติ
๓. นะปาปะกัง สุปินัง ปัสสะติ
๔. มะนุสสานัง ปิโย โหติ
๕. อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ
๖. เทวะตา รักขันติ
๗. นาสสะ อัคคิ วา วิสัง วา สัตถัง วา กะมะติ
๘. ตุวะฏัง จิตตัง สะมาธิยะติ
๙. มุขะวัณโณ วิปปะสีทะติ
๑๐. อสัมมุโฬหะ กาลัง กะโรติ
๑๑. อุตตะรึ อัปปะฏิวิชฌันโต พรหมมะโล กูปะโคโหติ เมตตายะ ภิกขุเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พหุลีกะตายะ ยานีกะตายะ

วัตถุกะตายะ อนุฏฐิตายะ ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ อิเม เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขาติ อิทะมะโวจะ ภะคะวา อัตตะมะนา เต ภิกขู ภาคะวะโต ภาสิตัง อภินันทุนติ

๒๑. นักขัตตะยักธะภูตานัง

นักขัตตะยักขะภูตานัง	ความป้องกันบาปเคราะห์ทั้งหลาย
ปาปัคคะหะนิวาระณา	แต่สำนักแห่งเหล่านักกยัตร และยักษ์ และภูต ได้มีแล้ว
ปะริตตัสสานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระปริตร
หันตะวา เตสัง อุปัททะเว	จงกำจัดเสียซึ่งอุปัททวะทั้งหลาย แต่สำนักแห่งนักกยัตร และยักษ์ และภูตเหล่านั้น
นักขัตตะยักขะภูตานัง	ความป้องกันบาปเคราะห์ทั้งหลาย
ปาปัคคะหะนิวาระณา	แต่สำนักแห่งเหล่านักกยัตร และยักษ์ และภูต ได้มีแล้ว
ปะริตตัสสานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระปริตร
หันตะวา เตสัง อุปัททะเว	แต่สำนักแห่งนักกยัตร และยักษ์ และภูตเหล่านั้น
นักขัตตะยักขะภูตานัง	ความป้องกันบาปเคราะห์ทั้งหลาย
ปาปัคคะหะนิวาระณา	แต่สำนักแห่งเหล่านักกยัตร และยักษ์ และภูต ได้มีแล้ว
ปะริตตัสสานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระปริตร
หันตะวา เตสัง อุปัททะเว	จงกำจัดเสียซึ่งอุปัททวะทั้งหลาย แต่สำนักแห่งนักกยัตร และยักษ์ และภูตเหล่านั้น

๒๒. คาถากรวดน้ำบทอิมินา

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อุปัชฌายา คุณุตตะรา อาจาริยูปะการะ จะ มาตา ปิตา จะ ญาตะกา ปิยามะมัง สุริโย จันทิมา ราชา คุณะวันตา นะราปิ จะ พรัหมะมารา จะ อินทา จะ โลกะปาลา จะ เทวะตา ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ ปุญญานิ ปะกะตานิ เม สุขัญจะ ติวิธัง เทนตุ ขิปปัง ปาเปถะ โวมะตังฯ

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อิมินา อุททิเสนะ จะ ขิปปาหัง สุละเภ เจวะ ตัณหุปาทานะเฉทะนัง เย สันตาเน หินา ธัมมา ยาวะนิพพานะโต มะมัง นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว อุชุจิตตัง สะติปัญญา สัลเลโข วิริยัมหินา มารา ละภันตุ โนกาสัง กาตุญจะ วิริเยสุ เม พุทธาทิปะวะโร นาโถ ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง เตโสตตะมานุภาเวนะ มาโรกาสัง ละภันตุ มาฯ

เพราะการบุญอันนี้ ขอเหล่าพระอุปัชฌาจารย์ผู้มีคุณยิ่ง แลบิดามารดาคณาญาติ ทั้งพระอาทิตย์ พระจันทร์แลคนผู้มีคุณ อีกหมู่พรหมมารอินทร์สิ้นทั้งท้าวจตุโลกยาลแลพระยม รวมทั้งหมู่มนุษย์ทั้งที่เป็นมิตร ทั้งที่เป็นกลาง ๆ ทั้งที่เป็นไพรี ตลอดถึงหมู่สัตว์สิ้นด้วยกัน จงเป็นผู้มีความสุขเถิด ฯ ขอบุญราศีที่ข้าพเจ้าได้ทำให้ปรากฏแล้ว จงอำนวยให้ซึ่งความสุข ๓ ประการ ขอท่านทั้งหลายจงพากันถึงอมตธรรมโดยเร็วพลันเถิด อนึ่ง เพราะการบุญอันนี้ แลการอุทิศส่วนกุศลนี้เป็นปัจจัย ขอข้าพเจ้าพึงพลันได้พลันถึงซึ่งธรรมเครื่องตัดตัณหาอุปทานโดยสะดวก ขอธรรมอันลามกที่หมกอยู่ในสันดานของข้าพเจ้า จงพินาศในกาลทุกเมื่อ ตราบเท่าถึงนิพพานเทียว ข้าพเจ้าเกิดในภพใด ๆ ขอให้มีจิตซื่อตรงเฉลียวฉลาด มีความเพียรสามารถขูดเกลากิเลสในภพนั้น ๆ ขอมารทั้งหลายผู้ลามก จงอย่าได้โอกาสเพื่อจะกระทำอันตรายในความเพียร

ของข้าพเจ้า พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอย่างประเสริฐยอดเยี่ยม พระธรรมเจ้าเป็นที่พึ่งอันอุดม พระปัจเจกโพธิเป็นที่พึ่ง (อันดี) แลพระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐยิ่งของข้าพเจ้า ด้วยอานุภาพอันอุดมของพระพุทธเจ้าเป็นต้นนั้น ขอมารจงอย่าได้โอกาสเลย ฯ

๒๓. เมื่อจะเจริญเมตตาให้เจริญดังนี้

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์ เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน **อะเวรา** จงเป็นสุข ๆ เถิด อย่าได้มีเวรแก่กันแลกันเลย **สัพเพ สัตตา** สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน **อัพยาปัชฌา** จงเป็นสุข ๆ เถิด อย่าได้มีเจ็บไข้ลำบากกายลำบากใจเลย ฯ **สัพเพ สัตตา** สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน **อะนีฆา** จงเป็นสุข ๆ เถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย ฯ **สัพเพ สัตตา** สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน **สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ** จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นนั้นเถิด ฯ

คำว่า **นิพพานัง ปะระมัง สุญญัง** นั้น ความจริงอะไรสูญ สูญจากกิเลสตัณหา อุปาทาน จากราคะ โทสะ โมหะ สูญจากโลกิยะ แต่ในโลกุตระไม่สูญ **นิพพานัง ปะระมัง สุขัง** ความดับเป็นสุขอย่างยิ่ง

นิพพานะ ปัจจะโย โหตุ เป็นที่สูงสุด ไม่เกิด แก่ เจ็บ ตาย.

(จบทำวัตรเช้า)

ทำวัตรเย็น

(หัวหน้าพึงกล่าวนำนมัสการพระรัตนตรัยและบูชาพระเจดีย์ว่า ดังนี้)

โย โส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ, สวากขาโต เยนะ ภะคะวะตาธัมโม, สุปะฏิปันโน ยัสสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ตัมมะยัง ฯลฯ จนถึง อัมมะหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯลฯ เหมือนทำวัตรเช้า เปลี่ยนแต่บทสวดทำวัตรเท่านั้น

(หัวหน้าพึงเริ่มนำว่า)

หันทะทานิ มะยันตัง ภะคะวันตัง อ วาจายะ อะภิคายิตุง ปุพพะภาคะนะมะการัญเจวะ พุทธานุสสะติ นะยัญจะ กะโรมะ เส.

คำนมัสการ

(ว่าพร้อมกัน)

นะโม ตัสสะ ภะคะวะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ

(ว่า ๓ หน)

พุทธานุสสะติ
คำระลึกถึงพระพุทธเจ้า

ตัง โข ปะนะ ภะคะวันตัง เอวัง กัลยาโณ กิตติสัทโท อัพภุคคะโต อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมะนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ,

พุทธาภิคีติง

คำขอสรรเสริญพระพุทธเจ้า

หันทะ มะยัง พุทธาภิคีติง กะโรมะ เส.

(ว่าพร้อมกัน)

พุทธะวาระหันตะวะระตาทิคุณาภิยุตโต สุทธาภิญาณะกะรุณาหิ สะมาคะตัตโต, โพเธสิ โย สุชะนะตัง กะมะวะลังวะ สูโร, วันทามะหัง ตะมะระณัง สิระสา ชิเนนทัง พุทโธ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง ปะฐะมานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สะเรนะหัง. พุทธัสสาหัสสะมิ ทาโสวะ พุทโธ เม สามิกิสสะโร พุทโธ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม. พุทธัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง, วันทันโตหัง จะริสสามิ พุทธัสเสวะ สุโพธิตัง. นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ วัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน. พุทธัง เม วันทะมาเนนะ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ, สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

(พึงหมอบกราบว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา, พุทเธ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง พุทโธ ปะฏิคัณหะตุ อัจจะยันตัง, กาลันตะเร สังวะริตุง วะ พุทเธ.

ธัมมานุสสะติ

คำระลึกถึงพระธรรม

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง ธัมมานุสสะตินะยัง กะโรมะ เส.

(ว่าพร้อมกัน)

สวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม, สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิติ.

(หยุดระลึกถึงพระธรรมคุณ)

ธัมมาภิคีติ

คำขอสรรเสริญพระธรรม

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง ธัมมาภิคีติง กะโรมะ เส.

(ว่าพร้อมกัน)

สวากขาตะตาทิคุณะโยคะวะเสนะ เสยฺโย, โยมัคคะปากะปะริยัตติวิโมกฺขะเภโท, ธัมโม กุโลกะปะตะนา ตะทะธาริธาริ, วันทามะหัง ตะมะหะรัง วะระธัมมะเมตัง ธัมโม โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง, ทุติยานุสฺสะติฏฐานัง วันทามิตัง สิเรนะหัง. ธัมมัสสาหัสสะมิ ทาโส วะ ธัมโม เม สามิกิสฺสะโร, ธัมโม ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม. ธัมมัสสาหัง นิยฺยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง, วันทันโตหัง จะริสฺสามิ ธัมมัสเสวะ สุธัมมะตัง. นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม เม สะระณัง วะรัง, เอเตนะ สัจจะวัชเชนะวัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน. ธัมมัง เม วันทะมาเนนะ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ, สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

(พึงหมอบกราบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา, สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง ธัมโม ปะฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตะเร สังวะริตุง วะ ธัมเม.

สังฆานุสฺสะติ

คำระลึกถึงพระสงฆ์

(หัวหน้านำ)

หันทะ มะยัง สังฆานุสฺสะตินะยัง กะโรมะ เส.

(ว่าพร้อมกัน)

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน

ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ, ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุระสะปุคคะลา เอสะภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย อะนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ.

สังฆานุสสะติ

คำขับสรรเสริญพระสงฆ์

(หัวหน้านำ)

สัทธัมมะโช สุปะฏิปัตติคุณาภิยุตโต, โยฏฐัพพิโธ อะริยะปุคคะละสังฆะเสฏโฐ, สีลาทิธัมมะปะวะราสะยะกายะจิตโต. วันทามะหัง ตะมะริยานะคะณัง สุสุทธัง สังโฆ โย สัพพะปาณีนัง สะระณัง เขมะมุตตะมัง ตะติยานุสสะติฏฐานัง วันทามิ ตัง สิเรนะหัง. สังฆัสสะสาหัสมิ ทาโส วะ สังโฆ เม สามิกิสสะโร, สังโฆ ทุกขัสสะ ฆาตา จะ วิธาตา จะ หิตัสสะ เม. สังฆัสสาหัง นิยยาเทมิ สะรีรัญชีวิตัญจิทัง, วันทันโตหัง จะริสสามิ สังฆัสโสปะฏิปันนะตัง.

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง,

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะวัฑเฒยยัง สัตถุ สาสะเน. สังฆัง เม วันทะมาเนนะ ยัง ปุญญัง ปะสุตัง อิธะ, สัพเพปิ อันตะรายา เม มาเหสุง ตัสสะ เตชะสา.

(พึงหมอบกราบลงว่า)

กาเยนะ วาจายะ วะ เจตะสา วา, สังเฆ กุกัมมัง ปะกะตัง มะยา ยัง สังโฆ ปฏิคคัณหะตุ อัจจะยันตัง กาลันตะเร สังวะริตุง วะ สังเฆ.

ทำวัตรเย็นต่อไป

(นำ) "หันทะ มะยัง พุทธัสสะ ภะคะวะโต ปุพพะภาคะนะมะการัง กะโรมะ เส" สวดพร้อมกันว่านะโม ๓ หน แล้วว่า

๑. พุทธัง ชีวิตตัง

พุทธัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ธัมมัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
สังฆัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ พุทธัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ ธัมมัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ทุติยัมปิ สังฆัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ พุทธัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ ธัมมัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ
ตะติยัมปิ สังฆัง ชีวิตตัง ยาวะนิพพานัง สะระณัง คัจฉามิ

๒. สัมพุทเธ

สัมพุทเธ อัฏฐะวีสัญจะ	ข้าพเจ้าขอนอบน้อม
ทะวาทะสัญจะ สะหัสสะเก	พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย
ปัญจะสะตะสะหัสสานิ	๕ แสน ๑ หมื่น ๒ พัน
นะมามิ สิระสา อะหัง	๒๘ พระองค์ ด้วยเศียรเกล้า
เตสัง ธัมมัญจะ สังฆัญจะ	ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระธรรมด้วย
อาทะเรนะ นะมามิหัง	พระสงฆ์ด้วย ของพระสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นโดยเคารพ
นะมะการานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ
หันตะวา สัพเพ อุปัททะเว	ความนอบน้อมจงขจัดเสีย
อะเนกา อันตะรายาปิ	ซึ่งอุปัทวะทั้งปวง แม้อันตราย
วินัสสันตุอะเสสะโต	ทั้งหลายเป็นอันมาก จงพินาศไปโดยไม่เหลือ

สัมพุทเธ ปัญจะปัญญาสัญจะ ทะสะสะตะสะหัสสานิ นะมามิ สิระสา อะหัง เตสัง ธัมมัญจะ สังฆัญจะ อาทะเรนะ นะมามิหัง

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ๑ ล้าน ๒ หมื่น ๔ พัน ๕๕ พระองค์ ด้วยเศียรเกล้า ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระธรรมด้วย พระสงฆ์ด้วย ของพระสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นโดยเคารพ

นะมะการานุภาเวนะ หันตะวา สัพเพ อุปัททะเว อะเนกา อันตะรายาปิ วินัสสันตุ อะเสสะโต

ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ ความนอบน้อม จงขจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งปวง แม้อันตรายเป็นอันมากจงพินาศไปโดยไม่เหลือ

สัมพุทเธ นะวุตตะระสะเต อัฏฐะจัตตาฬีสะสะหัสสะเก วีสะติสะตะสะหัสสานิ นะมามิ สิระสา อะหัง เตสัง ธัมมัญจะ สังฆัญจะ อาทะเรนะ นะมามิหัง
นะมะการานุภาเวนะ
หันตะวา สัพเพ อุปัททะเว

อะเนกา อันตะรายาปิ
วินัสสันตุ อะเสสะโต

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ๒ ล้าน ๔ หมื่น ๘ พัน ๑๐๙ พระองค์ด้วยเศียร ข้าพเจ้าขอนอบน้อมพระธรรมด้วย พระสงฆ์ด้วย ของพระสัมพุทธเจ้าเหล่านั้นโดยเคารพ
ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ
ความนอบน้อมจงขจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งปวง
แม้อันตรายทั้งหลายเป็นอันมาก
จงพินาศไปโดยไม่เหลือ

๓. นะโม ๘ บท

นะโม อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ มะเหสิโน นะโม อุตตะมะธัมมัสสะ สะวากขาตัสเสวะ เตนิธะ นะโม มะหาสังฆัสสาปิ วิสุทธะสีละ-

ขอนอบน้อมแด่พระอะระหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ทรงแสวงหาซึ่งประโยชน์ใหญ่ ขอนอบน้อมแด่พระธรรม อันอุดมในพระศาสนานี้ ที่พระองค์ตรัสดีแล้ว

ทิฏฐิโน นะโม โอมาตยารัทธัสสะ ระตะนัตตะยัสสะ สาธุกัง

ขอนอบน้อมแด่พระสงฆ์หมู่ใหญ่ ผู้มีศีลและความเห็นอันหมดจดการนอบน้อมแด่พระรัตนตรัย ที่๕ ขึ้นต้นด้วย คำว่า อ.อุ.ม. ดังนี้ เป็นการยังประโยชน์ให้สำเร็จ

นะโม โอมะกาตีตัสสะ ตัสสะ วัตถุตตะยัสสะปิ นะโม การัปปะภาเวนะ วิคัจฉันตุ อุปัททะวา

ขอนอบน้อมแด่พระรัตนตรัยทั้ง ๓ นั้น อันล่วงพ้นโทษต่ำช้า ด้วยอำนาจแห่งการกระทำความนอบน้อม ขออุปัทวะทั้งหลายจงปราศจากไป

นะโม การานุภาเวนะ สุวัตถิ โหตุ สัพพะทา นะโม การัสสะ เตเชนะ วิธิมหิ โหมิ เตชะวา

ด้วยอานุภาพแห่งการกระทำ ความนอบน้อม ขอความสวัสดี จงมีทุกเมื่อ ด้วยเดชแห่งการกระทำ ความนอบน้อม ขอเราจงมีเดชในมงคลพิธี

๔. อาการ ๓๒ ของมนุษย์

อัตถิ อิมัสสมิง กาเย เกสา โลมา นะขา ทันตา ตะโจ มังสา นะหาร อัฏฐี อัฏฐิมัญชัง วักกัง หะทะยัง ยะกะนัง กิโลมะกัง ปิหะกัง ปัปผาสัง อันตัง อันทะคุนัง อุทะริยัง กะริสัง ปิตตัง เสมหัง ปุพโพ โลหิตัง เสโท เมโท อัสสุวะสาเขโฬ สิงฆณิกา ละสิกา มุตตังมัตถะเก มัตถะลุงคันติ

๕. บทอะวิชชา

อะวิชชาปัจจะยา สังขารา สังขาระปัจจะยา วิญญาณัง วิญญาณะปัจจะยา นามารูปัง นามะรูปะปัจจะยา สะฬายะตะนัง สะฬายะตะนะปัจจะยา ผัสโส ผัสสะปัจจะยา เวทะนา เวทะนาปัจจะยา ตัณหา ตัณหาปัจจะยา อุปาทานัง อุปาทานะปัจจะยา ภะโว ภะวะปัจจะยา ชาติ ชาติปัจจะยา ชะรามะรณัง

โสกะปะริเทวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา สัมภะวันติ ฯ เอวะเมตัสสะ เกวลัสสะ ทุกขักขันธัสสะ สะมุทะโย โหติ ฯ

๖. พุทโธ เม นาโถ

พุทโธ เม นาโถ ธัมโม เม นาโถ สังโฆ เม นาโถ

อิติปิโส ภะคะวา อะระหัง สัมมาสัมพุทโธ วิชชาจะระณะสัมปันโน สุคะโต โลกะวิทู อะนุตตะโร ปุริสะทัมมะสาระถิ สัตถา เทวะมนุสสานัง พุทโธ ภะคะวาติ ฯ

สะวากขาโต ภะคะวะตา ธัมโม สันทิฏฐิโก อะกาลิโก เอหิปัสสิโก โอปะนะยิโก ปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหีติ ฯ

สุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อุชุปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ญายะปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ สามีจิปะฏิปันโน ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ ยะทิทัง จัตตาริ ปุริสะยุคานิ อัฏฐะ ปุริสะปุคคะลา เอสะ ภะคะวะโต สาวะกะสังโฆ อาหุเนยโย ปาหุเนยโย ทักขิเณยโย อัญชะลีกะระณีโย อนุตตะรัง ปุญญักเขตตัง โลกัสสาติ ฯ

๗. สวดคำปัจจะเวกขณ่องค์อุโบสถ ดังนี้

(หญิงถึงบทแยกสวดตามในวงเล็บ)

ยาวะชีวัง อะระหันโต ปาณาติปาตัง ปะหายะ, ปาณาติปาตา ปะฏิวิระตา, นิหิตะทัณฑา นิหิตะ สัตถา ลัชชี ทะยาปันนา สัพพะปาณะภูตะหิตานุกัมปี วิหะรันติ. อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, ปาณาติปาตัง ปะหายะ. ปาณาติปาตา ปะฏิวิระโต นิหิตะทัณโฑ นิหิตะสัตโถ, ลัชชี ทะยาปันโน สัพพะปาณะภูตะหิตานุกัมปี (หญิงว่า ปะฏิวิระตา นิหิตะทัณฑา นิหิตะ สัตถา ลัชชินี ทะยาปันนา สัพพะปาณาภูตะหิตานุกัมปินี) วิหะรามิ อิมินาปี อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ ฯ

ยาวะชีวัง อะระหันโต, อะทินนาทานัง ปะหายะ, อะทินนาทานา ปะฏิวิระตา ทินนาทายี ทินนะปาฏิกังขี, อะเถเนนะ สุจิภูเตนะ อัตตะนา วิหะรันติ. อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, อะทินนาทานัง ปะหายะ, อะทินนาทานา ปะฏิวิระโต ทินนาทายี ทินนะปาฏิกังขี. (หญิงว่า ปะฏิวิระตา ทินนาทายินี ทินนะปาฏิกังขินี) อะเถเนนะ สุจิภูเตนะ อัตตะนา วิหะรามิ อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ, อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ ฯ

ยาวะชีวัง อะระหันโต อะพรัหมมะจะริยัง ปะหายะ พรัหมมะจารี อาราจารี วิระตา เมถุนาคามะธัมมา, อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง, อะพรัหมมะจะริยัง ปะหายะ พรัหมมะจารี อาราจารี วิระโต (หญิงว่า พรัหมมะจารินี อาราจารินี วิระตา) เมถุนาคามะธัมมา อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโปสะโถ จะ เม อุปะวัตโถ ภะวิสสะติ ฯ

ยาวะชีวัง อะระหันโต มุสาวาทัง ปะหายะ, มุสาวาทา ปะฏิวิระตา, สัจจะวาที สัจจะสันธา, เฐตา ปัจจะยิกา, อะวิสังวาทะกา โลกัสสะ อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง มุสาวาทัง ปะหายะ, มุสาวาทา ปะฏิวิระโต สัจจะวาที สัจจะสันโธ, เฐโต ปัจจะยิโก, อะวิสังวาทะโก (หญิงว่า ปะฏิวิระตา สัจจะวาทินี สัจจะสันธา เฐตา ปัจจะยิกา อะวิสังวาทิกา) โลกัสสะ อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ ฯ

ยาวะชีวัง อะระหันโต สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานัง ปะหายะ, สุราเมระยะมัชชะปะมาทัฏฐานา ปะฏิวิระตา อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง สุราเมระยะปะมาทัฏฐานัง ปะหายะ สุราเมระยะมัชชะปะมา-ทัฏฐานา ปะฏิวิระโต (หญิงว่า ปะฏิวิระตา) อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโบสะโถ จะ เม ภุปะวุตโถ ภะวิสสะติ ฯ

ยาวะชีวัง อะระหันโต เอกะภัตติกา รัตตูปะระตา วิระตา วิกาละโภชะนา อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง เอกะภัตติโก

รัตตูปะระโต วิระโต (หญิงว่า เอกะภัตติโก รัตตูปะระตา วิระตา) วิกาละโภชะนา อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ

ยาวะชีวัง อะระหันโต นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสนา มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะมัณฑะนะ วิภูสะนัฏฐานา ปะฏิวิระตา อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง นัจจะคีตะวาทิตะวิสูกะทัสสะนา มาลาคันธะวิเลปะนะธาระณะฑะนะวิภูสะนัฏฐานา ปะฏิวิระโต (หญิงว่า ปะฏิวิระตา) อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติ ฯ

ยาวะชีวัง อะระหันโต อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนัง ปะหายะ อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนา ปะฏิวิระตา นีจะเสยยัง กัปเปนติ มัญจะเกวา ติณะสันถะระเกวา อะหัมปัชชะ อิมัญจะ รัตติง อิมัญจะ ทิวะสัง อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนัง ปะหายะ อุจจาสะยะนะมะหาสะยะนะ ปะฏิวิระโต (หญิงว่า ปะฏิวิระตา) นีจะเสยยัง กัปเปมิ มัญจะเกวา ติณะสันถะระเกวา อิมินาปิ อังเคนะ อะระหะตัง อะนุกะโรมิ อุโปสะโถ จะ เม อุปะวุตโถ ภะวิสสะติฯ

๘. บทกะระณียะเมตตะสุตตัง

กะระณียะมัตถะกุสะเลนะ ยันตัง สันตัง ปะทัง อะภิสะเมจจะ	กิจอันใดอันพระอริยเจ้า บรรลุบทอันระงับ กระทำแล้ว กิจนั้นอันกุลบุตรผู้ฉลาดในประโยชน์พึงกระทำ
สักโก อุชู จะ สุหุชู จะ สุวะโจ จัสสะ มุทุ อะนะติมานี สันตุสสะโก จะ สุภะโร จะ อัปปะกิจโจ จะ สัลละหุกะวุตติ	กุลบุตรนั้น พึงเป็นผู้อาจหาญ และซื่อตรงดี เป็นผู้ว่าง่ายอ่อนโยน ไม่มีอติมานะ เป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย เป็นผู้มีกิจธุระน้อยประพฤติเบากายจิต

สันตินทะริโย จะ นิปะโก จะ อัปปะคัพโภ กุเลสุ อะนะนุคคิทโธ นะ จะ ขุททัง สะมาจะเร กิญจิเยนะ วิญญู ปะเร อุปะวะเทยยุง	มีอินทรีย์ อันระงับแล้ว มีปัญญา เป็นผู้ไม่คะนอง ไม่พัวพันในสกุลทั้งหลาย วิญญูชนติเตียนชนทั้งหลายอื่นได้ด้วยกรรมอันใด ไม่พึงประพฤติกรรมอันนั้นเลย (พึงแผ่ไมตรีจิตไปในหมู่สัตว์ว่า)
สุขิโน วา เขมิโน โหนตุ สัพเพสัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา เยเกจิ ปสณะภูตัตถิ	ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้มีสุข มีความเกษมมีตนถึงความสุขเถิด สัตว์มีชีวิตทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่งมีอยู่
ตะสา วา ถาระวา วา อะนะวะเสสา	ยังเป็นผู้สะดุ้ง (คือมีตัณหา) หรือเป็นผู้มั่นคง (คือไม่มีตัณหา) ทั้งหมดไม่เหลือ
ทีฆา วา เย มะหันตาวา มัชฌิมา รัสสะกา อะนุกะถูลา ทิฏฐา วา เย จะ อะทิฏฐา เย จะ ทูเร วะสันติ อะวิทูเร ภูตา วา สัมภะเวสี วา สัพเพ สัตตา ภะวันตุ สุขิตัตตา	เหล่าใดยาวหรือใหญ่ หรือปานกลาง หรือสั้น หรือผอมพี เหล่าใดที่เราเห็นแล้ว หรือมิได้เห็นเหล่าใดอยู่ในที่ไกล หรือไม่ไกล ที่เกิดแล้วหรือกำลังแสวงหาภพก็ดี ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น จงเป็นผู้มีตนถึงความสุขเถิด
นะ ปะโร ปะรัง นิกุพเพถะ นาติมัญญูเถะ กัตถะจิ นัง กิญจิ	สัตว์อื่นอย่าพึงข่มเหง สัตว์อื่นอย่าพึงดูหมิ่นอะไร ๆ เขาในที่ไร ๆ เลย
พะยาโรสะมา ปะฏิฆะสัญญา นาญญะมัญญัสสะ ทุกขะมิจเฉยยะ	ไม่ควรปรารถนาทุกข์แก่กันและกัน เพราะความกริ้วโกรธและเพราะความคุมแค้น
มาตา ยะถา นิยัง ปุตตัง อายุสา เอกะปุตตะมะนุรักเข เอวัมปิ สัพพะภูเตสุ มานะสัมภาวะเย อะปะริมาณัง	มารดาถนอมลูกคนเดียว ผู้เกิดในตนด้วยยอมพร่าชีวิตได้ฉันใด พึงเจริญเมตตามีในใจ ไม่มีประมาณในสัตว์ทั้งปวง แม้ฉันนั้น

เมตตัญจะ สัพพะโลกัสมิง มานะ-สัมภาวะเย อะปะริมาณัง อุทธัง อะโธ จะ ติริยัญจะ อะสัมพาธัง อะเวรัง อะสะปัตตัง

บุคคลพึงเจริญเมตตา มีในใจไม่มีประมาท ไปในโลกทั้งสิ้น ทั้งเบื้องบน เบื้องต่ำ เบื้องเฉียง เป็นธรรมอันไม่คับแคบ ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู

ติฏฐัญจะรัง นิสินโน วา สะยาโน วา ยาวะตัสสะ วิคะตะมิทโธ เอตัง สะติง อะทิฏเฐยยะ

ผู้เจริญเมตตาจิตนั้นยืนอยู่ก็ดี เดินไปก็ดี นั่งแล้วก็ดี นอนแล้วก็ดี เป็นผู้ปราศจากความง่วงนอนเพียงใดก็ตั้งสติอันนั้นไว้เพียงนั้น

พรัหมมะเมตัง วิหารัง อิธะมาหุ

บัณฑิตทั้งหลายกล่าวกิริยาอันนี้ เป็นพรหมวิหารในพระศาสนานี้

ทิฏฐิญจะ อะนุปะคัมมะ สีละวา ทัสสะเนนะ สัมปันโน กาเมสุ วิเนยยะ เคธัง นะ หิ ชาตุ คัพภะเสยยัง ปุนะเรตีติ

บุคคลที่มีเมตตา ไม่เข้าถึงทิฏฐิ เป็นผู้มีศีล ถึงพร้อมแล้วด้วยทัสสนะ (คือโสดาปัตติมรรค) นำความหมกมุ่นในกามทั้งหลายออก ย่อมไม่ถึงความนอน (เกิด) ในครรภ์อีก โดยแท้ทีเดียวแล

๙. เริ่มขันธ์ปริตร

สัพพาสีวิสะชาตีนัง ทิพพะมันตา-คะทัง วิยะ

พระปริตรอันใด ย่อมยังพิษอันร้ายแห่งงูทั้งปวง

ยันนาเสติ วิสัง โฆรัง เสสัญจาปิ ปะริสสะยัง อาณักเขตตัมหิ สัพพัตถะ สัพพะทา สัพพะปาณินัง สัพพะโสปิ นิวาเรติ ปะริตตันตัมภะณามะ เห

ให้ฉิบหายไป ดุจยาวิเศษอันประกอบด้วยมนต์ทิพย์ อนึ่งพระปริตรอันใดย่อมห้ามกันอันตราย อันเศษของสัตว์ทั้งสิ้น โดยประการทั้งปวง ในอาณาเขตในที่ทั้งหมด ในกาลทุกเมื่อ เราทั้งหลาย จงสวดปริตรอันนั้นเทอญ

๑๐. ขันธปริตตคาถา

วิรูปักเขหิ เม เมตตัง	ความเป็นมิตรของเรา จะมีกับพระยานาค ทั้งหลาย สกุลวิรูปักข์ด้วย
เมตตัง เอราปะเถหิ เม	ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับพระยานาค ทั้งหลาย สกุลอาราบถด้วย
ฉัพะยาปุตเตหิ เม เมตตัง	ความเป็นมิตรของเราจงมีกับพระยานาค ทั้งหลาย สกุลฉัพยาบุตรด้วย
เมตตัง กัณหาโคตะมะเกหิ จะ	ความเป็นมิตรของเราจงมีกับพระยานาค ทั้งหลาย สกุลกัณ หาโคตมกะด้วย
อะปาทะเกหิ เม เมตตัง	ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ทั้ง-หลาย ที่ไม่มีเท้าด้วย
เมตตัง ทิปาทะเกหิ เม	ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ทั้งหลาย ที่มี ๒ เท้าด้วย
จะตุปปะเทหิ เม เมตตัง	ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ทั้งหลาย ที่มี ๔ เท้าด้วย
เมตตัง พะหุปปะเทหิ เม	ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับสัตว์ทั้งหลาย ที่มีเท้ามากด้วย
มา มัง อะปาทะโก หิงสิ	สัตว์ไม่มีเท้าอย่าเบียดเบียนเรา
มา มัง หิงสิ ทิปาทะโก	สัตว์ ๒ เท้าอย่าเบียดเบียนเรา
มา มัง จะตุปปะโท หิงสิ	สัตว์ ๔ เท้าอย่าเบียดเบียนเรา
มา มัง หิงสิ พะหุปปะโท	สัตว์มากเท้าอย่าเบียดเบียนเรา
สัพเพ สัตตา สัพเพปาณา	ขอสรรพสัตว์มีชีวิตทั้งหลาย
สัพเพ ภูตา จะ เกวะลา	ที่เกิดมาทั้งหมดจงสิ้นเชิงด้วย
สัพเพ ภัทรานิ ปัสสันตุ	ทั้งหมด จงเห็นซึ่งความเจริญทั้งหลายเถิด

มา กิญจิ ปาปะมาคะมา	โทยสามกไร ๆ อย่าได้มาถึงแล้วแก่สัตว์เหล่านั้น
อัปปะมาโณ พุทโธ	พระพุทธเจ้า ทรงพระคุณไม่มีประมาณ
อัปปะมาโณ ธัมโม	พระธรรม ทรงพระคุณไม่มีประมาณ
อัปปะมาโณ สังโฆ	พระสงฆ์ ทรงพระคุณไม่มีประมาณ
ปะมาณะวันตานิ สิริงสะปานิ อะหิ	สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย คือ งู แมลงป่อง ตะเข็บ ตะขาบ
วิจฉิกาสะตะปะที อุณณานาภี สะระพู มูสิกา	แมลงมุม ตุ๊กแก หนู เหล่านี้ ล้วนมีประมาณ (ไม่มากเหมือนคุณพระรัตนตรัย)
กะตา เม รักขา กะตา เม ปริตตา	ความรักษา อันเรากระทำแล้ว ความป้องกันอันเรากระทำแล้ว
ปะฏิกกะมันตุ ภูตานิ โสหัง นะโม ภะคะวะโต นะโม สัตตันนัง สัมมาสัมพุทธานัง	หมู่สัตว์ทั้งหลาย จงหลีกไปเสีย เรานั้นกระทำการนอบน้อมแก่พระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่ ทำการนอบน้อม แก่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ๗ พระองค์อยู่

๑๑. ขึ้นบทโมระริตตัง

อุเทตะยัญจักขุมา เอกะราชา หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส	พระอาทิตย์นี้ เป็นดวงตาของโลก เป็นเอกราช มีสีเพียงดังสีแห่งทอง ยังพื้นปฐพีให้สว่างอุทัยขึ้นมา
ตัง ตัง นะมัสสามิ	เพราะเหตุนั้น ข้าขอนอบน้อมพระอาทิตย์
หะริสสะวัณณัง	ซึ่งมีสีเพียงดังสีแห่งทอง
ปะฐะวิปปะภาสัง	ยังพื้นปฐพีให้สว่าง
ตะยัชชะ คุตตา	ข้าทั้งหลาย อันท่านปกครอง
วิหะเรมุ ทิวะสัง	แล้วในวันนี้ พึงอยู่เป็นสุขตลอดวัน

เย พราหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม	พราหมณ์ทั้งหลายเหล่าใดผู้ถึงซึ่งเวทในธรรมทั้งปวง
เต เม นะโม	พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้นจงรับความนอบน้อมของข้า
เต จะ มัง ปาละยันตุ	อนึ่งพราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น จงรักษาซึ่งข้า
นะมัตถุ พุทธานัง	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่พระพุทธเจ้าทั้งหลาย
นะมัตถุ โพธิยา	ความนอบน้อมของข้าจงมีแด่พระโพธิญาณ
นะโม วิมุตตานัง	ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่ท่านผู้พ้นแล้วทั้งหลาย
นะโม วิมุตติยา	ความนอบน้อมของข้าจงมีแด่วิมุตติธรรม
อิมัง โส ปะริตตัง กัตวา โมโร จะระติ เอสะนา อะเปตะยัญจักขุมา เอกะราชา หะริสสะวัณโณ ปะฐะวิปปะภาโส	นกยูงนั้นได้กระทำปริตรอันนี้แล้ว จึงเที่ยวไปเพื่ออันแสวงหาอาหาร พระอาทิตย์นี้ เป็นดวงตาของโลก เป็นเอกราชมีสีเพียงดังสีแห่งทอง ยังพื้นปฐพีให้สว่างย่อมอัสดงคตไป
ตัง ตัง นะมัสสามิ	เพราะเหตุนั้น ข้าขอนอบน้อมพระอาทิตย์นั้น
หะริสสะวัณณัง	ซึ่งมีสีเพียงดังสีแห่งทอง
ปะฐะวิปปะภาสัง	ยังพื้นปฐพีให้สว่าง
ตะยัชชะ คุตตา วิหะเรมุ รัตติง	ข้าทั้งหลาย อันท่านปกครองแล้วในวันนี้ พึงอยู่เป็นสุขตลอดคืน
เย พราหมะณา เวทะคุ สัพพะธัมเม	พราหมณ์ทั้งหลายเหล่าใดผู้ถึงซึ่งเวทในธรรมทั้งปวง

เต เม นะโม — พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น จงรับความนอบน้อมของข้า

เต จะ มัง ปาละยันตุ — อนึ่งพราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น จงรักษาซึ่งข้า

นะมัตถุ โพธิยา — ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่พระโพธิญาณ

นะโม วิมุตตินัง — ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่ท่านผู้พ้นแล้วทั้งหลาย

นะโม วิมุตติยา — ความนอบน้อมของข้า จงมีแด่วิมุตติธรรม

อิมัง โส ปะริตตัง กัตวา โมโร วาสะมะกัปปะยีติ — นกยูงนั้น ได้กระทำปริตรอันนี้แล้ว จึงสำเร็จความอยู่แล

๑๒. ขึ้นบทอังคุลิมาละปะริตตัง

(คาถาทำน้ำมนต์คลอดบุตรได้)

ยะโตหัง ภะคินิ อะริยายะ ชาติยา ชาโต นาภิชานามิ สัญจิจจะ ปาณัง ชีวิตา โวโรเปตา เตนะ สัจเจนะโสตถิ เต โหตุ โสตถิ คัพภัสสะ — ดูก่อนน้องหญิง ตั้งแต่เราเกิดแล้วโดยชาติไม่รู้แจ้ง แกล้งปลงสัตว์มีชีพจากชีวิตด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดีจงมีแก่ท่าน ขอความสวัสดี จงมีแก่ครรภ์

๑๓. อภัยปริตร

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาปัคคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง พุทธานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ — ลางร้ายอันใด อัปมงคลอันใด เสียงนกที่น่าตกใจอันใด เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่น่าปรารถนาอันใด ขอความร้ายทั้งปวงนั้น จงถึงความเสื่อมสูญไปด้วยพุทธานุภาพ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาปักคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง ธัมมานุภาเวนะ วินาสะเมนตุ

ลางร้ายอันใด อัปมงคลอันใด เสียงนกที่น่าตกใจอันใด เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่น่าปรารถนาอันใด ขอความร้ายทั้งปวงนั้น จงถึงความเสื่อมสูญไปด้วยธรรมมนุภาพ

ยันทุนนิมิตตัง อะวะมังคะลัญจะ โย จามะนาโป สะกุณัสสะ สัทโท ปาปักคะโห ทุสสุปินัง อะกันตัง สังฆานุภาเวนะวินาสะเมนตุ

ลางร้ายอันใด อัปมงคลอันใด เสียงนกที่น่าตกใจอันใด เคราะห์ร้าย และฝันร้ายที่ไม่ปรารถนาอันใด ขอความร้ายทั้งปวงนั้น จงถึงความเสื่อมสูญไปด้วยสังฆานุภาพ

๑๔. คาถานมัสการพระ

เย จะ พุทธา อะตีตา จะ, เย จะ พุทธา อะนาคะตา, ปัจจุปปันนา จะ เย พุทธา, อะหัง วันทามิ สัพพะทา ฯ เย จะ ธัมมา อะตีตา จะ, เย จะ ธัมมา อะนาคะตา, ปัจจุปันนา จะ เย ธัมมา, อะหังวันทามิ สัพพะทา ฯ เย จะ สังฆา อะตีตา จะ, เย จะ สังฆา อะนาคะตา, ปัจจุปันนา จะ เย สังฆา, อะหังวันทามิสัพพะทา ฯ

๑๕. สักกัตวา พุทธะระตะนัง

สักกัตวา พุทธะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง ระวัง หิตัง เทวะมะนุสสานัง

เพราะทำความเคารพพระพุทธรัตนะ อันเป็นดังโอสถอันอุดมประเสริฐ เป็นประโยชน์แก่เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย

พุทธะเตเชนะ โสตถินา นัสสันตุปัททะวา สัพเพ ทุกขา วูปะสะเมนตุ เต สักกัตวา ธัมมะระตะนัง โอสะถัง

ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย จงฉิบหายไป ขอทุกข์ทั้งหลายของท่านจงสงบไป (โดยสวัสดี) ด้วยเดชแห่งพระพุทธเจ้า เพราะ

อุตตะมัง วะรัง ปริฬาหูปะสะมะนัง ธัมมะ เตเชนะ โสตถินา นัสสันตุ- ปัททะวา สัพเพ ภะยา วูปะสะเมนตุ เต สักกัตวา สังฆะระตะนัง โอสะถัง อุตตะมัง วะรัง อาหุเนยยัง ปาหุ- เนยยัง

ทำความเคารพพระธรรมรัตนะ อันเป็นดังโอสถอันอุดม ประเสริฐสำหรับระงับความกระวนกระวาย ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย จงฉิบหายไป ขอภัยทั้งหลายของท่านจงสงบไปโดยสวัสดี ด้วยเดชแห่งพระธรรม เพราะทำความเคารพพระสังฆรัตนะอันเป็นดังโอสถอันอุดมประเสริฐควรเพื่อวัตถุอันเขานำมาบูชา ควรเพื่อวัตถุอันเขาต้อนรับ

สังฆะเตเชนะ โสตถินา นัสสันตุ ปัททวา สัพเพ โรคา วูปะสะเมนตุ เต

ขอสรรพอุปัททวะทั้งหลาย จงฉิบหายไป ขอโรคทั้งหลายของท่านจงสงบไปโดยสวัสดี ด้วยเดชแห่งพระสงฆ์

๑๖. นัตถิ เม สะระณัง

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง พุทโธ เม สะระณัง วะรัง เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแด่ท่าน

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง ธัมโม

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอชัยมงคล จงมีแก่ท่าน

นัตถิ เม สะระณัง อัญญัง สังโฆ เม สะระณัง วะรัง

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของข้าพเจ้า

เอเตนะ สัจจะวัชเชนะ โหตุ เต ชะยะมังคะลัง

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้ ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน

๑๗. ยังกิญจิ ระตะนัง

ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ	รัตนะอันใดอันหนึ่งในโลก มีมากหลายอย่าง
ระตะนัง พุทธะสะมัง นัตถิ ตัสมา โสตถี ภะวันตุ เต ยังกิญจิ ระตะนัง โลเก วิชชะติ วิวิธัง ปุถุ	รัตนะนั้นเสมอด้วยพระพุทธรัตนะ ย่อมไม่มี เพราะเหตุนั้น ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่าน รัตนะอันใดอันหนึ่ง ในโลกมีมากหลายอย่าง
ระตะนัง สังฆะสะมัง นัตถิ ตัสมา โสตถี ภะวันตุ เต	รัตนะนั้นเสมอด้วยพระสงฆรัตนะ ย่อมไม่มี เพราะเหตุนั้น ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่าน

๑๘. ขึ้นบทมงคลจักรวาฬใหญ่

สิริธิติมะติเตโชชะยะสิทธิมะหิทธิมะหาคุณาปะริมิตะปุญญาธิการรัสสะสัพพันตะรายะนิวาระณะสะมัตถัสสะภะคะวะโต อะระหะโต สัมมาสัมพุทธัสสะ ทะวัตติง สะมะหาปุริสะลักขะณานุภาเวนะ	ด้วยอนุภาพแห่งพระมหาปุริสลักษณะ ๓๒ ประการ แห่งพระผู้มีพระภาคเจ้าผู้อรหันต์ ผู้ตรัสรู้แล้วเองชอบ ผู้มีบุญญาธิการอันกำหนดมิได้ ด้วยพระฤทธิ์อันใหญ่และพระคุณอันใหญ่ อันสำเร็จด้วยพระสิริ พระปัญญา เครื่องตั้งมั่น ปัญญาเครื่องรู้พระเดชและพระชัย ผู้สามารถในอันห้ามเสียซึ่งสรรพอันตราย
อะสีติะยานุพะยัญชะนานุภาเวนะ	ด้วยอนุภาพแห่งพระอนุพยัญชนะ ๘๐
อัฏฐุตตะระสะตะมังคะลานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งมงคล ๑๐๘ ประการ
ฉัพพัณณะรังสิยานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระรัศมีมีพรรณ ๖ ประการ
เกตุมาลานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระเกตุมาลา

ทะสะปาระมิตานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระบารมี ๑๐ ประการ

ทะสะอุปะปาระมิตานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระอุปบารมี ๑๐ ประการ

ทะสะปะระมัตถะปาระมิตานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระปรมัตถบารมี ๑๐ ประการ

สีละสะมาธิปัญญานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพ แห่งศีล สมาธิ ปัญญา

พุทธานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธรัตนะ

ธัมมานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมรัตนะ

สังฆานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระสังฆรัตนะ

เดชานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระเดช

อิทธานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระฤทธิ์

พะลานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระกำลัง

เญยยะธัมมานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระเญยยธรรม

จะตุราสีติสะหัสสะธัมมักขันธานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมขันธ์ ๘ หมื่น ๔ พันประการ

นะวะโลกุตตะระธัมมานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งโลกุตตรธรรม ๙ ประการ

อัฏฐังคิกะมัคคานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการ

อัฏฐะสมาบัตติยานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระสมาบัติ ๘ ประการ

ฉะฬะภิญญานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระอภิญญา ๖ ประการ

จะตุสัจจะญาณานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระญาณมีสัจจะ ๔

ทะสะพะละญาณานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระญาณมีกำลัง ๑๐ ประการ

สัพพัญญุตะญาณานุภาเวนะ ด้วยอานุภาพแห่งพระสัพพัญญุตญาณ

เมตตากะรุณามุทิตาอุเปกขานุภาเวนะ

ด้วยอานุภาพ แห่งพระเมตตา พระกรุณา พระมุทิตา พระอุเบกขา

สัพพะปะริตตานุภาเวนะ

ด้วยพระอานุภาพแห่งพระปริตทั้งปวง

ระตะนัตตะยะสะระณานุภาเวนะ

ด้วยอานุภาพแห่งอันระลึกถึงพระรัตน-ตรัย (ที่กล่าวมานี้)

ตุยหัง สัพพะโรคะโสกุปัททะวะทุกขะโทมะนัสสุปายาสา วินัสสันตุ

แม้เหล่าโรค โศก อุปัททวะ ทุกข์โทมนัส อุปายาสทั้งปวง ของท่านสิ้นสูญไป

สัพพะอันตะรายาปิ วินัสสันตุ

แม้เหล่าอันตรายทั้งปวง จงสิ้นสูญไป

สัพพะสังกัปปา ตุยหังสะมิชฌันตุ

สรรพความดำริทั้งหลายของท่าน จงสำเร็จด้วยดี

ทีฆายุตา ตุยหังโหตุ

ความเป็นผู้มีอายุยืน จงมีแก่ท่าน

สะตะวัสสะชีเวนะ สะมังคิโก โหตุ สัพพะทา

ท่านจงเป็นผู้มีความพร้อมเพรียงด้วยความเป็นอยู่สิ้น ๑๐๐ ปีทุกเมื่อ

อากาสะปัพพะตะวะนะภูมิคังคามะหะสะมุททา อารักขะกา เทวะตา สะทา ตุมเห อนุรักขันตุ

เทพเจ้าทั้งหลายผู้คุ้มครองสถิตอยู่ในอากาศและบรรพตไพรสณฑ์ภูมิสถาน แม่น้ำคงคา มหาสมุทร จงตามรักษาท่านทั้งหลาย ทุกเมื่อเทอญ

๑๙. โส อัตถะลัทโธ สุขิโต

โส อัตถะลัทโธ สุขิโต วิรุฬโห พุทธสาสะเน อะโรโค สุขิโต โหหิ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ

ท่านนั้น (ชาย) จงเป็นผู้ได้ประโยชน์ถึงซึ่งความสุข งอกงามในพระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้ สำราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวง

สา อัตถะลัทธา สุขิตา วิรุฬหา พุทธสาสะเน อะโรคา สุขิตา โหหิ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ	ท่านนั้น (หญิง) จงเป็นผู้ได้ประโยชน์ถึงซึ่งความสุขงอกงามในพระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้สำราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวง
เต อัตถะลัทธา สุขิตา วิรุฬหา พุทธสาสะเน อโรคา สุขิตา โหถะ สะหะ สัพเพหิ ญาติภิ	ท่านทั้งหลาย (ทั้งชายและหญิง) จงเป็นผู้ได้ประโยชน์ถึงความสุขงอกงามในพระพุทธศาสนา เป็นผู้หาโรคมิได้สำราญกายใจ พร้อมด้วยญาติทั้งปวงเทอญ

๒๐. มงคลจักรวาลน้อย

สัพพะพุทธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง
สัพพะธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง
สัพพะสังฆานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง
พุทธะระตะนัง ธัมมะระตะนัง ติณณัง ระตะนานัง อานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งรัตนะ ๓ คือ พุทธรัตนะ ธรรมรัตนะ สังฆรัตนะ
จะตุราสีติสะหัสสะธัมมักขันธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งธรรมขันธ์ ๘ หมื่น ๔ พัน
ปิฎะกัตตะยานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระไตรปิฎก
ชินะสาวะกานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระสาวกของพระชินเจ้า
สัพเพ เต โรคา	สรรพโรคทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต ภะยา	สรรพภัยทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต อันตะรายา	สรรพอันตรายทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต อุปัททะวา	สรรพอุปัทวะทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต ทุนนิมิตตา	สรรพนิมิตร้ายทั้งหลายของท่าน
สัพเพ เต อะวะมังคะลา	สรรพอวมงคลทั้งหลายของท่าน

วินัสสันตุ	จงพินาศไป
อายุวัฑฒะโก	ความเจริญอายุ
ธะนะวัฑฒะโก	ความเจริญทรัพย์
สิริวัฑฒะโก	ความเจริญสิริ
ยะสะวัฑฒะโก	ความเจริญยศ
พะละวัฑฒะโก	ความเจริญกำลัง
วัณณะวัฑฒะโก	ความเจริญวรรณะ
สุขะวัฑฒะโก	ความเจริญสุข
โหตุ สัพพะทา	จงมี (แก่ท่าน) ในกาลทั้งปวง
ทุกขะโรคะภะยา เวรา	ทุกข์โรคภัย และเวรทั้งปวง
โสกา สัตตุ จุปัททะวา	ความโศก ศัตรู และ อุปัทวะทั้งหลาย
อะเนกา อันตะรายาปิ	ทั้งอันตรายทั้งหลายเป็นอเนก
วินัสสันตุ จะ เตชะสา	จงพินาศไปด้วยเดช
ชะยะสิทธิ ธะนัง ลาภัง	ความชนะ ความสำเร็จ ทรัพย์ ลาภ
โสตถิภาคยัง สุขัง พะลัง	ความสวัสดิ ความมีโชค ความสุข กำลัง
สิริ อายุ จะ วัณโณจะ	สิริ อายุ และ วรรณะ
โภคัง วุฑฒีจะ ยะสะวา	โภคะ ความเจริญและความเป็นผู้มียศ
สะตะวัสสา จะ อายุ จะ	และอายุยืน ๑๐๐ ปี
ชีวะสิทธี ภะวันตุ เต	และความสำเร็จกิจในความเป็นอยู่จงมีแก่ท่าน
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน
รักขันตุ สัพพะเทวะตา	ขอเหล่าเทวะตา ขอเหล่าเทพดาทั้งปวงจงรักษาท่าน
สัพพะพุทธานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้าทั้งปวง
สะทา โสตถี ภะวันตุ เต	ขอความสวัสดิทั้งหลายจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน
รักขันตุ สัพพะเทวะตา	ขอเหล่าเทพดาทั้งปวงจงรักษาท่าน
สัพพะธัมมานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้งปวง
สะทา โสตถี ภะวันตุ เต	ขอ ความ สวัสดี ทั้ง หลาย จง มี แก่ ท่าน ทุกเมื่อ
ภะวะตุ สัพพะมังคะลัง	ขอสรรพมงคลจงมีแก่ท่าน
รักขันตุ สัพพะเทวะตา	ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษาท่าน
สัพพะสังฆานุภาเวนะ	ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งปวง
สะทา โสตถี ภะวันตุ เต	ขอความสวัสดีทั้งหลายจงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

๒๑. เทวตาอุยโยชนคาถา

ทุกขัปปัตตา จะ นิททุกขา ภะยัปปัตตา จะ นิพภะยา โสกัปปัตตา จะ นิสโสกา โหนตุ สัพเพปิ ปาณิโน เอตตาวะตา จะ อัมเหหิ	ขอสัตว์ทั้งปวง ที่ประสพทุกข์ จงหมดทุกข์ ที่ประสพภัย จงปราศจากภัย ที่ประสพความโศก จงปราศจากความโศก เทอญ
สัมภะตัง ปุญญะสัมปะทัง สัพเพ เทวานุโมทันตุ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา ทานังทะทันตุ สัทธายะ สีลังรักขันตุ สัพพะทาภาวะนาภิระตา โหนตุ	ขอเทวดาทั้งปวง จงอนุโมทนาบุญสมบัติที่ข้าพเจ้าทั้งหลายสร้างสม แล้วเพียงเท่านี้ เพื่อความสำเร็จ แห่งสมบัติทั้งปวงเถิด
คัจฉันตุ เทวะตาคะตา	ขอเทวดาทั้งหลายจงให้ทาน รักษาศีล บำเพ็ญภาวนา ด้วยศรัทธาทุกเมื่อ เทวดาที่มาชุมนุม ณ พิธีมณฑลนี้ ขอเชิญกลับเถิด

สัพเพพุทธา พะสัปปัตตา ปัจเจกานัญ-จะ ยัง พะลัง อะระหันตานัญจะ เตเชนะ รักขัง พันธามิ สัพพะโส

ข้าพเจ้าผูกการคุ้มเกรงรักษาไว้ทุกประการ ด้วยเดชแห่งพระกำลังของพระพุทธเจ้าทั้งปวงผู้ทรงพระกำลัง ด้วยเดชแห่งกำลังของพระปัจเจกพุทธเจ้าทั้งหลายและด้วยเดชแห่งกำลังของพระอรหันต์ทั้งหลายด้วย

๒๒. ขึ้นปลายสวดมนต์

อิมัสสะมิง ราชะเสมาณาเขตเต สะมันตาสะตะโยชะนะสะตะสะหัสสานิ พุทธา ชาละปะริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ ฯ

อิมัสสะมิง ราชะเสมาณาเขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะสะตะสะหัสสานิ ธัมมา ชาละปะริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ ฯ

อิมัสสะมิง ราชะเสมาณาเขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะสะตะสะหัสสานิ ปัจเจกะพุทธา ชาละปริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ ฯ

อิมัสสะมิง ราชะเสมาณาเขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะสะตะสะหัสสานิ สังฆา ชาละปะริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ ฯ

อิมัสสะมิง มงคลจักรวาฬทั้งแปดทิศ พระสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้น มาห้อมล้อมรอบขอบทั่ว อะนัตตา จะ เสมาณาเขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะสะหัสสานิ พุทธา ชาละปะริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

อิมัสสะมิง มงคลจักรวาฬทั้งแปดทิศ พระสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้น มาห้อมล้อมรอบขอบทั่ว อะนัตตา จะ เสมาณาเขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะสะหัสสานิ ธัมมา ชาละปะริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

อิมัสสะมิง มงคลจักรวาฬทั้งแปดทิศ พระสิทธิ จงมาเป็นกำแพงแก้วทั้งเจ็ดชั้น มาห้อมล้อมรอบขอบทั่ว อะนัตตา จะ เสมาณาเขตเต สะมันตา สะตะโยชะนะสะหัสสานิ สังฆา ชาละปะริเขตเต รักขันตุ สุรักขันตุ

๒๓. ลำดับขั้นเทวดา

อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ สาสะนังฯ อากาสัฏฐา จะภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ ราชาโนฯ อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ ครูอุปัชฌา อาจาริโยฯ มาตาปิตาโร

อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ ญาตะโยฯ อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ ธัมมะราชาโนฯ อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ โลกะปาลาโนฯ อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ โน สะทาฯ อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุญญัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ โลกัง รักขันตุ สัพพะทาฯ อากาสัฏฐา จะ ภุมมัฏฐา เทวานาคา มะหิทธิกา ปุฐฐัง โน อะนุโมทันตุ จีรัง รักขันตุ โสตถิง คัจฉันตุ เทวะตาฯ

๒๔. ขอสมาพระ

โย โทโส โมหะจิตเตนะ พุทธัสมิง ปะกะโต มะยา ขะมะถะ เม กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง วินาสสะตุ, กายะกัมมัง วาจากัมมัง นะโมกัมมัง สัพพะปาปัง วินาสสะตุ

โย โทโส โมหะจิตเตนะ ธัมมัสมิง ปะกะโต มะยา ขะมะถะ เม กะตัง โทสัง, สัพพะปาปัง วินาสสะตุ, กายะกัมมัง วาจากัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาปัง วินาสสะตุ

โย โทโส โมหะจิตเตนะ สังฆัสมิง ปะกะโต มะยา ขะมะถะ เม กะตัง โทสัง, สัพพะปาบัง วินาสสะตุ กายะกัมมัง วาจากัมมัง มะโนกัมมัง สัพพะปาบัง วินาสสะตุ

๒๕. กำแพง ๗ ชั้นกั้นทุกข โรค ภัย

พุทโธ เม สัตตะปาการัง สัพพะทุกขัง วินาสสะติ ฯ ธัมโม เม สัตตะปาการัง สัพพะภะยัง วินาสสะติ ฯ สังโฆ เม สัตตะปาการัง สัพพะโรคัง วินาสสะติ ฯ

พุทโธ เม อัมหากัง สัตตะปาการัง สัพพะทุกขัง วินาสสุติ ฯ ธัมโม เม อัมหากัง สัตตะปาการัง สัพพะภะยัง วินาสสะติณ สังโฆ เม อัมหากัง สัตตะปาการัง สัพพะโรคัง วินาสสะติ ฯ

๒๖. คาถาเทวธรรม

หิริโอตตัปปะสัมปันนา สุกะธัมมะสะมาหิตาสันโต สัปปุริสา โลเก เทวะธัมมาติ วุจจะเร ฯ

๒๗. ไหว้พระเจดียพระบรมธาตุพระบาท ๕ แห่ง

วันทามิ เจติยัง สัพพัง สัพพะฐาเนสุปะติฏฐิตัง สารีริกะธาตุมะหาโพธิง พุทธะรูปังสะกะลัง สะทา ฯ วันทามิ พุทธัง ภะวะปาระติณณัง ติโลกะเกตุง ติภะเวกะนา ถัง โย โลกะเสฏโฐ สะกะลัง กิเลสัง เฉตะวานะ โพเธสิ ชะนัง อนันตัง ฯ ยัง มัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเน จะ ตีเร, ยัง สัจจะพันธะคิริเก สุมะนา จะ ลัคเค, ยัง ตัตถะ โยนะกะปุเร มุนิโน จะ ปาทัง, ตัง ปาทะวะรัญชะ นะมะ หัง สิระสา นะมามิ, สุวัณณะมาลิเก สุวัณณะบัพพะเต สุมะนะกูเฏ โยนะ กะปุเร นัมมะทายะ นะทิยา ปัญจะปาทะวะรัง ฐานัง อะหัง วันทามิ ทุระโต อหังวัน ทามิ ธาตุ โย อะหัง วันทามิ สัพพะโส ฯ เสสัง

เม ปะทุมัง กัตตะวา ทิ ปัญจะนะยะนาทะวะยัง วะจะสาธูปกาเรนะ มะนะสา จะตุคันธะคาระวะตา พุทธะคาระวะตา ธัมมะคาระวะตา สังฆะคาระวะตา สิกขาคาระวะตา สะมาธิคาระวะตา อัปปะมาทะคาระวะตา ปะฏิสัณฐาระคาระวะตา กัลยาณะมิตตะตา โสวะจัสสะตา, อะหัง ภันเต พุทธะรักขิโต ยาวะชีรัง พุทธัง สะระณัง คัจฉามิ, อะหัง ภันเต ธัมมะรักขิโต ยาวะชีรัง ธัมมังสะระณัง ยาวะชีรัง ธัมมังสะระณัง คัจฉามิ, อะหัง ภันเต สังฆะรักขิโต ยาวะชีรัง สังฆัม สะระณัง คัจฉามิฯ

๒๘. วันทาพระ

วันทามิ พุทธัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เมภันเต, วันทามิ ธัมมัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เมภันตา, วันทามิ สังฆัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เมภันเต วันทามิ เอราเม พัทธะเสมายัง โพธิรุกขัง เจติยัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ ครูอุปัชฌายาจาริยะคุณัง สัพพะ เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต, วันทามิ ภันเต ภะคะวา โลกะนาถัง, อะตีตัง เม โทสัง, อะนาคะตัง เม โทสัง, ปัจจุปันนัง เม โทสัง ขะมะถะ เม ภันเต สาธุ สาธุ สาธุ อะนุโมทานา

อามันตะยามิ โว ภิกขะเว ขะยะวะยะธัมมา สังขารา อัปปะมาเทนะ สัมปาเทถาติฯ พุทธะคุโณ อะสังเขยยัง ธัมมานัง สัตตะโกฏิโย อะสังเขยยัง วีสะติกัปปานิ อะนันตัง พุทธะวันทะนัง นิพพานะ ปัจจะโย โหตุ

อิจเจวะมัจจันตะนะมัสสะเนยยัง มะนัสสะมาโน ระตะนัตตะยัง ยัง, ปุญญาภิสันธัง วิปุลัง อะลัตถัง ตัสสานุภาเวนะ หะตันตะราโยฯ

๒๙. เมตตาใหญ่

เมตตายะภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ พหุลีกะตายะ ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อนุฏฐิตายะ ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขากะตะเม เอกาทะสะ

๑ สุขัง สุปะติ ๒ สุขัง ปะฏิพุชฌะติ ๓ นะปาปะกัง สุบินัง ปัสสะติ ๔ มะนุสสานัง ปิโย โหติ ๕ อะมะนุสสานัง ปิโย โหติ ๖ เทวะตา รักขันติ ๗ นาสสะอัคคิ วา วิสัง วา สัตถัง วา กะมะติ ๘ ตุวะฏัง จิตตัง สะมาธิยะติ ๙ มุขะวัณโณ วิปปะสีทะติ ๑๐ อสัมมโฬหะ กาลัง กะโรติ ๑๑ อุตตะริ อัปปะฏิวิชฌันโต พรหม มะโลกูปะโคโหติ เมตตายะ ภิกขะเว เจโตวิมุตติยา อาเสวิตายะ ภาวิตายะ

พหุลีกะตายะ ยานีกะตายะ วัตถุกะตายะ อนุฏฐิตายะ ปะริจิตายะ สุสะมารัทธายะ อิเม

เอกาทะสานิสังสา ปาฏิกังขาติ อิทะมะโวจะ

ภะคะวา อัตตะมะนา เต ภิกขุ ภะคะวะโต ภาสิตัง อภินันทุนติ

๓๐. นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปัคคะหะนิวาระณา

นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปัคคะหะนิวาระณา	ความป้องกันบาปเคราะห์ทั้งหลาย แต่สำนักแห่งเหล่านักษัตร และยักษ์และภูตได้มีแล้ว
ปะริตตัสสานุภาเวนะ หันตะวา เตสัง อุปัททะเว	ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตร จงกำจัดเสียซึ่งอุปัททวะทั้งหลายแต่สำนักแห่งนักษัตร และยักษ์ และภูตเหล่านั้น
นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปัคคะหะนิวาระณา	ความป้องกันบาปเคราะห์ทั้งหลาย แต่สำนักแห่งเหล่านักษัตร และ ยักษ์ และภูตได้มีแล้ว
ปะริตตัสสานุภาเวนะ หันตะวา เตสัง อุปัททะเว	ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตร จงกำจัดเสียซึ่งอุปัททวะทั้งหลาย แต่สำนักแห่งนักษัตร และยักษ์ และภูตเหล่านั้น

นักขัตตะยักขะภูตานัง ปาปิคคะหะนิวาระณา — ความป้องกันบาปเคราะห์ทั้งหลาย แต่สำนักแห่งเหล่านักขัตร และยักษ์และภูตได้มีแล้ว

ประริตตัสสานุภาเวนะ หันตะวา เตสัง อุปัททะเว — ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตร จงกำจัดเสียซึ่งอุปัททวะทั้งหลาย แต่สำนักแห่งนักษัตร และยักษ์ และภูตเหล่านั้น

๓๑. คาถากรวดน้ำบทอิมินา

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อุปัชฌายา คุณุตตะรา อาจะริยูปะการา จะ มาตา ปิตา จะ ญาตะกา ปิยามะมัง สุริโย จันทิ มา ราชา คุณะวันตา นะราปิ จะ พรัหมะมารา จะ อินทา จะ โลกะปาลา จะ เทวะตา ยะโม มิตตา มะนุสสา จะ มัชฌัตตา เวริกาปิ จะ สัพเพ สัตตา สุขี โหนตุ ปุญญานิ ปะกะตานิ เม สุขัญจะ ติวิธัง เทนตุ ขิปปัง ปาเปถะ โวมะตัง ฯ

อิมินา ปุญญะกัมเมนะ อิมินา อุททิเสนะ จะ ขิปปะหัง สุละเภ เจวะ ตัณหุปาทานะเฉทะนัง เย สันตาเน หินา ธัมมา ยาวะนิพพานะโต มะมังนัสสันตุ สัพพะทา เยวะ ยัตถะ ชาโต ภะเว ภะเว อุชุจิตตัง สะติปัญญา สัลเลโข วิริยัมหินามารา ละภันตุ โนกาสัง กาตุญจะ วิริเยสุ เม พุทธาทิปะวะโร นาโถ ธัมโม นาโถ วะรุตตะโม นาโถ ปัจเจกะพุทโธ จะ สังโฆ นาโถตตะโร มะมัง เตโสตตะมานุภาเวนะ มาโรกาสัง ละภันตุ มา ฯ

๓๒. เมื่อจะเจริญเมตตาให้เจริญดังนี้

สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน อะเวรา จงเป็นสุข ๆ เถิด อย่าได้มีเวรแก่กันและกันเลย สัพเพ สัตตา สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน อัพยาปัชฌา จงเป็นสุข ๆ เถิด

อย่าได้มีความเจ็บไข้ลำบากกายลำบากใจเลย ฯ **สัพเพ สัตตา** สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน **อะนีฆา** จงเป็นสุข ๆ เถิด อย่าได้มีความทุกข์กายทุกข์ใจเลย ฯ **สัพเพ สัตตา** สัตว์ทั้งหลายที่เป็นเพื่อนทุกข์เกิดแก่เจ็บตายด้วยกันหมดทั้งสิ้น เราอุทิศบุญกุศลของเราให้หมดด้วยกัน **สุขี อัตตานัง ปะริหะรันตุ** จงมีความสุขกายสุขใจ รักษาตนให้พ้นจากทุกข์ภัยทั้งสิ้นนั้นเถิด ฯ

คำว่า **นิพพานัง ปะระมัง สุญญัง** นั้น ความจริงอะไรสูญ สูญจากกิเลสตัณหา อุปาทาน จากราคะ โทสะ โมหะ สูญจากโลกิยะ แต่ในโลกุตระไม่สูญ **นิพพานัง ปะระมัง สุขัง** ความดับเป็นสุขอย่างยิ่ง

นิพพานะ ปัจจะโย โหตุ เป็นที่สูงสุด ไม่ เกิด แก่ เจ็บ ตาย

๓๓.

หันทะทานิ มะยังภันเต คัจฉามิ พหุกิจจายะยัง พหุกะระณียา

อาราธนาศีล ๕ ดังนี้

มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะนัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ

ทุติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ

ตะติยัมปิ มะยัง ภันเต วิสุง วิสุง รักขะณัตถายะ ติสะระเณนะ สะหะ ปัญจะสีลานิ ยาจามะ

อาราธนาพระปริตต์

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะทุกขะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพภะยะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

วิปัตติปะฏิพาหายะ สัพพะสัมปัตติสิทธิยา สัพพะโรคะวินาสายะ ปะริตตัง พรูถะ มังคะลัง

ต่อจากนี้ไปพระท่านเริ่มชุมนุมเทวดา

อาราธนาเทศน์ตามปกติ

พรหมมา จะ โลกาธิปะตี สะหัมปะตี กัตตัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชาติกา เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง ฯ

อาราธนาธรรม

ในเวลาเย็นแห่งวันธรรมสะวะนะ

จาตุตถะสี ปัณณะระสี ยาจะปักขัสสะอัฏฐะมี
กาลาพุทเธนะปัญญัตตา สัทธัมมัสสะวะนัสสิเม
ปัณณะระสี อะยันตานิสัมปัตตา อะภิลักขิตา
เตนายัง ปะริสาธัมมัง โสตุง อิธะ สมาคะตา
สาธุ อัยโย ภิกขุสังโฆ กะโรตุ ธัมมะเทสะนัง
อะยัญจะปะริสาสัพพา อิธะ กัตตะวา สุณาตุตันติ ฯ

(หมายเหตุ วันขึ้นและแรม ๘ ค่ำ ว่า อัฏฐะมีโข วันขึ้น ๑๕ ค่ำ ว่า ปัณณะระสี วันแรม ๑๔ ค่ำ เดือนขาด ว่า จาตุตถะสี วันแรม ๑๔ ค่ำ วันเดือนดับ ว่า อามาวะสี โปรดเข้าใจตามนี้ด้วย)

อาราธนาธรรมอย่างพิสดารในวันพิเศษ

เช่น วันวิสาขะบูชา มาฆะบูชา อาสาฬหะบูชา

พรหมมา จะ โลกาธิปะติ สะหัมปะติ กัตตัญชะลี อันธิวะรัง อะยาจะถะ สันตีธะ สัตตาปปะระชักขะชา ติกา เทเสตุ ธัมมัง อะนุกัมปิมัง ปะชัง

เอวัญหิโลกาภิมะเตนะพรัหมมุนา อัชเฌสิโต โส ภะคะวา อะนุตตะโร สัตเตสุการุญญะตะโมกขะ มันตะโต โว โลกะยีโลกะมิมังจักขุมา

อะทักขิเวเนยยะขะเน อะนัปปะ เก สันเตวะโลกุตตะระโพธานาระเห วิญญาปะเยอัปปะ ระชักขะชาติ เก

ตะเถวะมัชเฌสะนะมาธิวาสะยิ อะปารุตาเตอะมะตัสสะทวา ราเยโสตะวันโตปะมุญจันตุสัทธัง วิหิงสะสัญญีปะคุณังนะภาสิง ธัมมังปะณีตังมะนุเชสุพรัหมเม

ตะโตมะหาการุณิโกมะเหสี สัมพุทธะกิจจัง ภะคะวาอะกาสิ

สัทธัทพะจักกัปปะวัตตะนาทิง ฐะเปสิโสสาสะนะธัมมะเสฏฐัง

ทัมเมทะมังโม จะยิภัพพะสัตเต

สังสาระทุกขาพหุเกปิเตนะ

สัทธัมมะทีปังตุวิธัมปิ โลเกหิตา

ยะสัมมาวะปะวัตตะยิตถา ฯ

คำถวายทานต่าง ๆ

ว่านะโม ๓ จบก่อน

แล้วว่าคำถวายทานดังนี้

๑. ถวายข้าวพระพุทธ

อิมัง สูปะพะยัญชะนะ สัมปันนัง สาลีนัง โภชะนัง อุทะกัง วะรัง พุทธัสสะ ปูเชมิ.

คำแปล

ข้าพเจ้าขอถวายโภชนาหารถึงพร้อมด้วยแกงและกับ และน้ำอันประเสริฐนี้แก่พระพุทธเจ้า ฯ

ถ้ามีการทำบุญเลี้ยงพระสงฆ์ มีพระสงฆ์สวดมนต์ฉันเช้าหรือเพลก็ตาม ตอนพระท่านสวดบท พาหุง ฯ เจ้าภาพต้องเตรียมผ้าขาวลาดปูหน้าพระปฏิมากร เอาสำรับกับข้าว มีของคาว-หวานพร้อม และแก้วน้ำ ช้อนซ่อม ๒ คู่ วางไว้ที่ถาดสำหรับพระพุทธ เอาถาดอาหารคาวหวานนั้นไปวางบนผ้าขาวปูลาดไว้หน้าพระพุทธเสร็จแล้วกล่าวคำถวายบูชา เมื่อพระสงฆ์ฉันภัตตาหารเสร็จทั้งคาวและหวานแล้ว ให้ถอนสำรับพระพุทธออกเสีย

กล่าวคำถอนสำรับว่าดังนี้

สะเสสัง มังคะลัง ยาจามิ ข้าพเจ้าขอเศษส่วนที่เหลืออันเป็นมงคลนี้

๒. ถวายทานสามัญ

ทานนี้ไม่กำหนดเฉพาะบิณฑบาต จะเป็นจีวรหรือเสนาสนะและเภสัชก็ได้ มีความหมายเพื่ออุทิศส่วนบุญให้แก่ญาติที่ล่วงลับไปแล้ว พึงกล่าวคำถวาย ดังนี้ :—

อิทัง เม ทานัง มาตาปิตุอาทีนัง ญาตะกานัง สังวัตตะตุ มัยหัง มาตาปิตาทะโยญาตะกา อิมัสสะทานัสสา ปัตติงละภันตุ มะมะเจตะสา ฯ

คำแปล

ทานของข้าพเจ้านี้ จงเป็นไปเพื่อบรรดาญาติมิตรมีมารดาบิดาเป็นต้นของข้าพเจ้า ขอบรรดาญาติทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้น จงได้รับส่วนบุญแห่งทานนี้ตามความประสงค์ของข้าพเจ้าเทอญ ฯ

๓. ถวายสังฆทาน

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะประริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับภัตตาหารกับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๔. คำถวายสังฆทานอุทิศ

อิมานิ มะยัง ภันเต ภัตตานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สะธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัญเจวะ มาตาปิตุอาทีนัง ญาตะกานัญจะ ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งภัตตาหาร กับทั้งบริวารทั้งหลายเหล่านี้ แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับซึ่งภัตตาหารกับทั้งหลายเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย และบรรดาญาติทั้งหลายมีมารดาบิดาเป็นต้น ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๕. คำถวายผ้าป่า

เอตานิ มะยัง ภันเต จีวรานิ สะปะริวารานิ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ เอตานิ จีวรานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายจีวรเหล่านี้ พร้อมทั้งของของบริวารแก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับจีวรเหล่านี้ พร้อมของบริวาร ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๖. คำถวายผ้าวัสสิกะสาฏก

"ผ้าอาบน้ำฝน"

ผ้าอาบนี้ มีกำหนดเขตตามพระพุทธานุญาตไว้ ดังนี้ คือ แสวงหาได้ตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๗ ถึงแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ เข้าพรรษาพอดีหมดเขตแสวงหา คำถวายว่า ดังนี้

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสิกะสาฏิกะจีวะรานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ วัสสิกะสาฏิกะจีวรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าอาบน้ำฝน แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งผ้าอาบน้ำฝนเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๗. คำถวายประทีปลอยกระทง

มะยัง ภันเต อิมินา ปะทีเปนะ อะสุกายะ นัมมะทายะ นะทิยา ปุลิเนฐิ ตังมุนิโน ปาทะวะลัญชัง อะภิปูเชมะ อะยังปะทีเปนะ มุนิโน ปาทะวะลัญชัสสะ ปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ สังวัตตะตุ ฯ

คำแปล

ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาซึ่งรอยพระพุทธบาท ที่ตั้งอยู่เหนือกองทราย ในแม่น้ำ ชื่อนัมมะทานะทีโน้น ด้วยประทีปนี้ การบูชารอยพระพุทธบาทด้วยประทีปนี้ ขอจงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๘. ถวายอัจเจกะจีวร

ผ้ารีบด่วน

มีกำหนดตั้งแต่ขึ้น ๖ ค่ำ เดือน ๑๑ หมดเขตออกพรรษา

อิมานิ มะยัง ภันเต อัจเจกะจีวรานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ อัจเจกะจีวะรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าอัจเจกะจีวรนี้แก่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับผ้าอัจเจกะจีวรเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

๙. ถวายผ้าวัสสาสิกะ

ผ้าจำนำพรรษา

มีกำหนดกาลตั้งแต่รับกฐินแล้ว หมดเขตเพ็ญเดือน ๔

อิมานิ มะยัง ภันเต วัสสาวาสิกะจีวรานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิวัสสาวาสิกะจีวรานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้าจำนำพรรษาแด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์ จงรับผ้าจำนำพรรษาเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้า สิ้นกาลนานเทอญ ฯ

หมายเหตุ คำถวายผ้ารับด่วนกับถวายผ้าจำนำพรรษาสองบทนี้ ผู้เรียบเรียงเดิมได้คัดมาจากหนังสือพิมพ์แจกในวันที่ ๑ มีนาคม ๒๔๖๘ ผู้เรียบเรียงเห็นว่าเป็นบทที่ผู้สนใจควรจะรู้ไว้ใช่ว่าใส่บ่าแบกหาม จึงคัดลอกออกนำมาไว้ในที่นี้ด้วย

๑๐. ถวายผ้ากฐิน

มีกำหนดตั้งแต่ออกพรรษาแล้ว หมดเขตเพ็ญเดือน ๑๒

อิมัง ภันเต สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง สะปะริวารัง กะฐินะทุสสัง ปะฏิคคัณหาตุ ปะฏิคคะเหตะวาจะ อิมินาทุสเสนะ กะฐินังอัตถะระตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายผ้ากฐินจีวรกับทั้งบริวารเหล่านี้ แก่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์จงรับผ้ากฐินกับทั้งบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย ครั้นรับแล้วจงกรานกฐินด้วยผ้านี้ เพื่อประโยชน์และความสุขแก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๑. ถวายสลากภัตต์

อิมานิ มะยัง ภันเต สะลากะภัตตานิ สะปะริวารานิ เอกะฉันทา หุตะวา ภิขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ สะลากะภัตตานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลายมีฉันทะ เป็นอันเดียวกัน ขอน้อมถวายสะลากะภัตต์ พร้อมด้วยเครื่องที่เป็นบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งสะลากะภัตต์พร้อมด้วยที่เป็นบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อเป็นประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๒. ถวายข้าวสาร

อิมานิ มะยัง ภันเต ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ เอกะฉันทา หุตะวา ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ ตัณฑุลานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย มีฉันทะเป็นอันเดียวกัน ขอน้อมถวายซึ่งข้าวสาร พร้อมด้วยของที่เป็นบริวารเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งข้าวสารพร้อมด้วยของที่เป็นบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๓. ถวายเสนาสนะ กุฏี วิหาร

อิมานิ มะยัง ภันเต เสนาสนานิ อาคะตานาคะตัสสะ จาตุททิสัสสะ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ เสนาสนานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระภิกษุสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายเสนาสนะเหล่านี้ แด่พระภิกษุสงฆ์ผู้มาแต่ทิศทั้งสี่ ทั้งที่มาแล้วและยังไม่ได้มา ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ขอพระภิกษุสงฆ์จงรับซึ่งเสนาสนะเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๔. ถวายศาลาโรงธรรม

มะยัง ภันเต อิมังสาลัง ธัมมะสะภายะ อุททิสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง ธัมมะสะภายะสาลัง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายศาลานี้ แด่พระสงฆ์ เพื่ออุทิศเป็นสะภา ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับธรรมสะภาศาลานี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๕. ถวายเว็จกุฎี

มะยัง ภันเต อิมังวัจจะกุฏิง อาคะตานาคะตัสสะ จาตุททิสัสสะ สังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัง วัจจะกุฏิง ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายเวจกุฎีนี้ แก่พระสงฆ์ผู้มาแต่ทิศทั้งสี่ ทั้งที่มาแล้วและยังไม่ได้มา ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงรับเว็จกุฎีนี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๖. ถวายสะพาน

มะยัง ภันเต อิมัง เสตุง มะหาชะนานัง สาธาระณัตถายะ นิยยาเทมะ สาธุ โน ภันเต สังโฆ อิมัสสมิง เสตุมหิ สักขิโกโหตุ อิทังเสตุทานัง อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายซึ่งสะพานนี้ เพื่อประโยชน์ทั่วไปแก่มหาชนทั้งหลาย ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ขอพระสงฆ์จงเป็นพยานแก่ข้าพเจ้าทั้งหลายในสะพานนี้ ข้าพเจ้าได้มอบถวายแล้วนี้ การถวายสะพานนี้จงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๗. ถวายธูปเทียนดอกไม้

อิมานิ มะยัง ภันเต ธูปะทีปะปุปผะวะรานิ ระตะนัตตะยัสเสวะ อะภิปูเชมะ อัมหากัง ระตะนัตตะยัสสะปูชา ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขาวะหาโหตุ อาสะวักขะยัปปัตติยา ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาธูปเทียนและดอกไม้ทั้งหลายอันประเสริฐนี้ แก่พระรัตนะตรัย กิริยาที่บูชาแด่พระรัตนะตรัยนี้ จงเป็นผลนำมาซึ่งประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนาน เพื่อให้ถึงซึ่งพระนิพพานเป็นที่สิ้นไปอาสวะกิเลสเทอญ ฯ

๑๘. ถวายธง

มะยัง ภันเต อิมินาธะชะปะฏาเกนะ ระตะนัตตะยัง อะภิปูชะนามะ อะยังธะชะปะฏาเกนะ ระตะนัตตะยะปูชา อัมหากัง ทีฆะรัตตัง สุขายะ สังวัตตะตุ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระผู้เป็นเจ้าผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอบูชาซึ่งพระรัตนะตรัยด้วยธงนี้ จงเป็นไปเพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

๑๙. ถวายเภสัชทุกชนิด

ยาต่าง ๆ

อิมานิ มะยัง ภันเต เภสัชชานิ สะปะริวารานิ ภิกขุสังฆัสสะ โอโณชะยามะ สาธุ โน ภันเต ภิกขุสังโฆ อิมานิ เภสัชชานิ สะปะริวารานิ ปะฏิคคัณหาตุ อัมหากัง ทีฆะรัตตัง หิตายะ สุขายะ ฯ

คำแปล

ข้าแต่พระสงฆ์ผู้เจริญ ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอน้อมถวายเภสัช พร้อมด้วยของที่เป็นบริวารเหล่านี้ แด่พระสงฆ์ ขอพระสงฆ์ จงรับซึ่งเภสัช พร้อมด้วยของที่เป็นบริวารเหล่านี้ ของข้าพเจ้าทั้งหลาย เพื่อประโยชน์และความสุข แก่ข้าพเจ้าทั้งหลาย ตลอดกาลนานเทอญ ฯ

คำบูชาพระโพธิ์

วันทามิ อิมัง มหาโพธิรุกขัง แปลว่า ข้าพเจ้าขอนมัสการซึ่งต้นโพธิ์นี้

คำปฏิญญาตนเป็นพุทธมามะกะ

สำหรับผู้เริ่มแรกเลื่อมใสในพระรัตนตรัย

เอสาหัง ภันเต จะจิระปะรินิพพุตัมปิ. ตัง ภะคะวันตัง สะระณัง คัจฉามิ ธัมมัญจะ สังฆัญจะ	ข้าแต่ท่านผู้เจริญ ข้าพจ้า ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้านั้น แม้ปะรินิพพานนานมาแล้ว กับทั้งพระธรรม และพระสงฆ์ว่าเป็นสะระณะ (ที่ระลึกที่นับถือ)
พุทธะมามะโกติมัง สังโฆ ธาเรตุ ฯ	ขอพระสงฆ์จงจำ ข้าพเจ้าไว้ว่า เป็นผู้นับถือ พระพุทธเจ้าเป็นของตน

เวลายกขันข้าวใส่บาตรว่า ดังนี้

อะหัง ภันเต โภชะนานัง สาลีนัง ปะริสุทธัง พุทธะกะสังฆัง ปิณฑิปาตัง กะโรตุ ฯ

คำอธิษฐานเวลาทำบุญ

สุทินนัง วะตะ เม ทานัง อาสะวักขยาวะหัง โหตุ ฯ

คำบูชาพระรัตนตรัย

พุทธะปูชา มหาเตชะวันโต ธัมมะปูชา มหาปัญญะวันโต สังฆะปูชา มหาโภคะวะโห ติโลกะนาตัง สักการะปูชะยันตี อะภิปูชะยามิ ฯ

คาถาภาวนาเวลาเผาศพ

อะยัมปิ โข เม กาโย เอวัง ภาวี เอวัง ธัมโม เอวัง อะนะตีโต ฯ

คาถาภาวนาเวลาทอดผ้าให้พระบังสุกุล

นามะรูปัง อะนิจจัง นามะรูปัง ทุกขัง นามะรูปัง อะนัตตา ฯ

คำภาวนาเวลาไปเยี่ยมศพ

อะวัสสัง มะยา มะริตัพพัง ฯ

คำภาวนาเวลารดน้ำศพ

อิทัง มะตะกะวะรัง อุทะกัง วิยะ สิญจิตัง อะโหสิกัมมัง ฯ

คาถาบูชาพระฉิมเพื่อลาภ

มะอะอุ สิวัง พรหมา จิตตัง มานิมา ฯ

คาถาบูชาพระเครื่องราง และพระกริ่งต่าง ๆ

พุทธะบูชา ปฏิหาโร อักขะระยันตัง อิอิ วิเสเส ปะฏิรูปัง อะภิปูชะยามิ ฯ

แนวทางปฏิบัติธรรม

วันนี้อาตมาจะได้แสดงชี้แนวทางปฏิบัติธรรมของการปฏิบัติสำหรับนักบวช ถ้าผู้จะบวชเพื่อความพ้นทุกข์จริง ๆ ตามแนวทางพุทธศาสนา ของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ถูกต้องตรงตามความประสงค์ที่ตนมุ่งหมายที่แท้จริงแล้ว ต้องประกอบด้วยกองศีล กองสมาธิ กองปัญญา ให้เต็มบริบูรณ์ครบถ้วนทั้งสามประการ ดังนี้ :

ศีล มี จุลศีล, มัชฌิมศีล, และมหาศีล.

เรื่องของจุลศีล คือ งดเว้นการทำสัตว์ที่มีชีวิตให้ตกล่วงไป เป็นผู้งดขาดจากปาณาติบาต วางท่อนไม้และศัสตราวุธทิ้งเสีย มีความละอายต่อบาป มีความเอ็นดูกรุณา หวังประโยชน์เกื้อกูลต่อสัตว์ทั้งหลาย

งดเว้นจากการถือเอาสิ่งของที่เจ้าของเขามิได้ให้ งดขาดจากอทินนาทาน ถือเอาแต่ของที่เจ้าของเขาให้แล้วหวังอยู่แต่ของที่เจ้าของเขาให้ เป็นคนสะอาด ไม่เป็นคนขโมย

งดเว้นการเสพเมถุน อันเป็นของชาวบ้าน

งดเว้นจากการมุสาวาท พูดเท็จ พูดแต่ความจริง รักษาความสัตย์มั่นคงในคำพูด ควรเชื่อได้ ไม่แกล้งกล่าวให้ผิดต่อโลก

งดขาดจากปิสุณาวาจา พูดส่อเสียด ได้ฟังฝ่ายนี้แล้วเก็บไปบอกฝ่ายโน้น หรือฟังฝ่ายโน้น แล้วเก็บมาบอกฝ่ายนี้ เพื่อเขาทั้งสองแตกร้าวกัน มีแต่จะสมานชนที่แตกร้าวแล้ว ให้กลับพร้อมเพรียงกัน

งดเว้นจากผรุสวาท กล่าวคำหยาบ กล่าวแต่คำไม่มีโทษเสนาะโสต ให้เกิดความรักเป็นที่ฟูใจ เป็นคำสุภาพที่ชาวเมืองเขาพูดกัน เป็นที่รักใคร่พอใจของมหาชน

งดเว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ ที่โปรยประโยชน์ทิ้งเสีย กล่าวแต่ความจริงเป็นประโยชน์ สมควรแก่เวลาเป็นธรรมวินัย กล่าวแต่วาจามีที่ตั้งเป็นหลักฐาน มีที่อ้างอิง มีเวลาจบ ประกอบด้วยประโยชน์

งดเว้นจากการทำลายพืชคามภูตคาม ฉันอาหารวันหนึ่ง เพียงหนเดียว

งดเว้นจากฉันในเวลาวิกาล

งดเว้นจากการรำการขับร้อง การประโคมและการเล่นชนิดที่เป็นข้าศึกแก่กุศล

งดเว้นขาดจากการประดับประดา คือทัดทรงตกแต่ง ด้วยดอกไม้และของหอมและเครื่องลูบทา

งดเว้นจากการนอนบนที่นอนสูงใหญ่

งดเว้นจากการรับเงินรับทอง

งดเว้นจากการรับข้าวเปลือก

งดเว้นจากการรับเนื้อดิบ

งดเว้นจากการรับหญิงและเด็กหญิง

งดเว้นจากการรับแพะ แกะ ไก่ สุกร โค ช้าง ม้า ทั้งตัวผู้และตัวเมีย

งดเว้นจากการรับที่นา ที่สวน

งดเว้นจากการรับใช้เป็นทูต ไปในที่ต่าง ๆ ให้แก่คฤหัสถ์

งดเว้นจากการซื้อขาย

งดเว้นจากการโกงด้วยตาชั่ง

งดเว้นจากการล่อลวงด้วยของปลอม

งดเว้นจากการฉ้อด้วยเครื่องนับ ด้วยเครื่องตวง ด้วยเครื่องวัด

งดเว้นจากการโกง ด้วยการรับสินบน และล่อลวง

งดเว้นจากการตัด การฆ่า การจำจอง การซุ่มทำร้าย การปล้น การทำโทษ จบจุลศีลแต่เท่านี้

ต่อไปนี้เป็นมัชฌิมศีล

คือการงดเว้นจากการทำพืชคามภูตคามให้กำเริบ คือพืชเกิดแต่ราก พืชเกิดแต่ต้น เกิดแต่ยอด เกิดแต่เมล็ด ให้กำเริบ

งดเว้นจากการสะสมเครื่องบริโภค คือสะสมข้าวบ้าง สะสมน้ำดื่มบ้าง สะสมยานพาหนะ สะสมที่นอน สะสมเครื่องผัดทาของหอม และอามิสบ้าง

งดเว้นจากการดูการละเล่น คือดูฟ้อน ฟังขับประโคม ดูไม้ลอย ฟังนิยาย ฟังเพลง ปรบมือ ฟังตีฆ้อง ฟังตีระนาด ดูหุ่นยนต์ ฟังเพลงขอทาน ฟังแคน ดูเล่นหน้าศพ ดูชนช้าง แข่งม้า ชนกระบือ ชนโค ชนแพะ ชนแกะ ชนไก่ ชนนกกา ชกมวย ดูรำไม้ รำมือ ดูเขารบกัน ดูเขาตรวจพล ดูเขาตั้งกองทัพ ดูกองทัพที่เขาจัดไว้

งดเว้นจากการเล่นการพนัน คือเล่นหมากรุก แถวละ ๘ ตา แถวละ ๑๐ ตาบ้าง เล่นหมากเก็บ เล่นชิงนาง เล่นหมากไหว เล่นโยนห่วง เล่นไม้หึ่ง เล่นฟาดให้เป็นรูปต่าง ๆ เล่นทอดลูกบาศก์ เล่นให้เป็นรูปต่าง ๆ เล่นเป่าใบไม้ เล่นไถน้อย เล่นธนูน้อย เล่นเขียนทายกัน เล่นหกคะเมน เล่นไม้กังหัน เล่นตวงทราย เล่นรถน้อย เล่นทายใจ เล่นล้อคนพิการ

งดเว้นจากการนอนบนเตียงมีเท้าสูงใหญ่เกินประมาณ คือบนเตียง มีเท้าทำเป็นรูปสัตว์ร้ายบนผ้าโกเชาว์ บนเครื่องลาดขนแกะวิจิตรด้วยลายเย็บ เครื่องลาดขนแกะสีขาว เครื่องลาดขนแกะมีสัณฐานดังพวงดอกไม้ เครื่องลาดมีนุ่นภายใน เครื่องลาดวิจิตรด้วยสัตว์ร้าย เครื่องลาดมีขนข้างบน เครื่องลาดมีชายครุย เครื่องลาดทอด้วยทองเงินแกมไหม เครื่องลาดขนแกะใหญ่พอนางฟ้อนฟ้อนได้ ๑๖ คน เครื่องลาดบนหลังช้าง หลังม้า บนรถ เครื่องลาดที่ทำด้วยชินะ ทำด้วยหนังชะมด เครื่องลาดมีเพดานแดง มีหมอนข้างแดง

งดเว้นจากการตกแต่งร่างกาย คือการอบตัว การเค้นตัว การอาบสำอาง การนวดเนื้อ การส่องดูเงา การหยอดตาให้มีแววคมขำ การใช้ดอกไม้ การทาของหอม การผัดหน้า การทาปาก การผูกเครื่องประดับที่มือ การห้อยแขวนกล่องกลัดอันวิจิตร การคาดดาบคาดพระขรรค์ การใช้ร่มและรองเท้าอันวิจิตร การใส่กรอบหน้า การปักปิ่น การใช้พัดสวยงาม การใช้ผ้าขาวชายเฟื้อย และอื่น ๆ ที่เป็นของประดับร่างกาย

งดเว้นจากการคุยกันเรื่องเดรัจฉานกถา การคุยกันเรื่องพระราชา เรื่องโจร เรื่องอำมาตย์ เรื่องกองทัพ เรื่องของน่ากลัว เรื่องรบพุ่ง เรื่องข้าว เรื่องน้ำ เรื่องผ้า เรื่องที่นอน เรื่องดอกไม้ เรื่องของหอม เรื่องญาติ เรื่องยานพาหนะ เรื่องบ้าน เรื่องเมืองหลวง เรื่องบ้านนอก เรื่องหญิงชาย เรื่องคนกล้า เรื่องจังหวัด เรื่องตรอก เรื่องท่าน้ำ เรื่องคนที่ตายไปแล้ว เรื่องต่าง ๆ เรื่องของโลก ๆ เรื่องสมุทร เรื่องความฉิบหายบ้าง เรื่องความเจริญบ้าง

งดเว้นจากการพูดแก่งแย่งกัน คือแก่งแย่งกันว่าท่านไม่รู้ทั่วถึงธรรมวินัย ข้าพเจ้ารู้ทั่วถึงธรรมวินัย ท่านจะรู้ทั่วถึงธรรมวินัยอย่างไรได้ ท่านปฏิบัติผิด ข้าพเจ้าปฏิบัติถูก ถ้อยคำที่ข้าพเจ้าพูดมีประโยชน์ ถ้อยคำที่ท่านพูดไม่มีประโยชน์ คำพูดก่อนท่านมาพูดที่หลัง คำพูดที่หลังท่านพูดก่อน ข้อที่ท่านเคยเชี่ยวชาญเปลี่ยนแปลงไปเสียแล้ว ข้าพเจ้ายกคำพูดของท่านได้แล้ว ท่านถูกข้าพเจ้าข่มท่านแล้ว ท่านจงถอนคำพูดของท่านเสีย หรือท่านมีความสามารถก็จงค้านมาเถิด

งดเว้นจากการรับใช้ของฆราวาส คือรับใช้พระราชา รับใช้อำมาตย์ของพระราชาบ้าง รับใช้กษัตริย์ พราหมณ์ คฤหัสถ์ รับใช้เด็ก ๆ บ้าง ที่ใช้ว่าท่านจงไปที่นี่ ท่านจงไปที่โน่น ท่านจงนำของสิ่งนี้ไป ท่านจงนำของสิ่งนี้มา

งดเว้นจากการแสวงหาลาภ ด้วยการกล่าวคำล่อหลอก การกล่าวคำพิรี้พิไร การพูดแวดล้อมด้วยเล่ห์ การใช้ทายก เกิดมานะมุทะลุ ในการให้ของมีค่าน้อย ต่อเอาของมีค่ามาก นี่เป็นมัชฌิมศีล จบเพียงแค่นี้

ขั้นต่อมหาศีล คือ

งดเว้นขาดจากมิจฉาชีพ เพราะธรรมเดรัจฉานวิชชา คือเป็นหมอทายลักษณะในร่างกายบ้าง หมอทายนิมิตบ้าง ลางดีลางร้ายบ้าง หมอทายอุปปะตะบ้าง คือของตกบ้าง หมอทายอสนีบาต ทำนายฝัน หมอทายชะตา ทำนายผ้าหนูกัด หมอทำพิธีโหมเพลิง ทำพิธีเบิกแว่นเวียนเทียน หมอทำพิธีซัดโปรยแกลบ รำและข้าวสาร หมอทำพิธีจองเตียง หมอทำพิธีจุดไฟบูชา เป็นหมอทำพิธีเสกเป่า ทำพิธีพลีด้วย

โลหิตบ้าง เป็นหมอดูอวัยวะร่างกาย หมอดูภูมิที่ตั้งบ้านเรือน หมอดูลักษณะไร่นา หมอปลุกเสกเป็นหมอผี เป็นหมอทำยันต์ กันบ้านเรือน เป็นหมอดู หมอดับพิษ หมอหนูกัด หมอทายเสียงนกเสียงกา หมอทายอายุ หมอกันลูกสอง หมอกันปืน หมอดูรอยสัตว์ หมอทายลักษณะแก้วมณี หมอดูเพชร หมอทายลักษณะไม้เท้า ทายลักษณะศัสตรา ลักษณะดาบ ลักษณะลูกศร ลักษณะธนู หมอทายลักษณะหญิงและชาย เด็กหญิง เด็กชาย ทาสา ทาสี ทายลักษณะช้างม้า กระบือ โคอุสุภราช แพะ แกะ ไก่ นกกะทา เหี้ย สัตว์ชื่อกรรณิกา เนาเนื้อบ้าง หมอดูฤกษ์ยาตราทัพให้พระราชา ว่าวันนี้ควรยก วันนั้นไม่ควรยก พระราชาภายในจักรุก พระราชาภายนอกจักถอย พระราชาภายในจักถอย พระราชาภายนอกจักรุก พระราชาภายในจักชนะ พระราชาภายนอกจักแพ้ พระราชาภายในจักแพ้ พระราชาภายนอกจักชนะ องค์นี้จักแพ้ จักชนะบ้าง เป็นหมอทายจันทรคราส ทำนายดวงสุริยคราส ทำนายดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์ ดาวพระเคราะห์เดินถูกทาง เดินไม่ถูกทาง ทำนายว่าจักมีอุกกาบาต โคมเพลิงแผ่นดินไหว ฟ้าร้องบ้าง ทายการขึ้นการตก การหมองการแผ้วของดวงจันทร์ ดวงอาทิตย์และดวงดาว จะมีผลเป็นผลเป็นอย่างนั้นเป็นอย่างนี้ ทำนายว่าจักมีฝนดีบ้าง ทำนายว่าจักมีฝนแล้งบ้าง อาหารหาง่าย อาหารหายาก จักมีความสบาย จักมีทุกข์ จักมีโรค จักไม่มีโรค ทำนายนับคะแนนคิดเลข ประมวลแต่งกาพย์กลอน สอนตำราว่าด้วยเรื่องโลก ๆ เป็นหมอดูฤกษ์อาวาหะ ดูฤกษ์วิวาหะ ดูฤกษ์ทำการผูกมิตร ดูฤกษ์ทำการแตกร้าว ดูฤกษ์ทำการเก็บทรัพย์ ดูฤกษ์ทำการจ่ายทรัพย์ ลงทุนดูโชคดีโชคร้ายบ้าง ให้ยาบำรุงครรภ์บ้าง ร่ายมนต์ผูกยึดปิดอุดร่ายมนต์สลัด ร่ายมนต์กันเสียง เป็นหมอเชิญผีถามบ้าง เป็นหมอเชิญเจ้าเข้าหญิงถามบ้าง ทำพิธีบวงสรวงพระอาทิตย์ บวงสรวงมหาพรหม ร่ายมนต์พ่นไฟ ร่ายมนต์เรียกขวานให้บ้าง บนขอลาภผลต่อเทวดา ทำการบวงสรวงแก้บน สอนมนต์กันผีกันบ้านเรือน ทำกะเทยให้เป็นชาย ทำชายให้เป็นกะเทย ทำพิธีปลูกเรือน ทำการบวงสรวงที่ปลูกบ้านเรือน พ่นน้ำมนต์ บูชาเพลิงให้บ้าง ประกอบยาประจุ ประกอบยาถ่ายโทษบ้าง มนต์ประกอบยาแก้ปวดศีรษะ หุงน้ำมันหยอดหู ทำยาหยอดตา ประกอบ

ยานัตถุ์ ประกอบยาทำให้กัด ประกอบยาทำให้สมาน เป็นหมอกุมาร หมอพอกยาแก้บ้าง จบมหาศีลเพียงเท่านี้

ภิกษุผู้สมบูรณ์ด้วยศีล พร้อมด้วยศีลทั้งสามประการ ดังที่ได้บรรยายมาแล้วนี้ ย่อมเป็นผู้บริสุทธิ์บริบูรณ์ด้วยศีล ย่อมไม่เห็นโทษแต่อย่างไร ย่อมเป็นปัจจัยส่งให้จิตเกิดปีติปราโมทย์ อย่างนี้ จึงจะเรียกว่าผู้สมบูรณ์ด้วยกองศีล เมื่อเรามีกองศีลเต็มแล้ว ต้องประกอบความเพียรพยายาม หาทางที่จะทำสมณธรรมชั้นที่สองเรียกว่ากองสมาธิ การทำสมาธิต้องประกอบด้วยเสนาสนะที่สงัดวิเวกปราศจากการคลุกคลีด้วยหมู่คณะ หัดเป็นผู้สันโดษมักน้อยตามเกิดตามมี ตัดความกังวลทั้งปวง เลิกการสูดรท่องบ่นอะไรทั้งหมดไม่เกี่ยวข้องต่ออะไรทั้งนั้น ต้องเป็นคนใจจริงอย่างเด็ดขาดไม่หวั่นต่ออะไรทั้งหมด

วิธีนั่งสำรวมจิต มากำหนดอยู่ที่จิตคอยระวังดูจิต คอยระวังจิตอย่าให้จิตออกไปรับรู้ทางหูทางตาทางกาย ตั้งจิตคอยกำหนดลมหายใจ ให้มีสติกำหนดรู้อยู่กับลมหายใจ ลมหายใจเข้าก็รู้ ลมหายใจออกก็รู้ ลมเข้าก็รู้ ลมออกก็รู้อยู่ดังนี้เสมอ ๆ มีสติจดจ่ออยู่กับลมออกลมเข้า เรื่อย ๆ ไปในไม่ช้าด้วยอำนาจบุญฤทธิ์ของศีลที่บริสุทธิ์ก็โผล่ขึ้นมาปรากฏขึ้นที่จิตใจให้รู้สึกว่าอิ่มอกอิ่มใจ ปีติปราโมทย์เต็มที่ แล้วก็จะเกิดความรู้สึกว่ากายค่อยเบาลง ใจก็ค่อยเย็นลง กายกับใจค่อยสงบลง ๆ ค่อย ๆ เย็นลง ๆ ตามลำดับ ในตอนนี้เรียกว่าจิตเป็นปัสสัทธิ คือจิตค่อยสงบเย็นลง ๆ เป็นลำดับ พอจิตสงบลงถึงที่ มีความรู้สึกเกิดขึ้นอีกว่า กายเบาวิเวก จิตสงบเย็นเบาสบายโล่งโปร่ง วิเวกวังเวง เย็นสบายเบาอ่อนโยนนิ่มนวล เกิดความรู้สึกผุดขึ้นว่าจิตบริสุทธิ์ สะอาดสว่าง สงบเย็น เป็นเอกัคคตา อารมณ์เดียว แน่แน่วนิ่งเฉย เย็นสบาย จะนั่งอยู่ให้นานเท่าใดก็ได้ ไม่รู้สึกเหนื่อย ก็เกิดความรู้สึกว่าจิตเป็นสมาธิมันสุขสบายเป็นของอัศจรรย์ถึงอย่างนี้หนอ เกิดมาเราไม่เคยพบไม่เคยเห็น เราก็ได้พบได้เห็น เกิดขึ้นจากจิตใจของเราเอง เกิดขึ้นเอง เป็นขึ้นเอง ความรู้อย่างนี้ ไม่มีใครบอกไม่มีใครสอน ความรู้เกิดเอง เห็นเอง แจ้งขึ้นมาจากจิตใจเอง โดยตนเองแล้วก็รู้ว่าผลของศีลที่บริสุทธิ์บริบูรณ์เต็มที่นี้เอง ส่งเป็นปัจจัยเป็นเหตุเป็นผล ส่งให้

เป็นสมาธิจิตแน่วแน่ โล่งโปร่งนิ่มนวลอ่อนโยน สมควรจะทำการน้อมนำไปพิจารณาทำงานของจิตได้แล้ว ต่อไปนี้ ก็จะเป็นบ่อที่เกิดปัญญาได้แน่นอน จิตโปร่งโล่งแจ่มใสผ่องแผ้วแน่วแน่ จดจ่อต่อการพิจารณา ทีนี้ก็น้อมนำจิตอันนี้ขึ้นสู่ภูมิวิปัสสนา ทำการพิจารณากองขันธ์ เรียกว่าเบญจขันธ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ทั้งห้าขันธ์เรียกว่ารูปธรรม — นามธรรม ส่วนรูปธรรมได้แก่ร่างกาย ส่วนนามธรรมได้แก่จิตใจ แต่จิตใจแบ่งออกได้ ๔ อย่าง หรือ ๔ ขันธ์ ได้แก่เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ ทีนี้กายกับใจเรียกว่าคน คนหนึ่งหรือสัตว์หนึ่ง พระองค์เรียกว่าสัตว์โลกทั้งนั้น สัตว์โลกทั้งหลายทั้งสิ้น ไม่เที่ยงเป็นทุกข์เป็นอนัตตา ว่างจากตัวตน หาสาระแก่นสารไม่ได้ ไม่มีชิ้นไหนจะคงทนถาวร ล้วนแต่เป็นของที่แตกได้พังทลายได้ สูญหายอันตรธานทั้งนั้น เป็นของเสื่อมได้ แตกได้ดับได้ สัพพโลโก สัพพโลกทั้งมวล ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตาสูญเปล่า

สูทั้งหลายจงมาดูโลกนี้ เป็นคำของพระพุทธเจ้าท่านร้องตะโกน บอกแก่พวกเราทั้งหลายด้วยกันทุกคน ทีนี้เราจะรู้จักโลก ว่าสัตว์ว่าคน ก็ได้แก่ขันธ์ห้านี่เอง เมื่อเราจะรู้จักโลก รู้แจ้งโลก ก็ต้องตรวจดูรูปกายของเรานี่เอง จึงจะรู้ความเป็นจริง ความจริงอย่างไร ที่ว่ามันเป็นอนิจจังทุกขัง อนัตตา จริงหรือไม่ ให้เห็นจริงแจ้งประจักษ์ด้วยจิตใจของเราเอง จึงจะเรียกว่า เป็นถูกเห็นตรงตามความเป็นจริงหรือถูกต้องที่สุด พิธีการพิจารณากาย ตั้งแต่ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เนื้อ เอ็น กระดูก เยื่อในกระดูก ม้าม หัวใจ ตับ พังผืด ไต ปอด ไส้ใหญ่ ไส้น้อย อาหารใหม่ อาหารเก่า น้ำดี น้ำเสลด น้ำเหลือง น้ำเลือด น้ำเหลือ น้ำมันข้น น้ำตา น้ำมันเหลว น้ำลาย น้ำมูก น้ำมันไขข้อ น้ำมูตร สิ่งต่าง ๆ ทั้งหลายรวมล้วนแต่มีอยู่ในกายนี้ทั้งนั้น แยกแยะออกดูเป็นอย่าง ๆ ล้วนแต่เป็นปฏิกูล สกปรกโสโครกเป็นของเน่าเปื่อยเหม็นสาบเหม็นโขลง น่าขยะแขยง น่ารังเกียจ ไม่มีสิ่งใดคงทนถาวร ไม่เห็นมีอะไรที่จะเป็นสาระแก่นสารแม้แต่ชิ้นเดียว เหมือนกับถังที่เขาใส่เศษอาหารที่เสียแล้ว สำหรับให้กรรมกรใส่รถไปเททิ้งฉันใด ก็ฉันนั้น เป็นของไม่สะอาด ไม่สวย ไม่งาม เป็นของสกปรกโสโครก เหม็นเน่า เหม็นโขลง ทั้งเป็นทุกข์ในการปฏิบัติ

ต้องรักษาความสะอาดอยู่เสมอ ไม่มีเวลาว่าง ไม่ได้อาบน้ำสักครั้งวันก็รู้สึกว่าเหม็นสาบขึ้นมา แล้วก็ไม่อยากเข้าใกล้ใคร กลัวเขาจะรังเกียจ มีแต่ความทุกข์ความลำบาก หนักอกหนักใจไม่มีดีสักอย่าง ทั้งความเปลี่ยนแปลงผันแปรก็เปลี่ยนแปลงไปเสมอ ไม่มียุติธรรมทรุดโทรมคร่ำคร่าแล้วก็ทรุดโทรมลงไปเสมอ ไม่ยุติธรรมสักอย่าง ทั้งโรคภัยไข้เจ็บก็รบกวนสารพัด ทั้งโรคประจำก็มี เช่น เดี๋ยวหิวข้าว เดี๋ยวอยากน้ำ เดี๋ยวปวดหนัก เดี๋ยวปวดเบา ท้องขึ้น ท้องร่วง เดี๋ยวปวดหัว เดี๋ยวปวดท้อง ปวดเอว เจ็บจุกเสียดท้อง ลมวิงเวียน หน้ามืดตาลาย ปวดหู ปวดฟัน บั่นทอนจิตใจเร่าร้อนวุ่นวาย ก็เพราะกายก้อนนี้เป็นของทนทุกข์ทรมานให้เศร้าโศกเสียใจ ก็เพราะกายก้อนนี้ปรารถนาสิ่งใดไม่ได้สมหวัง ก็เพราะกายก้อนนี้ บอกไม่ให้มันแก่มันก็แก่ บอกไม่ให้มันเจ็บมันก็เจ็บ บอกไม่ให้มันตายมันก็ตาย เป็นของสอนไม่ได้ บอกไม่ได้ กฎของมันอยู่เหนือการบอกการสอน ไม่มีใครบอกมันได้สอนมันได้บังคับบัญชามันได้ เพราะกฎเกณฑ์ของมันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นกฎตายตัวของมันเอง เป็นธรรมชาติ เกิดขึ้นตั้งอยู่ดับไปเป็นธรรมดา เพราะเขาเป็นดินเป็นน้ำเป็นลมเป็นไฟ ไม่ใช่สัตว์ไม่ใช่คน ไม่ใช่ตัวตนของใคร สมกับพระศาสดาท่านว่า สัตว์บุคคลตัวตนเราเขาไม่มี เพราะมันเป็นแต่สรรพธาตุทั้งหลาย มาประชุมกันเข้าเป็นกลุ่มหนึ่งหรือก้อนหนึ่ง แล้วก็สมมุติเรียก เรียกว่าคนหรือสัตว์กันไปตามสมมุติ ตามความเป็นจริงกลุ่มๆหนึ่ง แยกออกเป็นธาตุก็ได้แก่ ธาตุดิน ธาตุลม ธาตุไฟ ธาตุอากาศ ธาตุวิญญาณ ส่วนวิญญาณธาตุนี้แหละ เป็นธาตุรู้ส่วน ธาตุดิน น้ำ ลม ไฟ อากาศ เป็นธาตุอวิชชา เป็นธาตุไม่รู้ เป็นอนัตตา แตกดับทับถมลงบนแผ่นดินนี้ทั้งนั้น ส่วนวิญญาณธาตุเป็นผู้รู้เป็นพุทธะ เป็นธรรมะ ไม่รู้จักแตก ไม่รู้จักดับ แตกตายไม่เป็น มีอยู่อย่างนี้ตลอดอนันตกาล เป็นของไม่รู้สูญหาย เป็นของจริงเป็นของเที่ยง คงทนถาวรต่อการพิสูจน์ที่ครองอยู่ในกาย ก็เรียกว่าจิต กายกับจิตใจยังรวมกันอยู่ ยังไม่แตกจากกัน เรียกว่าคน เมื่อกายแตกตาย ทำลายขันธ์ เหลือแต่จิตใจเรียกว่าวิญญาณ คือผู้รู้ จึงเรียกว่า ธาตุรู้ "หรือพุทธะ" แปลว่าผู้รู้เป็นธาตุกายสิทธิ์ไม่มีรูปร่าง ลำตัว หัว ขา เป็นสภาวธรรมต่างหาก นอกเหนือไป

จากสิ่งทั้งหลายทั้งปวง ไม่ใช่วัตถุ ไม่ใช่ดิน ไม่ใช่น้ำ ลม ไฟ อากาศ ไม่ใช่โลกนี้ โลกหน้า ไม่ใช่น้อยใหญ่ สูง ต่ำ ดำ ขาว ด่าง แดง ไม่ใช่สีแสง สั้นยาว ดาวเดือน ไม่เหมือนของมีในโลก เป็นของนอกโลก เหนือโลก เรียกว่า พุทธธรรม คือจิตๆ คือธรรมๆ คือจิต จิตคือความว่าง ความว่างคือจิตหนึ่ง จิตหนึ่งคือความว่าง ปราศจากตัวตนไม่มีตัวตน จิตวิญญาณดวงนี้ ถ้าประกอบอยู่ด้วยอวิชชายังหนาแน่นไปด้วยกิเลสตัณหา ก็เป็นเหตุให้เกิดอุปาทาน มีความยึดมั่นถือมั่น เป็นสายวัฏฏะจักร เป็นสายเหตุสายปัจจัยของสิ่งทั้งหลายทั้งปวง เกิดขึ้นเป็นวัฏฏะวนเวียนไม่มีสิ้นสุด เป็นความโง่เขลาหลงใหล งมงายของจิตที่ประกอบด้วย อวิชชา ตัณหา อุปาทานยึดมั่นถือมั่น หลงใหลในกลกาย ยึดว่าตัวว่าตน ยึดว่าเขาว่าเรา ยึดว่าหญิงว่าชาย หลงว่าสัตว์ว่าคน ว่าตัวว่าตน คนดีคนชั่ว คนมั่งคนมี คนยากคนจน คนลาภคนรวย คนสวยคนไม่สวย งวยงงหลงใหลไปทั่ว เมามัวยึดตัวคนหรือสัตว์ ไม่แยกแบ่งกองขันธ์เป็นส่วนดู ไม่รู้กลกายหลายสิบอย่างต่างๆกัน จัดสรรแบ่งออกดูจะรู้ว่า เป็นวัตถุไม่ใช่คนไม่ใช่สัตว์ ตัดสงสัยในร่างกาย คลายความหลง ไม่ยึดกายหายกังวล คนคือสมมุติหยุดยึดถือ รื้อถอนจิตไม่ยึดเอากายเป็นตัวเป็นตน พ้นจากความหลงกาย คลายความยึด พ้นสงสัย เหตุปัจจัยสายวัฏฏะ คืออวิชชาเป็นปัจจัยให้เกิดสังขาร สังขารเป็นปัจจัยให้เกิดวิญญาณ วิญญาณเป็นปัจจัยให้เกิดรูปกาย รูปกายเป็นปัจจัยให้เกิดสฬายตนะ สฬายตนะเป็นปัจจัยให้เกิดเวทนา เวทนาเป็นปัจจัยให้เกิดตัณหา ตัณหาเป็นปัจจัยให้เกิดอุปาทาน อุปาทานเป็นปัจจัยให้เกิดภพ ภพเป็นปัจจัยให้เกิดชาติชรามรณะ เป็นสายของวัฏฏะสังสารจักรจิตใจหลงใหลไม่รู้ จึงเป็นเหตุให้เกิด พอเกิดขึ้นมาแล้วก็ได้รับทุกข์ทรมาน ไปตามความหลงของกายกล เกิดความยึดมั่น ว่าตัวกู หรือของกูอย่างเหนียวแน่นยึดคิดเอาเต็มที่ ไม่มีทางหลีกเลี่ยงได้เลย จึงเกิดความหึงหวงห่วงใยอาลัยอาวรณ์ เร่าร้อนดิ้นรนกระวนกระวายไปร้อยแปดพันประการ ทนทุกข์ทรมานโดยไม่รู้สึกตัว เพราะอำนาจของความหลง คืออวิชชาความไม่รู้ เป็นต้นเหตุ พระผู้วิเศษท่านตรัสว่า อวิชชาเป็นมูลเหตุของความทุกข์ทั้งปวง ใครผู้ใดผู้หนึ่ง ต้องการพ้นทุกข์ ก็จงฆ่าอวิชชาดับ อวิชชา เพราะ

อวิชชาเป็นรากเง่าของความทุกข์ทั้งหลายทั้งปวงถอนอวิชชาออกได้ ความทุกข์ก็หมดสิ้นไป ถ้าอวิชชายังมีอยู่ตราบใด ความทุกข์ หรือ ชาติภพ ก็มีอยู่ตราบนั้น อวิชชาไม่อยู่ที่ไหน อยู่ที่จิตใจ เมื่อเราจะแก้ ก็ต้องแก้ต้องดับที่จิตใจ แก้จิตให้หายหลงปลงสังขาร พระท่านว่า อนิจจา วต สังขารา อุปปา ทวยธัมมิโน อุปชฺชิตวา นิรุชฌันติ เตสังวูปสโมสุโข แปลว่าสังขารทั้งหลายไม่เที่ยง เกิดขึ้นแล้วดับไปเสื่อมไปสูญไป เป็นธรรมดา ไม่คงทนถาวร เตสังวูปสโม สุโข คือความเข้าไปสงบระงับสังขารทั้งหลายนั้นแลเป็นสุข

ทีนี้เราจะดับสังขาร เราก็ต้องรู้จักว่า สังขารมันเกิดจากอะไร มีอะไรเป็นต้นเหตุของมัน เราก็จะนึกขึ้นได้ทันที ว่าตัวอวิชชาเป็นต้นเหตุ อวิชชาเป็นตัวมหาเหตุให้เกิดสังขารจักรหมุนเวียนเป็นวัฏฏะ เกิดแก่ เจ็บตาย ไม่มีสิ้นสุด ความเกิดความแก่ ความเจ็บ ความตายเป็นทุกข์ อวิชชาความไม่รู้เป็นเหตุให้เกิดทุกข์ พอเราเกิดความรู้แจ้งเห็นจริง ประจักษ์แก่จิตใจแจ่มแจ้งแน่วแน่ถูกตรงตามความเป็นจริงที่ถูกต้องด้วยเหตุผลตรงตามหลักพุทธศาสนาที่ว่า ของจริงอันประเสริฐมี ๔ อย่าง ๔ อย่างก็ได้แก่ อริยสัจสี่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค กล้ารับรองยืนยันได้เต็มที่ว่า เป็นความรู้แจ้งเห็นจริง และถูกต้อง ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ว่าความเกิด แก่ เจ็บตาย เป็นความทุกข์แน่นอน และความไม่รู้ หลงเข้าไปยึดถือเอาร่างกายของภายนอกว่า เป็นของตัวของตน หรือเป็นตัวกูของกู อย่างนี้เป็นตัวสมุทัย หรือเป็นตัวอวิชชาเจ้าตัวมหาเหตุ ของความทุกข์และเป็นความจริงแน่นอนดังนี้ คือ หมายความว่า เราได้เกิดมีปัญญา เกิดมีวิชาความรู้ที่เป็นปัญญา เป็นวิชชา ที่เกิดขึ้นมาจากจิตมาจากใจของเราเอง เกิดความรู้แจ้งเห็นแจ้ง ด้วยตาใจตาปัญญาที่แท้จริง ทีนี้เราก็เกิดความรู้ขึ้นว่ากลกาย และสรรพสิ่งทั้งหลายในโลกนี้ จะมีเกิดขึ้นมาได้ก็เพราะความไม่รู้ คือความไม่รู้ว่า ความเกิด ความแก่ ความเจ็บ ความตาย เป็นความทุกข์

คนเราทั้งหลายมีความต้องการอยากเกิด ถ้าใครอยากเกิด ก็หมายความว่าคนนั้น เห็นผิด เป็นมิจฉาทิฏฐิ ไม่ตรงตามหลักพุทธศาสนาหรือหลักความจริงอัน

ประเสริฐ และผู้ที่จะรู้ความจริงอันประเสริฐทั้ง ๔ ข้อ ต้องใช้ปัญญาสอดส่องพิจารณาตามสายเหตุปัจจัยของหลักปฏิจจสมุปบาทไล่เลียงทบทวนดูให้ละเอียด แต่ปลายเหตุจนถึงต้นเหตุสายสังสารจักร ให้ละเอียดลออ ไล่ปลายเหตุลงไปหาต้นเหตุ ไล่ต้นเหตุกลับขึ้นไปหาปลายเหตุ ไล่ไปตามลำดับก็จะเกิดความรู้แจ้งเห็นจริงตามความเป็นจริงของสภาวธรรมทั้งหลายทั้งปวง ว่ามันเป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แจ่มแจ้งชัดเจนด้วยตาใจตาปัญญาของเราเองอย่างถูกต้องที่สุดที่จะค้านไม่ได้ ด้วยหลักเหตุผลคือค้นคว้า ตามเหตุปัจจัยสืบสวนทวนถามว่า ความตายมาจากอะไร มาจากความเจ็บ ความเจ็บมาจากอะไร มาจากความแก่ ความแก่มาจากอะไร มาจากความเกิด ความเกิดมาจากอะไร มาจากภพ ภพมาจากอะไร มาจากอุปาทาน อุปาทานมาจากอะไร มาจากตัณหา ตัณหามาจากอะไร มาจากเวทนา เวทนามาจากอะไร มาจากผัสสะ ผัสสะมาจากอะไร มาจากอายตนะ อายตนะมาจากอะไร มาจากนามรูป นามรูปมาจากอะไร มาจากวิญญาณ วิญญาณมาจากอะไร มาจากสังขาร สังขารมาจากอะไร มาจากอวิชชา อวิชชาเป็นต้นเหตุให้เกิดสังขาร สังขารเป็นต้นเหตุของวิญญาณ วิญญาณเป็นต้นเหตุของรูปกาย เราก็จับความจริงได้เลย วิญญาณธาตุนี้เองเป็นผู้รับรู้อยู่ในกลกาย ร่างกายเป็นรูปธรรม จิตวิญญาณเป็นนามธรรม เป็นผู้รู้และรับรู้ จากอายตนะ อายตนะเกิดขึ้นจากรูปกาย อายตนะนี้มี ๖ อย่าง คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ เป็นอายตนะภายใน ๖ อายตนะภายนอก ๖ คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ธรรมารมณ์ ตาสัมผัสรูป จิตวิญญาณ รู้แจ้งเรื่องรูป หูสัมผัสเสียง จิตวิญญาณรู้แจ้งเรื่องเสียง จมูกสัมผัสกลิ่น จิตวิญญาณรู้แจ้งเรื่องกลิ่น ลิ้นสัมผัสรส จิตวิญญาณรู้แจ้งเรื่องรส โผฏฐัพพะ สัมผัสกาย จิตวิญญาณรู้แจ้งเรื่องกาย ธรรมารมณ์ สัมผัสจิตใจ เกิดความรู้แจ้งขึ้นทางจิตใจ จิตใจเป็นวิญญาณเป็นธาตุรู้หรือผู้รู้ เมื่อกายแตกดับ อายตนะภายในก็ดับ อายตนะกับร่างกายเป็นก้อนเดียวกัน แยกจากกันไม่ได้เป็นของสำหรับกาย เมื่อกายแตกดับสิ่งทั้งหลายก็ดับ สัพเพธัมมา อนัตตา สิ่งทั้งหลายไม่เที่ยง เป็นทุกข์ ธรรมทั้งหลายเป็นอนัตตา

เพราะฉะนั้นนาม ๔ ก็ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา นาม ๔ เกิดขึ้นจากกายสัมผัสของอายตนะภายใน กับ อายตนะภายนอก จึงเกิดความรู้สึกว่าเป็นเวทนา เป็นสัญญา เป็นสังขาร เป็นวิญญาณ อาศัยอายตนะเกิด เมื่ออายตนะแตกดับ นาม ๔ ก็ดับ สรรพสิ่งทั้งหลายแตกดับสูญอันตรธานสิ้นไปแล้ว จิตก็ว่างจากความทุกข์ ไม่มีความรู้สึกทุกข์ ความทุกข์ไม่มี เพราะจิตว่างปราศจากอามิสวัตถุภายนอก ขาดการติดต่อเชื่อมถึงกันไม่ได้เสียแล้ว จึงเป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามเป็นคนละโลก ส่วนโลก คือ ร่างกาย เป็นอนิจจัง ทุกขัง อนัตตา อันตรธานสูญสิ้นไปหมดแล้ว คงเหลือแต่จิตล้วน ๆ ว่างจากอะไรทั้งหมด เป็นวิมุตติธรรมสงบเย็น เป็นบรมสุขตลอดกาล สว่างไสว สะอาดสงบเย็นเยาสบาย เป็นโลกุตรธรรมเป็นของนอกโลก เหนือโลก เกิดเป็นความรู้แจ้งแทงตลอดเป็นโลกวิทู รู้แจ้งโลกทั้งหลายทั้งสิ้น รู้แจ้งอย่างนี้เรียกว่า ยถาภูตญาณทัสนะ มองเห็นสิ่งทั้งปวงล้วนแต่เป็นของน่ากลัว น่าหวาดหวั่น เต็มไปด้วยความทุกข์ทรมานอันตรายทั้งสิ้นทั้งนั้น ล้วนแต่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ไม่น่าเอาไม่น่าเป็น ไม่น่านิยมชมชอบ ไม่น่ายึดมั่นถือมั่น สำคัญผิดหลงใหลเข้าไปเกี่ยวข้องผูกพันกับสิ่งทั้งหลายทั้งปวง มองดูแล้วไม่มีอะไรที่น่าจะสนุกสนาน มีแต่สิ่งนำมาซึ่งความทุกข์ความโศกเศร้า โทมนัส ร้อนอกร้อนใจ ให้ทนทุกข์ทรมาน ลำบากกายลำบากใจทั้งนั้น มีแต่สิ่งที่มองดูแล้วน่าสังเวชใจ มีแต่โทษภัยอันตรายเร่าร้อนเผาผลาญทิ่มแทง ยอกตำซึ่งจิตใจให้ทนทุกข์ทรมานไม่มีที่สิ้นสุด จนเกิดอิดหนาระอาใจเกิดนิพพิทาเบื่อหน่ายคลายกำหนัดยินดีในโลก มองดูโลกแลเห็นแต่เปลวเพลิงเปลวไฟ มืดคลุ้มไปหมดทั้งโลก มองเห็นสัตว์เห็นคนมีแต่ทุกข์ทรมานเป็นอนิจจังทุกขัง อนัตตา ไม่น่าเอา ไม่น่าเห็น ไม่น่ายินดียินร้าย ไม่น่านิยมชมชอบแต่อย่างใด มีแต่นำมาซึ่งความเบื่อหน่าย คลายความรักความใคร่ คลายความอยากได้ในสิ่งทั้งปวง เป็นอสรพิษโทษภัยอันตราย เป็นเหตุให้คลายความกำหนัดยินดี จืดจาง จนปล่อยวางความยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งหลาย หายจากความหลงใหล คลายความอาลัยอาวรณ์ถอนจิตใจออกจากโลก ไม่เศร้าโศกเสียใจ ปล่อยวางเป็นกลาง

วางเฉยๆ เย็นสงบ สบายหายกังวลหมดสงสัยสิ้นอาลัย จิตวิมุตติหลุดพ้นภัยในวงสาร รอดบ่วงมารพ้นกรงขัง รังของทุกข์สุขสะเบย วางใจเฉยอารมณ์เดี่ยว เดี่ยวเอกา เข้ามรรคสมังคี รวมเป็นหนึ่งวางใจเฉย เลยโลกาด้วยวิชชา ทั้งปัญญาอันล้ำเลิศ ประเสริฐสุดวิถี ไม่มีทุกข์สุขตลอดกาล จิตกล้าหาญทั้งองอาจไม่หวาดหวั่นครั่นคร้าม ต่ออารมณ์ จิตเด็ดขาดทั้งแข็งแกร่ง อิสระด้วยปัญญาดวงตาธรรมนำถึงที่ ชี้พุทโธ ชี้ธรรมโม ชี้สังโฆ สรณอันล้ำเลิศ ประเสริฐสุดวิถีมีในเราเขาผู้พ้นได้ปัญญา พบวิชชาในกองขันธ์ปั่นแยกส่วน แบ่งเป็นกองกลกาย คลี่คลาย ดูรู้ละเอียดเหตุปัจจัย ไล่เลียงดูรู้สาเหตุภายสายปัจจัยตามสายใยของต้นเหตุ เห็นกลมารของสังขารมักพาล พาหลงวนเวียนกลับเร้นลับซับซ้อน เป็นมารยา สลับสับสนปนกันอยู่นุงนังหนัก ผลักใส่กันเป็นนั่นเป็นนี่มีมากมายหลายสิบอย่าง ร่างกายตัวทั่วใจไล่เป็นแนวแถวปัจจัยได้ความจริงทั้งเหตุผลหลักฐานตามต้นเหตุ รู้วิเศษพบของจริงสิ่งทั้งหลาย มีลายแทงชี้ให้รู้เป็นครูสอน สลับซับซ้อนเล้นลับอย่างละเอียด คลายคลี่ออกดูรู้ลึกซึ้งถึงหนึ่งศูนย์เลิกคูณหารทั้งลบบวกเป็นจบกันเย็นสบายคลายความทุกข์สุขสะเบยจิตเกษม ไม่มีโศก พ้นโลกสาม หมดรูปนาม เลิกสมมุติ เลิกบัญญัติ หมดสำเนียง เสียงภาษา พ้นเวลา พ้นยุก พ้นสมัย เป็นสภาพเลขศูนย์ มีแต่ไม่มี ไม่มี แต่มี นี่แหละธรรมจำจนตาย วายชีวาสิ้นชีวิต จิตเป็นธรรม เงียบสงัดเย็นสนิท มี แต่ไม่มี ปัจจัตตัง ปัจจัตตัง คือผู้รู้จำเพาะตน ผู้รู้เอง ผู้ไม่ปฏิบัติ รู้ไม่ได้ ผู้ใดเป็นผู้ปฏิบัติจริง ต้องเห็นจริงรู้จริงด้วยตนเอง พ้นด้วยตนเอง หลุดด้วยตนเอง เป็นปัจจัตตัง เวทิตัพโพ วิญญูหิ

ขอยุติการบรรยายธรรม พอสมควรแก่เวลา

พระอาจารย์ สมบุญ ฐิตปุญโญ

บทกลอนประพันธ์

อิมัสมิง กาเย เกสาคือผม
อย่าได้ชื่นชมว่าผมโสภา
ถึงเก้าล้านแสนเส้นล้วนเป็นอนิจจา
อย่าได้โสภาว่าเป็นแก่นสาร
โลมาคือขนงอกทั่วทั้งตัวตนว่าขนสาธารณ์
เวลาถึงกาลสายสูญบรรลัย
นักขานั้นคือเล็บคือเล็บ
ยาวนักมักเจ็บกว่าเล็บทั้งหลาย
เปื่อยเน่าพุพองเป็นหนองภายใน
คนพาลเอาไว้ย่อมเป็นกังวล
ทันตาคือฟัน สามสิบสองอัน ข้างล่างข้างบน
มักหลุดถอนคลอนหล่น ทนทุกข์เวทนา
ตโจคือหนังหุ้มห่อกายัง เท่าเมล็ดพุทรา
อยู่นอกกระดูก บังรูปอาตมา
เมื่อม้วยมรณา แร้งกาจิกกิน
มังสังนั้นคือเนื้อ อย่าได้เอื้อเฟื้อ เนื้อเก้าสิบชิ้น
เน่าหนองกองเกื้อ อยู่เหนือแผ่นดิน
แร้งกาจิกกิน เมื่อสิ้นอาสัญ
นหารูนั้นคือเอ็น เมื่อตนยังเป็น เอ็นชักไหวหวั่น
เอ็นใหญ่เก้าร้อย เอ็นน้อยเก้าพัน
ผูกกระดูกนานา ได้สามร้อยท่อน
ล้วนเป็นอนิจจัง อย่ายึดอาตมา ว่าเป็นแก่นสาร
อัฏฐิมิญชัง เยื่อในกระดูก
สมองกลมเป็นอยู่ในสาธารณ์

เวลาถึงกาลก็สาบสูญบรรลัย
หฤทยังหัวใจ พระเจ้าท่านไข
เป็นนัยนานา ใจขึ้งใจโกรธ
ใจโทษโทสา ใจมารแกล้วกล้า
ฆ่าสัตว์ทั้งหลาย ใจมักเสียดส่อ
ใจลองใจล่อ ให้เขาลุ่มหลง
ใจมืดใจมัว หลงด้วยตัณหา
ใจคำนี้หนา เหมือนสัตว์เดรจฉาน
ใจร้ายใจพาล ไม่รู้ประมาณ
ใจมักทำบุญ ด้วยคุณศีลทาน
ให้แล้วให้เล่า ข้าวน้ำมากมาย
ให้เร่งขวนขวาย มุ่งหมายทุกวัน
ไหว้พระสวดมนต์ จะได้กุศลผลบุญที่ทำนั้น
ใจมักทำบุญด้วยใจสุภาพ
ละอายต่อบาป ความหยาบไม่มี
ซื่อสัตย์มั่นคง ตรงกับวาจา
จะเจรจาสิ่งใดไพเราะหนักหนา
หาโทษมิได้มีใจดังดวงแก้ว
ส่องโลกโลกาให้ไกลจากคน
ผลบุญกุศล จะเล่าเบื้องต้น
ลงไปยกนั้ง คือตับรับรอง
หัวใจนำมา พวงแขวนห้อยจ้อย
ห้อยอยู่ข้างในอย่าได้สงสัย
ว่าจะยืนไปนาน ถึงกาลก็สาบสูญบรรลัย
ปีบผาสังคือปอด คิดให้ตลอด
มันไม่เป็นผล ล้วนแต่เครื่องเน่า

บ่ได้ทานทน มันไม่เป็นผล เราท่านทั้งหลาย
วักกังคือม้าม แอบอยู่แนบข้าง
ที่ริมหัวใจ อย่าได้สงสัย
ว่าจะยืนไปนาน ถึงกาลก็สูญบรรลัย
อันตังไส้ใหญ่ดุจดังถุงได้
ขดไว้ให้กลมสำหรับรับรองอาหาร
อันตคุณังได้แก่ไส้น้อย
ดุจดังสายสร้อยร้อยพันไส้ใหญ่
เมื่อกลืนอาหารเปรี้ยวหวานเข้าไป
ไส้น้อยไส้ใหญ่ พึงเกลียดนักหนา
อุทริยังอาหารใหม่ สารพัดกินเข้าไป
ทุกสิ่งนานา อุตส่าห์กล้ำกลืน
ดุจดังรากออกมา ให้เร่งวิจัย
คิดให้จนได้ถึงพระอนิจจา
กรีสังอาหารเก่าเครื่องจะสูญเปล่า
เครื่องเก่าบัดสี เป็นมูตรคูถข้น ทุกคนย่อมมี
ปิตตังน้ำดี มันดำมิดหมี
ดุจดังถ่านไฟ เมื่อสิ้นคัยจาก พลัดพรากสูญไป
เสมหะน้ำเสลด เครื่องเก่าสมเพช เสลดนานา
เป็นมูลโสโครก เมื่อม้วยมรณา จงคิดกลับใจ
ปุบโพน้ำหนอง เน่าเปื่อยพุพอง เป็นหนองภายใน
ไม่ถึงครึ่งวัน สายสูญบรรลัย คิดให้จนได้ ถึงพระอนิจจา
โลหิตังน้ำเลือด ไหลมาไม่เหือด น้ำเลือดในกาย
มีอยู่ยี่สิบสองทะนาน พระเจ้าพรรณา ว่าเลือดแห่งคน
เสโทน้ำเหงื่อ ไหลอายซาบเนื้อ ทั่วทุกขุมขน

ไหลมาเมื่อร้อน บ่ห่อนทานทน หลบหนีไม่พ้นทั่วทั้งหญิงชาย
อัสสุน้ำตา ไหลมาไววาย เมื่อใกล้จะตายพลัดพรากจากไป
วสาน้ำมันเหลว ไหลออกรวดเร็ว มีมากเหลือใจ
เขโพน้ำลาย ไหลอายชายไป ทั่วทุกไรพื้น
สังฆาณิกาน้ำมูก จำไว้ให้ถูกกัน ไหลออกทุกวันโสโครกเต็มที
ลสิกาไขข้อ มีตามที่ต่อ ทั่วทั้งอินทรีย์ สำหรับกายี
มุตตังน้ำมูตร เมื่อชันสูตร น้ำมูตรในกาย น้ำจืด น้ำเค็ม
ย่อมเต็มอยู่ใน เต็มแล้วจึงไข ทุกเมื่อเชื่อวัน
มัตถเกกระบอกหู มัตถลุงคังกระบอกตา เราท่านเกิดมา
อนัตตาสูญเปล่า จิตเอยจิตเขลา มัวหลงอยู่ในกายเน่า
เฝ้าสมมติคืนกินอสุจิ ที่ไม่เห็นเลย หลงชมว่างาม
เดินตามทางรก มุ่นหมกเพศบ้า อวดกล้าสู้ตาย
ไม่หน่ายหนีโลก นั่งโงกงมแก่ หลงแล้วคน
รูปตนคือผี จะเห็นดีอย่างไร ตายเหม็นหมัก
หลงรักจูบกอด ตาบอดใจบ้า เป็นค่าความรัก
เหนื่อยหนักไม่รู้ พระครูไม่บอก เชื่อหลอกฝูงมาร
สังขารเขาล่อลวง เอาบ่วงผูกคอ ใครหนอทำให้
ตัวหากโง่ ใจหากบ้า เป็นค่าความรักอย่างหลงทางเดิน
อย่าเดินเหยียบขวาก อย่าลากเรียวหนาม
เดินตามพระไป ไกลพระจะโง่ มักโอ้เสียของ
เอาทองแต่งอวดลิง จริงแต่บ้า ขายหน้าแก่ผี
อวดดีกับตาย อวดสบายกับโลก ทุกข์โศกเสียเปล่า
อย่าเดาผิด ๆ อย่าคิดโดยโง่ อย่าโต่แต่เปลือก
อย่าเลือกหาทุกข์ อย่าสนุกหาบาป อย่าคาบเหล็กแดง
อย่าแต่งแผ่นดิน อย่ากินของร้อน อย่านอนในไฟ

ให้หากินอย่างแร้ง ให้แสวงบริสุทธิ์ ให้หยุดเหมือนใจพระ
ให้ละความโง่ จะโตเต็มโลก ข้ามโอฆสงสาร
นิพพานไม่ไกล รีบไปอย่างช้า หาสุขสำราญ
เถิดท่านทั้งหลาย เราท่านหญิงชายทั้งหลายเอ๋ย
จงเอาร่างกายเป็นลำเภาอันโสภา เอาความเพียรเป็นโยธา
แขนซ้ายขวาเป็นเสาใบ เอานิ้วมือเป็นสายระยาง
เท้าสองข้างเป็นสมอ เอาปากเป็นรายงาน เอานิสัยเป็นเสบียง
เอาสติเป็นหางเสือ ถือท้ายเรือไว้ให้เที่ยง ถือไว้อย่าให้เอียง
ตัดสายเสียงข้ามคงคา เอาขัญญาเป็นกองแก้ว ส่องดูแถวแนวหินผา
เอาความรู้เป็นหูตาดูลม เจ้าขี้เกลียดเป็นปลาร้าย จะทำลายให้เรือจม
เจ้าโทโสคือตัวลมร้ายกาจ มาพาลฟ้าดวาริน กระสินธุ์สายคลื่นใหญ่มหันตนา
จะบรรทุกซึ่งนาวา ให้ล่มจมในสระบน อวิชชาคือโมโห อ้ายคนโง่ไม่เห็นหน
มาปกปิดจริตปุถุชน ให้มืดมนจนวันตาย กายแก่ไม่ละข้าง
คิดก่อสร้างบาปมากมาย ถึงใกล้จะตายใครเขาจะช่วยได้
แม้มีเงินทองข้าวของหลาย เมื่อจะตายก็ไม่ยินดี จิตดับกลับเป็นผี
เงินทองมีไม่เอาไป ทิ้งร่างกายให้เหม็นเน่า เขาเอาไปเผาในกองไฟ
มีจนทุกคนเอาได้เมื่อไร มีญาติวงศ์และพงษา บุตรภรรยาพี่น้องที่รักใคร่
เขาก็ไม่ยินดีเขาเกลียดเขา กลัวผีไม่อินังหญิงชายทั้งหลายเอ๋ย
อย่าหลงเลยกายขี้ถึงเงินทองเป็นของอนิจจัง ลูกเมียยังรักต่อไป
เงินทองเป็นของกลาง คิดก่อสร้างเอาไปไม่ได้ เป็นมรดกตกไป
เป็นของใช้สำหรับถมแผ่นดิน

หญิงชายทั้งหลายเอ๋ย อย่าหลงเลยซึ่งทรัพย์สิน
เกิดกับสำหรับแผ่นดิน ย่อมมีสิ้นทั่วโลกา บุญกรรมนำมาเกิด
เขากำเนิดในชาติหน้า กุศลทนทุกข์มา กุศลลาทางสวรรค์
ของเขาเอาไปได้ เร่งขวยขวายให้ครบครัน
ศรัทธาตั้งให้มั่น ทานศีลนั้นจงดี

พระวันตาคลายแล้ว ทิ้งแล้ว เลิกแล้ว คือคลายจากกิเลส ทิ้งกิเลส เลิกแล้วจากกิเลศอันวิเศษ ตัดกิเลศข้ามโลกีย์
หญิงชายจงยินดี แสวงหาอย่าช้าเลย อย่ามั่วหลงรักหลงใคร่
หลงอยากได้หลงยินดี หลงหาทั้งตาปี ไม่รู้เบื่อเชื่อตัณหา
หลงมีหลงจนหลงยั่นด้วยวาจา นอละเมอเพ้อเป็นบ้า
ตื่นขึ้นมาว่านอนฝัน หลงเชื่อกามคุณ จิตหมกมุ่นทุกคืนวัน
ไฟร้ายร้อนอันสำคัญ เผาเราอยู่ทุกวัน คิดกล้าไม่กลัวตาย
ไม่ขวนขวายทางกุศล หามาเลี้ยงกายตน จะเอาผลที่ตรงไหน
หลงเลี้ยงลูกเลี้ยงหลาน หลงปลูกเรือนบ้านการโตใหญ่
หลงซื้อหลงขายหาทุนกำไร หลงกินหลงเล่น ทุกวันไม่เว้น
ทรัพย์สินหมดไป หลงเกลียดหลงชัง สติไม่ตั้งภาวนา
ในใจหลงไหล เกิด ๆ ตาย ๆ เที่ยวเวียนว่าย
อยู่ในภพทั้งสาม หลงเชื่ออวิชชา ปกปิดปัญญา ไม่เห็นนิพพาน
คับชาติชลามรณา สิ้นตัณหาสุขสำราญนิราศภัย สุขอะไรเอ่ยจะสุขเหมือน-
เมืองแก้วสุขเลิศแล้ว สุขยิ่งทุกสิ่งสรรค์ พ้นวิสัยใครเลยจะเทียมทัน
เป็นมหันตามโหฬาร นะท่านทั้งหลายเอ๋ย ให้เฉยเสียเถิด
จะไม่เกิดไม่ตาย ใครเฉยไม่ได้ ร้อนใจจนตาย
นะท่านทั้งหลายเอ๋ย เราจิตคิดดูเล่าเขาก็ใจ
อย่าหลงไหลในร่างกายเครื่องสูญหาย คลายอาลัยจิตใจเราเขาสบาย
ไม่เกิดตายวายดับสูญ คุณวิเศษพระท่านเทศน์ สอนใจอย่าอาลัยกลกาย
สิ่งทั้งหลายของไม่เที่ยง เรื่องวัตถุให้ดี ภูตรูปสี่มีในกาย
เครื่องสูญหายไม่ใช่เรา อย่าโง่เง่าเมาว่าตนคนหรือสัตว์
จัดเป็นส่วนล้วนวัตถุ อวิชชาความไม่รู้ครุสังขาร
แต่งวิญญาณเข้าเกาะก่อเอากายสิ่งทั้งหลาย เกิดพัวพันขึ้นจิตใจ
เกิดหลงไหลไปกันยุ่งรุงรังหนัก ชักป่วนปั่นจิตใจฝันปั่นแย่งส่วน

รับงานหกหน้าที่มีหกสาย เรื่องกลกายสายวิญญาณออกรับรู้
ทั้งตาหูทั้งจมูกลิ้นกายใจยุ่งกันใหญ่ ไม่เห็นหนยึดว่าตนคนหรือสัตว์
ซัดกันไปไล่เป็นแถวแนวสมมุติ พุทธบัญญัติจัดเป็นกองของกลกาย
หมายเห็นขันธ์รูปเวทนาสัญญาสังขารดวงวิญญาณ ผู้รู้แจ้งแต่งว่าใจในกายา
จำไว้หนาพระพุทธาผู้ทรง—ธรรมนามว่าจิตคิดให้ดี นี่แหละธรรมจำเอาไว้ในกองขันธ์
กลั่นกรองดูก็รู้กัน กลกองขันธ์เป็นมารยา อย่าหลงไหลใช่ตัวตน
คนไม่มีนี้สมมุติ พูดความจริงอย่าประวิงวิ่งตามลม
งมไปทั่วมั่วหลงใหล ใช่ความจริงทั้งรูปนาม ความสมมุติพุทธาญาณนั้นของจริง
สิ่งประเสริฐไม่เกิดแก่เจ็บตายแสนสบายเป็นสุโข องค์พุทโธโอ้นามธรรมจำเอาไว้
ให้จงดีที่จิตใจใสสะอาด ปราศจากกองกิเลสได้ นามพิเศษว่าวิมุตติ
หลุดพ้นภัยในโลกีย์ สี่สัจจาแจ้งตลอดยอดดวงธรรม
ถึงมรรคาหนทางใหญ่ ใต่ถามดูรู้ว่าว่าง จิตใจกลางทางดับทุกข์
ปลุกให้ตื่นเตือนสติที่ใจกลาง นั้นแหละทางอัฏฐังคิกมรรค
หลักต้นทางเดินสายกลางด้วยจิตใจ อย่าหลงไหลใจเป็นกลาง
ทางพ้นทุกข์สุขไม่มีดีไม่เอา อยู่เปล่า ๆ ว่างเฉย ๆ เลยโลกีย์
โลกไม่มีนี่แหละพระ ละกิเลสหมดตัณหาอวิชชาอุปาทาน
รื้อถอนออกลอกจนเตียน ทั้งบ้านเรือนของกิเลส พ้นวิเศษทั้งรูปนาม
ความวิมุตติหลุดบัญญัติ ตัดโลกสามข้ามถึงฝั่ง โลกุตรธรรม
คำวิมุตติหยุดอาการ จิตเบิกบานตื่นเต็มที่ ไม่มีหลงปลงสังขารบานสดชื่น
ด้วยปัญญาดวงวิชาแสงสว่าง กระจ่างแจ่มเป็นพุทโธวิมุตติโตเต็มดวงธรรม
ประจำตนพ้นตลอดกาลนิพพานเอย.

วิธีถวายปัจจัยสี่

ใบปวารณา

ข้าพเจ้าขอน้อมถวายปัจจัยสี่มีราคา .... บาท .... สตางค์ ได้มอบแก่ไวยาวัจกรของพระคุณเจ้าแล้วเมื่อจำนงอย่างใดในสิ่งควรแก่สมณะบริโภคโปรดเรียกจากไวยาวัจกรของพระคุณเจ้านั้น เทอญ ฯ

.... ผู้ถวาย

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์ไทยเขษม ถนนเฟื่องนคร พระนคร
นายอำพัน ฉายางกูร ผู้พิมพ์ และ ผู้โฆษณา

พ.ศ. ๒๕๑๐